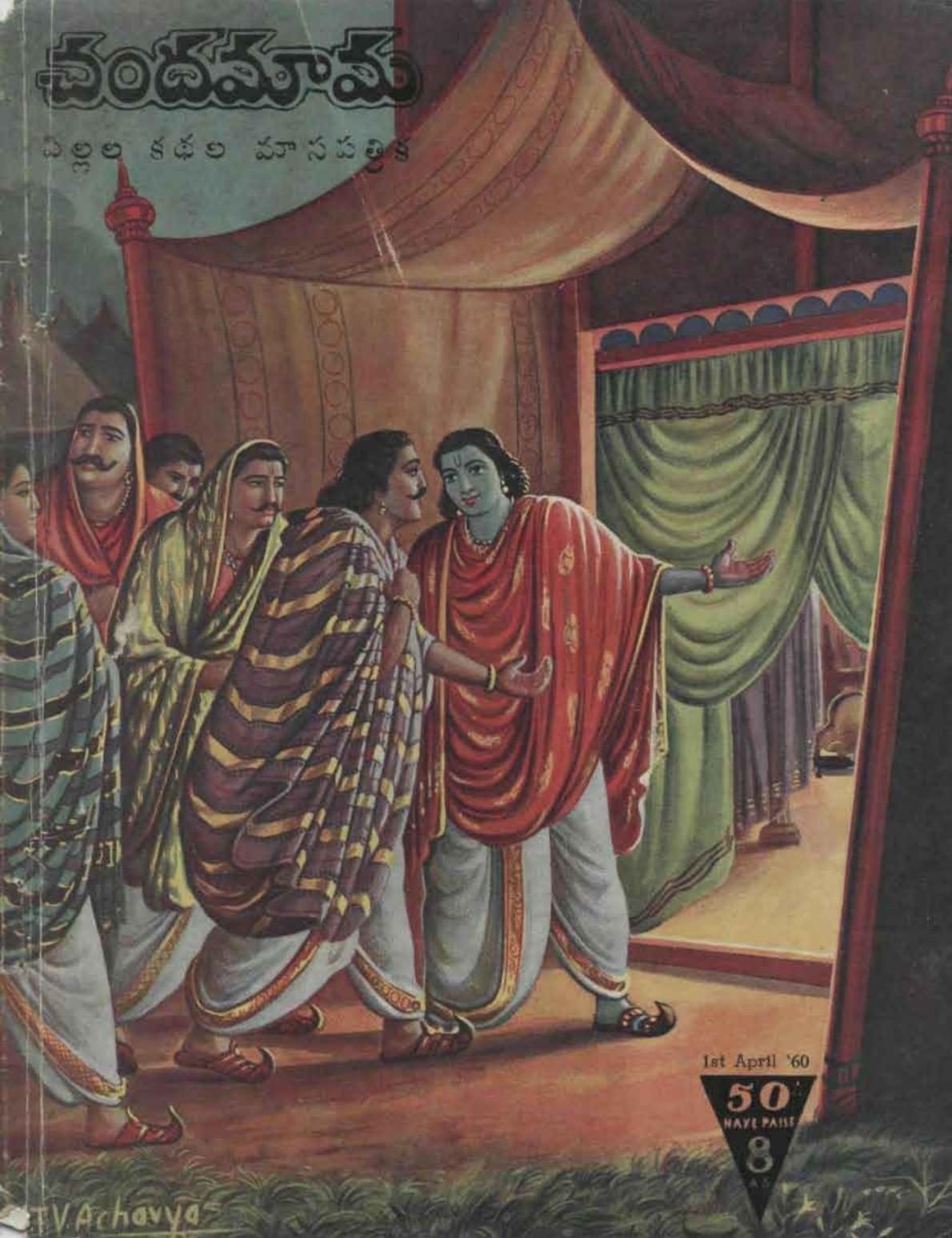

చండులవు

పిల్లల కథల మానసపత్రిక

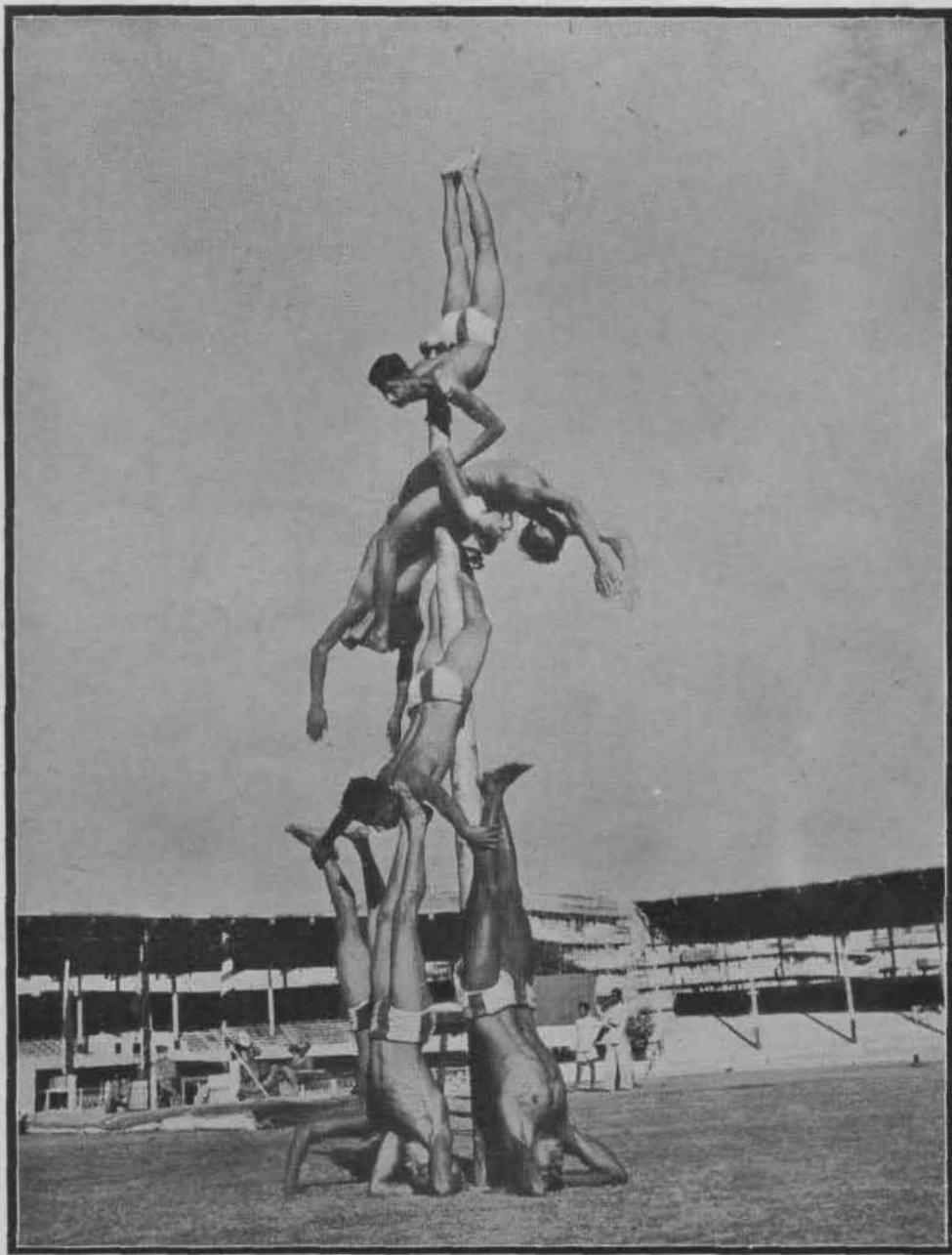

1st April '60

50

HAVE PAISE

8

బహుమతి
పాండిన వ్యాఖ్య

వట్టు తప్పుతే పదిపోతావు

పంపినవారు :
ఎం. సి. లింకన్-కర్నూలు

శుభకరమైన ఉగాది పండుగకు, మా శాతాదారులకు ప్రేయోభిలాములకు వందనములు
ఉమా గోల్డు కవరింగు వరుళ్ళు

పాడ ఆఫీసు : ఉమా మహాలు :: మచిలిపట్టణము

"ఉమా" వరుళ్ళు కల్పిలు గాజులు ఇతర దైజె ధర రు. 11.50
 "ఉమా" బొమ్మలు 2.1 డిజె జత ధర రు. 18.00

"ఉమా" బొమ్మలు ధర రు. 0.85
 "ఉమా" కప్పల జత ధర రు. 2.25

"ఉమా" వెడ్డింగు నెకలెసు ధర రు. 20.00 ★ సాధారణ ఏ. పి. పార్టెలు చ్చార్లీ రు. 1.37
 మెము తయారుచేయు అనలు లంగారు కవరింగు "ఉమా" బ్రాండ్ నగలు అనెక నంవత్సరములు
 మన్నిక యిండి తృప్తిపరమను. ఎప్పుడున్ను, అన్ని శుభకార్యములకున్న ఉపయోగించవచ్చును.
 మాయుక్క బ్రాంచీలయందుగాని, పెద్దాపీనునందుగాని లభించును.

బ్రాంచీలు:

90, చైనాబజారు రేఫ్స్, ముద్రాను - 1.

★

581, ఇవాలయం ఏధి, విజయవాడ.

* అర్దరకు, ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలకు, క్షీటలాగులు పెద్దాపీనుకు పూర్తిమే.

చందులు

ఈ సంచికలో కథలు
వింతలు - విశేషాలు

*

మహాభారతం	...	2
జ్యాలాధ్వరం.4	...	9
వాసవదత్త	...	17
ప్రతికారం	...	26
పేదవాడి బరువు	33
రాజు - దెంగా	...	40
మారోగ్నిపోలో.1	...	49
గలిషర యూతలు	...	53
గంగావతరణం (గే.క.)	57	
గుణపాతం	...	62
ప్రక్కుతరాలు	...	70

ఇవి గాక :

చిత్రకథ, పూతో శిర్మికల పాట
మొదలైన మరి ఎన్నో
ఆక్రమణలు.

కొత్త శిర్మికః

చరిత్ర ప్రసిద్ధ ప్రదేశాలు

ఆంధ్రదేశంలో చరిత్రప్రసిద్ధి గల గ్రామాలూ, నగరాలూ అనేకం ఉన్నాయి. ఏటని గురించి "చందులు" పాఠకులు తెలుసుకో గలందులకు ఈ శిర్మిక ప్రారంభిస్తున్నాము. అయితే ఈ శిర్మికకు వ్యాసాలు ఏంపే భారం "చందులు" పాఠకులకే వదులు తున్నాము. మీగ్రామం చరిత్ర ప్రసిద్ధి గలది అయినా సరే, తెక అలాటి గ్రామం మీ జిల్లాలో ఉన్నానరేదానిని గురించి "చందులు"లో ఒక పేజీకి సరివ్చేటాగ రాయండి. ఆ గ్రామం గురించి వుక్కుబిపురాజు లేవైనా ఉంటే వాచినికూడా రాయండి. "చందులు"లో ప్రమరించబడే ప్రతి వ్యాసానికి రు. 10 లు బహు కరిపైము. వ్యాసాలను మీ నెలాఖరులోగా ఈ కింది చిరునామాకు వంపండి.

"చరిత్ర ప్రసిద్ధ ప్రదేశాలు"

"చందులు"

2 & 3, ఆర్మ్గుటు రెడ్డు,

వడవళని :: మద్రాసు - 26

మనవులును పరిషుభునకు!

రెమీ సౌందర్య
పరికాలు

flykai

శ్రీరామోవిడ్యుతలు

సుభం భవము

భక్తిచందులు

రచించిన పిత్రురాజు.. నల్గొండ హెండ్రాజులు.. కొత్తలింగము.. విశ్వరాజు.. ఎల్లాపు

అర్థా: వారించులం.. కేమేళా. కె. కి. యస్. రెడ్డి.. కృష్ణ.. వెంతటి

చిత్రశాస్త్రము: సి.పొరచ్.. నారాయణమురారి.. . సాహిత్య జి. ఆర్. నాయుడు

మీ శాపాయని హాయగా మరియు
సౌఖ్యముగా ఉండేరా ఉంచుకోండి. కదులులోని
అస్వస్తశయ పోగొట్టుబల్లో నష్టియుపడుటకు
ఆమెకు నివ గైవ వాటర్ యివ్వండి.
నివ గైవ వాటర్ పిల్లలకు పెంటనే సౌఖ్యము
కరిగిస్తుంది, నివ కడుపులోని నొప్పులను,
వాయిరోగమును మరియు అభ్యుమును శాగా
నయముచేస్తుంది. అపోరమును తీర్చాము చేయుటలో
కూడ అద్భుతముగా వనిచేస్తుంది!

హాయు మరియు సౌఖ్యము

ఉత్కుష్ణ
నీప్ గైవ వాటర్
కాపాండి
పోగొట్టు
అంగండి

Nip Gripe Water is manufactured
in India by Atul Drug House
under agreement with
Nip Chemicals, Milano, Italy.

ADH. 69 B TE

టిప్పీబ్ల్యూబల్ర్స్:

రావ్ అండ్ కో., 32, మింట్ స్ట్రీట్, మదరాసు - 3.

Stanes

ఇది పరిశుద్ధమైన కాఫీ, పాదుమైన కాఫీ,
మీరు దికి తగినట్టి ప్రత్యేకంగా తయారైంది.
ప్రైస్ లు దృష్టమైన కాఫీ, ఎన్నికెన కాఫీ,
చౌటిట్లు, రష్టారంట్లు ఎల్లప్పుడు
ఎంచుకునేది ఇదే. మీరూ దీన్నే వారు కచెయ్యండి.

Stanes

ప్రైస్

పరిశుద్ధమైన కాఫీ

ది యునెట్డ్ కాఫీ సమ్మ కంపనీ లిమిటెడ్,
కోంబాటూర్ సి.ఎస్.ఎల్.ఎస్.

Stanes

RED 1 LB. LABEL
PURE COFFEE

PREPARED & GUARANTEED BY
The United Coffee Supply Co., Ltd.

BATCH No. _____

T. STANES & CO., LTD.
COIMBATORE. S. India.

G. ST. 3

అందరీకీ
ఒక్కటే....

COSMICA
TALCUM POWDER

కాస్మిక్

టాల్కమ్ పొదరు

కుటుంబాని కంతకూ మంవిదైన కాస్మిక్ టాల్కమ్ హారునే యిక మీరు ఎల్లి ప్యాచూ వాడండి. ఆతి కోమలమైన చర్మ నిక్కుడా ఎంతో ప్రియమమిదై 'కాస్మిక్' పెద్దమ్మును ప్రకాశపంతంగా చేస్తుంది. అంతే కాక ఉదయకాలపు స్వచ్ఛతను సాయంకాలంపరకు ఆలాగే ఉంచుతుంది.

3 ప్రైజులలో దొరకను.

పెద్ద ప్రైజు
చిన్న ప్రైజు
(మిచిర పరిషుఱాలు)
అచ్చుకెయిన, గులాబిరంగు

కాస్మిక్-చర్మ సాందర్భానికి ఒక కాస్మిక్

కాస్మిక్ కాస్మిక్ టెక్ని ప్రైవేట్ లి., బౌంబాయి-1.

ఇది నిక్కము...

... రంగిలి పూర్త, పీరిని కుండ
పూర్త ఉంచినిట్లు ఎంపుండు,
ఓరో రంగుటే వెలువులేయాలంట
ఒరోముం వలువు రాముట
పెయుడినిట్లుగా ఎంపుండు,

ఒరోముం ఒరోపాటులుంటు
కైలైని పూర్తిపే నెఱువులేయాలు,
ఉండు ఒరోముంను వెంపాంగా నెఱువులేయాలు.

అంతర్జాతీయ లెట్టు
కుండ పొంగా కుండ
చెయువుల్లు

సా. బి. కె. ఎస్. ఎంబుల్ ప్రాఫెసర్ |

వి.జి.ఎల్లు:

సి. నరోత్తమ్ అండ్ కో.,
బోంబాయి - 2.

★

ధీలీ మెడికల్ స్టోర్స్ ర్స్, ధీలీ.

★

పొహ బవిషీ అండ్ కో.,
రాధాబజార్ స్ట్రీట్, కలకత్తా.

★

జె. బల్లా భాయ్ అండ్ కో.,
నెతాజీ సుఖాషి రోడ్, మద్రాసు.

యెంవు వ

(సచిత్ర మాసపత్రిక)

★

విప్రిల్ సంచిక వెలువడింది

ఈ సంచికలో కొందరు రచయితలు

మునిమాణిక్యం నరసింహరావు
పాలంకి వెంకటరామచంద్రమూర్తి
గోపిచందుగారి సీరియల్ నవల,
పద్మలు, అనువాద సాహిత్యం,
బుజ్జాయి చిత్రాలు, కార్పూనులు,
మూడురంగుల కపరుతే ముఖ్యంగా
వెలువడింది.

★

వెల 50 సయాపైనలు

నం. చంద్ర రు. 6-00

యువ ఆపీసు

పట్టిక గార్డన్ రోడ్,

ప్రై ద రా బా దు - 1.

నేడె
చూడండి

సారణి వారి
మహాకవి
కాళిద్రోషు
దశకళ్ళ.. క.కామేష్వరరావు. చి.ఎ.

కథ.. ఘుటలు, ఘొటలు... పింగళి.. సంగీతం.. పొండ్యుల.. భాయ.. అన్నయ్య
కత.. గోఖలే.. పుత్రుం.. వసుమర్తి.. పెంపటి

నవయుగ్

PRINTERS, INC.

శ్రీమతులు, కె. నాగమండి .. | పి. సురాలబూ. NIVAS

బాధ నివారణకు సంతోషమగు విధానము

వ్యాపార కట్టడ వేది రిలిఫ్ మారపు మాన్యుల్ - వ్యాపార తెండుల కొరకు కొరకు.

వ్యాపార కట్టడు మార్కెట్ కొండుల పొక్కను కొరకు. మండుల ఎల్లప్పుట వారు అండుల వేయుట.

వ్యాపార వేయు విధానము ప్రాప్తిక లైట్ కం వేత్తలంపిక వేయుండి. ఎల్లప్పుట కాకా పీట వేయు బ్యాటులంది మండుల.

నోవీన్

సి కోర్ట్ కోర్ట్ కోర్ట్ కోర్ట్
1918 కుండి వేయుట నోవీన్ కుండుల.

ఎల్లప్పుడు ఒక
వ్యాపార బ్యాటులు
అండు బ్యాటులు
చించుకొనుడు
కండరమం వార్పు
రు వార్పు
బెండు,
గుండి గండు,
మూ. వార్పుండి
వర్కర్ విషుక్
విషుక్.

CNP-714-47

దక్కణ ఇందియా అప్పును : 5/149, బ్రాడ్స్, ముద్దాను-1.

మీ

పా పా ఱీకి

ఇష్టం

స్పెన్సర్స్
గ్రీప్ సిరప్

పనిపిల్లల నమ్మమైన అజీర్ణ
వ్యాధులకు

ఆంధ్ర రాష్ట్ర నికి సోల్ దిస్ట్రిబ్యూటర్లు:
ది స్ప్యూ తంత్ర విజ్ఞీన్,
రామవిహార, హనుమాన్ పేట, విజయవాడ-2.

మూడరన్ ఇండియన్ వార
సహార్స్ లిరచ్చ్చర్

ప్రసాద్ ప్రసాద్ ప్రసాద్

సంగీతం.. కె.వి.ఎహోదేవ్ న్.. రచన.. ఆత్మయ

దర్శకత్వం.. S.D.లాల్. సూపర్ విజిన్.. T.R.సుందరం

STUDIO Mithra

PRASADS

తోచుల్క ర్యంత్
 చర్చిచులతో బ్రంత్
 లంతో లత్క
 నిపుణులతోను
 అమరివను
 బిహోండమైన సంస్థ

ఆఫెసెట్టు ప్రీంటర్సు

ప్రసాద్ ప్రాసెన్ ప్రైవేట్ లి. మదరాసు - 26

ప్రకింది కార్డుంఘాయి:

క. వి. కి. నివాన, (3 వ ఫ్లోరు) ముగ్గిబాబు ఏధి, బొంబాయి-4. (ఫోన్: 75526)

కలకత్తా: బ్రిస్టల్ పెంటల్ విల్సింగ్స్; నెం. 2, చెరంగి రోడ్, కలకత్తా - 13

అ/11, 5 మెయిన్ రెడ్, గాంధిసగర్, చెంగళూరు-9. (ఫోన్: 6555)

వస్తూంది!

పద్మనా పిక్చర్స్ సమర్పించు

ప్రభుబెచ్చన
ప్రభుకు రాజు

నిర్వాత్ - దర్శకుడు:
బి.ఆర్.పంతులు

ప్రపంచములో పర్వతైష్టతిన బాగవతేత్తముడు
ఎవరు?

—బాలక్రీష్ణుడు ప్రపంచముడు
ఎస్తువిశ్వార్థ గాంచి శుశ్రావదాని నెందిన అమర
హాలు డెవరు?

—బాలక్రీష్ణుడు బ్రహ్మవుడు
ప్రపంచ రావళు తుంపకరాదుల జయించి
ప్రశ్నాకి నెందిన కృమచంద్రుని ఉండినిసది
ఎవరు?

—బాలక్రీష్ణులు లవకుషులు
ఎవరు జయించలేని శారకానురుని వదించిన
ఎవరు?

—బాలక్రీష్ణుడు కార్తికేయుడు
శూఖలందుకానే ముదట దైవమువరు?

—బాల విష్ణువ్యాయుడు
క్రూరకంసుని కూలదైనిన డెవరు?

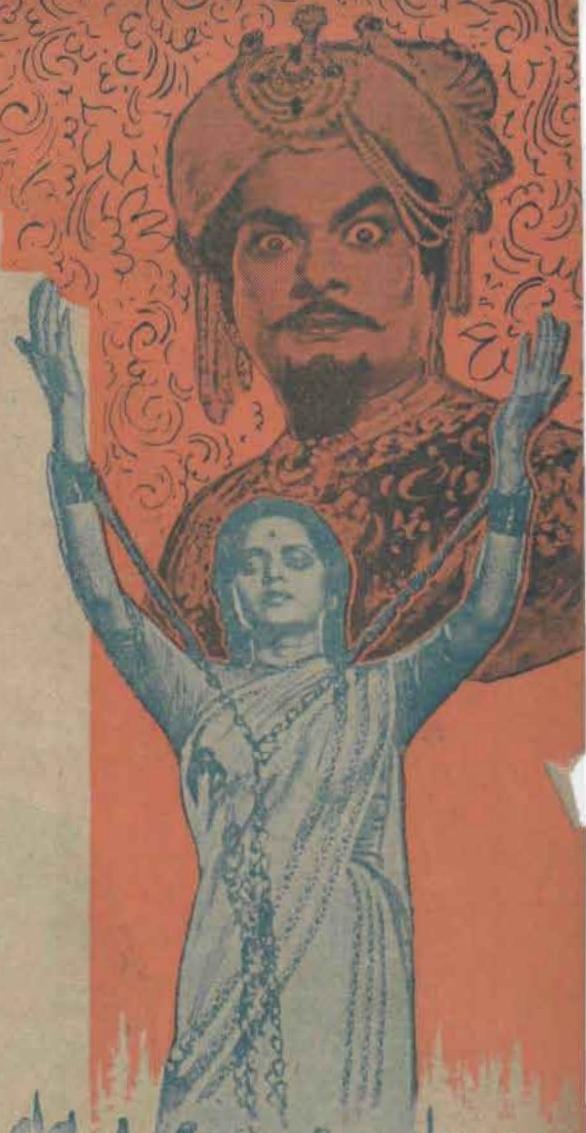
—బాల మురతీక్రిష్ణుడు
మృత్యుంజయు నెదిరించి పాశానికి చిక్కుక
ప్రాణాలను కాపాదుకాని దిరాయు ఐనది ఎవరు?

—బాల మూర్ఖండెయుడు
ఇటువంటి బాలవీరుల సాహసాపేకొలకు
తట్టున వర్యులతో కూడుకొన్నట్టి చ్ఛతమే:
“పల్లులు తచ్చిన చల్లనే రాజ్యం”

పిల్లలు దైవపూసులు.
పిల్లలు పూజాయీయులు.
ఉనాటి బాలురే భావి హారులు.
పిల్లలే దేశ పూభాగ్యం.
పిల్లలే తల్లుల నంపద.
పిల్లలే స్వార్థరహాతలు.
పిల్లల సంకల్పమే దేవుని నంకల్పం.

ఈ ప్రస్తావము బుజువువేసే
మహాన్మత చైత్రాజం

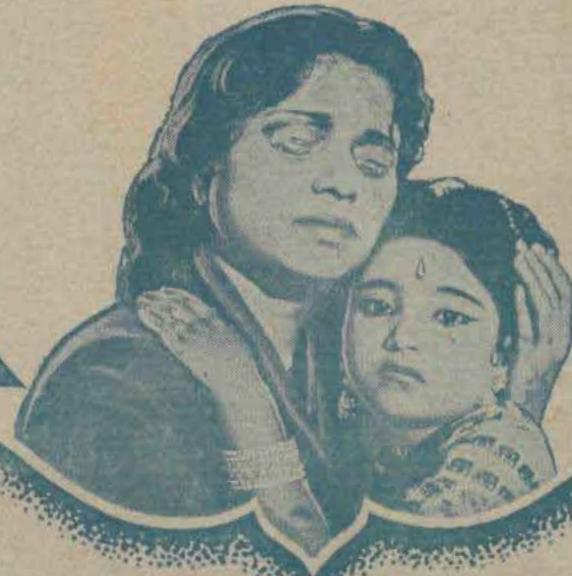
“పిల్లలు తెచ్చిన
చల్లని రాజ్యం”

శారాగణం

రాజు రాల	ఎం. వి. రాజమ్ము
రమునారెడ్డి	కాంచన
బాబుకృష్ణ	వెంకి సుమంగల
ముక్కులనేని	వెంకి లాస్టి
ఎ. వి. సుధ్యారావు	
మూర్తిర గోపి	
మూర్తిర తెంకశ్రీ	

ఎరియు, కాళద నుమయి,
సచీగెర తిలకమ శివాజి గత్తెశన

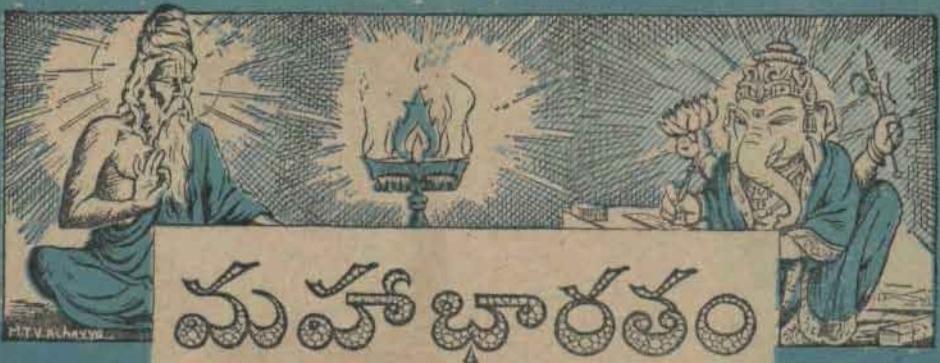

చంద్రమామ

నంచాలకుడు : ' చక్ర పాణి '

మంచభారత యుద్ధం తాలూకు భీష్మపర్వం ఈ సంచికతే
హృతి అప్పతున్నది. ఇప్పటిక పదిరోజుల యుద్ధం ఫూర్తి
అయింది. ఇంకా ఎనిమిది రోజుల యుద్ధం మిగిలి ఉన్నది.
మిగిలిన యుద్ధం తాలూకు పొరాటం వివరాలు తగ్గించి
యుద్ధం తాలూకు కథకు మాత్రమే ప్రామయించి ఇప్పు
టానికి ప్రయత్నిస్తాము. పాతకులు ఇదివరకే యుద్ధపోరాట
వివరాలు చదివి ఉన్నారు గనుక ఈ మార్పును అమోదిస్తా
రని నమ్ముతున్నాము.

ఈ సంచికసుంచి "మార్గై పాలో సాహసయాత్రలు".
"గలిపర యాత్రలు" ప్రారంభిస్తున్నాము. "గలిపర
యాత్రలు" కార్యాన్ కథగా తెచ్చిది సంచికలలో వెలుపడు
తుంది. కార్యాన్ కథలు 'చంద్రమామ'లో ప్రకటించటం యిచె
ప్రథమం. ఈ శ్లోకలు "ఆహం సా జ్యోతి" లాగ మూడు
రంగులలోగాక నాలుగు రంగులలో ముద్రించబడుతున్నాయి.
ఇది పాతకులను ఆక్రమించగలపని ఆశిస్తున్నాము.

మహా భూరతం

ఎనిమిదో రోజు రాత్రి దుర్యోధన దుక్కాసన శకుని కర్ణులు నమావేశమయారు. దుర్యోధనుడు ఈ విఘంగా అన్నాడు: "మన తీప్పు ద్రోష కృప శల్యులందరూ ఉండికూడా పాండవులను నిర్మాలించ లేకుండా ఉన్నారు. కారణం తెలియదు. పాండవులు మాడవేత విజ్యంభించి యుద్ధంచేస్తున్నారు. మన బలాలు నావాటిక కీ టీ స్తున్నాయి. దెవుడూ, పాండవులూ ఏకమై హేతుపు చేపు స్తుట్టగా ఉన్నదినాల్లతుకు. ఈ యుద్ధంలో ఎలా జయిస్తానే తెలియటంలేదు."

ఈ మాటలు విని కర్ణుడు, "మహారాజా, చింతించకండి. భీముడై యుద్ధం విరమించుకోమనండి. నేను నా బంధువులతో నపో ఆ పాండవులను కుఱంలో యమలో కానికి పంపుకాను. భీముడికి పాండవులంటే తీపి, ప్రొగా ఆయనకు దురథిమానమూ, ముక్కొ పాంచాల సామకుల నందరినీ రూపుమాపు మమూనూ. అందుచేత ఆయన పాండవులను తానని లోగడ ప్రతిజ్ఞచేసి ఉన్నాపుగదా,

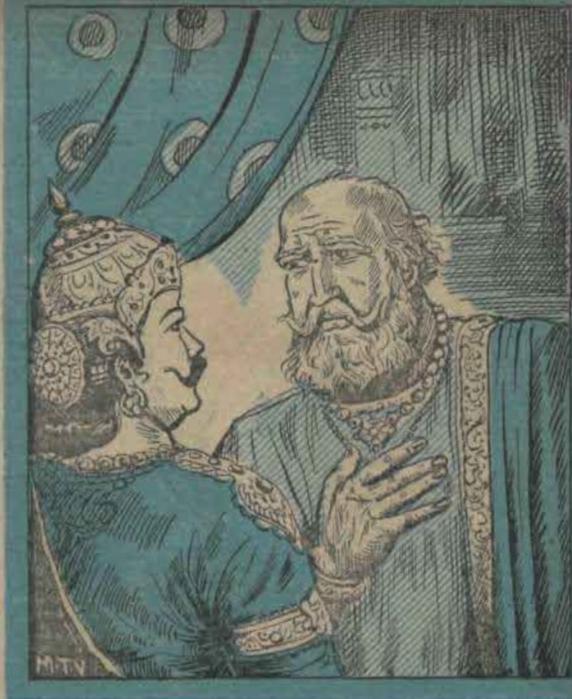
ఒక కృనాటిక నిర్మాలించలేదు. ఆయన ఈ కణాన అస్తరమ్మార్పం చేస్తే నేను మరుషీణాన కదనరంగం ప్రవేశించి, నా కొర్మ పరాక్ర మాలు ఆయనకే చూపుతాను," అన్నాడు.

ఈ మాటలకు దుర్యోధనుడు సంతోషించి, మర్మాటి యుద్ధానికి సేవలను ఆయత్తం చెయ్యమని దుక్కాసనుడితే చెప్పి, కట్టాడితే, "కట్టా, నేనెప్పుడే తీప్పుడి జివిరానికి వెళ్లి ఆయనను అస్త్రినమ్మానా నికి ఒప్పించి పస్తాను," అని చెప్పాడు.

తరవాత దుర్యోధనుడు మంచి బట్టలూ, నగలూ ధరించి ఆశ్చర్యపంగా ముస్తాబై, గాప్ప పరివారాన్ని వెంటబెట్టాడుని భీముడి జివిరానికి వెళ్లాడు. భీముడు అతనికి తగిన విఘంగా స్వ్యాగత మిచ్చి కూచేవ్యాదు. అతను భీముడితే, "తాతా, కేక యిప్పాగా ఆయనకు దురథిమానమూ, ముక్కొ పాంచాల సామకుల నందరినీ రూపుమాపు మమూనూ. అందుచేత ఆయన పాండవులను తానని లోగడ ప్రతిజ్ఞచేసి ఉన్నాపుగదా,

ఆపని ఎందుకుచేయవు. ఒకవేళ నీకు పాండ
పుల మీద ప్రేమ ఉన్నా, లేక, నామైన
అగ్రహం ఉన్నా నీవు యుద్ధం చెయ్యటం
మాని యువ్వ భారమంతా కర్పుతెపైన ఐట్లు.
అతను పాండపులను బంధుమిత్ర పరివార
నమేతంగా మారజం చేసేస్తారు!" అన్నాడు.

ఈ మాటలు వివేషరికి థిమ్మడికి వట్ట
రాని అగ్రహం వచ్చింది. కణ్ణు ఎద్రబడి
పోయాయి. ఆయన ఆ కోపాన్ని ఎలాగో
తానుచుకుని, "దుర్యోధనా, ఎందుకిలా
నన్ను శూలాలతో గుచ్ఛిస్తూగా మాట్లాడ
తావు? నీకో సమేగదా శత్రుసైన్యాలను
కార్యించుతాగా దహంచుతున్నాను? ఆట్ట
నుడు ఎలాటి యొధుకైనది నీకుమాత్రం
తెలియదా? నిన్ను గంధక్యులు వట్టుకు
పోయినప్పు భతను బంటరిగా పచ్చి విడిపిం
చాడే! అప్పుడు నీ తమ్ములందరూ పారిపో
లేవా? ఈ కర్పుడు ఏమైనా చెయ్యగలిగాడా?
తిరిగి ఈ ఆట్టనుడే విరాటనగరం దగ్గిర
మనల సందర్శని ఉదించాడుగదా! అతను
అపోయ శూలాడనటానికి ఇంకెం నిద
ర్షనం కావాలి? నెను ఒక్క శిఖండిని
తప్ప మిగిలిన సౌమక పాంచాలుల సంద
రినీ చంపేస్తాను, లేదా వారి చెతిలో చచ్చి
అయినా పోతాను. రెపు సెను చేయబోయే రికి భయంకరమైన యుద్ధం జరిగింది.

యుద్ధం నీవే చూద్దువుగాని!" అన్నాడు.
ఈ మాటలకు తృప్తిచెంది దుర్యోధనుడు
పరివారంతో సహ శివరానికి వెళ్లిపోయాడు.

తల్లియారుతూనే కారపసైన్యాలు సర్వతో
భద్రమనే శ్వాహంలో ఆయత్రమయాయి.
ఈ తెమ్మిదవరోజు యుద్ధంలో గిప్పగా
పోరాది శత్రుసైన్యాలను చించి చెండ
దిన వారిలో ఆభిమన్యుడికడు. ఆ రోజు
అతడి ధాటికి ద్రేష కృష అశ్వత్థామలూ,
సైనధవుడూ కూడా తట్టుకోలేకపోయారు.
అది మాని దుర్యోధనుడు ఆలంబునుడనే
రాక్షసుల్ని ఆభిమన్యుడిసైకి పంపాడు. ఇద్ద
రికి భయంకరమైన యుద్ధం జరిగింది.

అయితే అందరికన్న శత్రువులమైన ప్రతియు తాండవం సాగించినచాదు భిష్మాదు. పాండవులు కౌరవ సైన్యాలను ఎలా నిర్మాలించారో, భిష్మాదు ఆలాగే పాంధువ సైన్యాలను నిర్మాలించాడు. ఆయన ధాటికి తట్టుకోలేక పాండవ సైన్యాలు పారిపోతుంటే వాటిని అపటం ఏ ఒకరికి సాధ్యంకాలేదు. ఆయన ఆలా యుద్ధం చేస్తూండగానే సూర్యాస్తమయం అయింది. సూర్యుడితోపాటే పాండవుల ధైర్యం కూడా అప్పమించింది. కౌరవుల అన్ధందానికి మటుకు మేరలేదు.

ఆలంబుసుడు బాగా డెబ్బుతిని మాయ పన్ను అంతచా అంధకారం కల్పించాడు. ఆ అంధ కారాన్ని ఛెదించటానికి అఖి మన్మథుడు సూర్యాస్తం ప్రయోగించాడు. చివరకు ఆలంబుసుడు ఒడి పారిపోయాడు. అఖి మన్మథుడు కౌరవ సేనలను భిథత్వపరిచాడు.

త్వరలోనే కౌరవయోధులు అఖిమన్మథుడు మట్టుముట్టి ఒంటరివాణి చేశారు. అతన్ని రకించటానికి అర్థమనుడు వచ్చాడు. తర వాత ఉభయ పడాల విరులకూ అనేక రకాలుగా ద్వంద్య యుద్ధాలు సాగాయి. ఆ రోజు యుద్ధంలో అర్థమనుడు కూడా అఖిమన్మథుడికి తీసిపోకుండా శత్రువాళవం సాగించాడు.

ముందు జరగవలసిన యుద్ధంగా గురించి పాండవ యోధులు మాట్లాడు కున్నారు. ధర్మరాజు కృష్ణుడితో, "ఆవతల భిష్మాదుండగా ఈ యుద్ధాన్ని తలపెట్టడం ఎంత అవివేకమైన వని! ఆయన మమ్మల్ని బతకనివ్వదు, లతికిఊంటే ఏ ధర్మమైనా సాధించవచ్చు. చచ్చి ఏమి సాధించగలం? నేని యుద్ధం మానేస్తాను. నీ సల హా ఏమిటి?" అన్నాడు.

దానికి కృష్ణుడు, "భిష్మాదు చచ్చిన ట్ర్యాపుతే నీకు విజయం తప్పదు. భిష్మాజ్ఞి చంపటం అర్థమనుడికి ఇష్టంలేని వక్కన నన్ను యోధుగూగా నియమించు, నీ ఆజ్ఞతో

ఆప్రం పట్ట నేనా భిమ్ముణి క్లింలో పథించి
నీకు విజయం చేకూర్చుతాను!" అన్నాడు.

"కృష్ణ, సైపు ఆప్రం పట్టనని అని
ఉన్నావు. నీ మాట ఆబ్దం చెయ్యటం
నా కషంలేదు. యుద్ధం చెయ్యటం తప్ప
మాకు నీవల్ల వియతర సహాయం లభిం
చినా అదే పదిచెలు. మొదట్లో భిమ్ముడు నా
పక్కన యుద్ధం చెయ్యికపోయినా ఇతర
రీతిగా సహాయపడతా నన్నాడు. ఆయన
నా మేలు కోరేవాడు. అందుచేత మనం
ఆయనవర్ధకు వెళ్లి ఆయన ఎలాగు చచ్చి
పొతాడే ఆ ఉపాయం అడుగుదాం.... కృష్ణ,
తండ్రి లేని మమ్మల్ని ఆయన తండ్రిలాగా
పెంచాడే, ఆయనను చంపటానికి
చూస్తున్నాంగదా, ఈ క్రితయ జన్మ ఏమీ
జన్మ!" అన్నాడు ధర్మరాజు.

కృష్ణుడు ధర్మరాజు సూచనను ఆమో
దించి, భిమ్ముడు ఎలా చస్తాడే అయిననే
అడగటంలో తప్పు లెదన్నాడు. పంచసాండ
పులూ, కృష్ణుడూ ఆయుధాలూ కపచాలూ
తీసివేసి, కిరిటాలు కూడా లేకుండా భిమ్ముడి
నిబిరానికి వెళ్లి ఆయనకు భక్తితో నమ
సాగ్రాలు చేశారు.

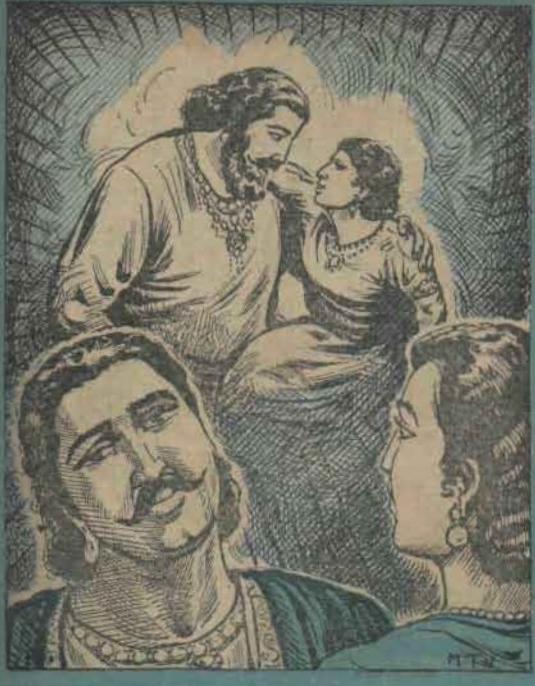
భిమ్ముడు వారిని ఎంతో ఆదరంతో కూర్చో
బెట్టి కుశలప్రశ్నలు వేసి, వచ్చిన పని

అడగాడు. ధర్మరాజు ఆయనతే, "తాతా,
శరోజు కారోజు జనక్యం అవుతున్నదేగాని
మేము గలిచే జాడ లేదు. నిన్ను యుద్ధంలో
ఎలా గలవాలో మాకు తెలియటంలేదు.
నిన్ను జయించే ఉపాయం ఏదైనా ఉంటు
చెప్పవా?" అన్నాడు.

దానికి భిమ్ముడు, "పాండవులారా, నేను
జివించి ఉండగా ఈ యుద్ధంలో మీకు
విజయం లభించేది కల్ల. మీకు గలవాలని
ఉంటు నన్ను ఈప్రంగా పడగొట్టండి.
ఎందుకు మీకు శిఖండి ఉన్నాడు. వాడు

మహారథుడు, రజాశూరుడు. కాని వాడు
మొదట ప్రితి అయిఉండి అనంతరం పురుషు

ఇన్న శారలంచేత నేను వాడితే యుద్ధం చెయ్యాను. కనుక వాళ్ళి ముందుంచుకుని మన అర్థముడు నాపైకి యుద్ధానికి ప్రస్తుతమున్న సులువుగా చంపగలుగుతాడు. ఆ తరఫత కౌరవ సేనలు ఎలాగూ పుడిపోతాయి,” అన్నాడు. పాండవులు ఈ సలహ తినుకుని పితామహుడికి సమస్టరించి తమ శివిరాలకు వెళ్ళిపోయారు.

ఇంతా అయాక అర్థముడు నీరుకారిపోయాడు. ఆతమ కృష్ణుడితే, “నన్న భీముడు దుమ్ములో అడుకుంటూంటే చూసి బాధపడేవాడు. ఒకనాడాయన తొడు మీద కూచుని ‘నాన్న’ అని పిలిస్తే, ‘నేను రోజు భీముళ్ళి చంపటమే తమ లక్ష్మీగా

నీకు తండ్రిని కాను, నాయనా, తాతను,’ అన్నాడు. ఆయనను ఎలా చంపసు? ఆయన మమ్మల్నందరినీ చంపినా సరే!” అన్నాడు దీనంగా.

అర్థముళ్ళి కృష్ణుడు మందలించాడు, చేసిన ప్రతిజ్ఞ నిలబెట్టుకోవచ్చానికి భీముళ్ళి చంపవలసిందే సన్నాడు. తనను చంపబూనివాళ్ళి చంపటం క్షత్రియధర్మమని వేధించాడు.

పదవ రోజు తెల్లవారింది. ఈ రోజు పాండవులు కిథండిని ముందుంచుకుని తమ సైన్యాలతో యుద్ధరంగానికి కదిలారు. కౌరవసైన్యాలకు భీముడు ముందు నిలబడ్డాడు. యుద్ధం ఆరంభమార్పుతూనే పాండవ స్వంజయులు విజృంఖించి కౌరవసైన్యాలను చండాడసాగారు. ఇది చూసి భీముడు మందిషది పాండవ సైన్యాలను దారుణపాంసాకాండకు గురి చేయసాగారు. ఆయన దుర్యోధముడితే, “నేను పదివేల రథికులను చంపకుండా యుద్ధం చాలించనని నిమమం పెట్టుకున్నాను. ఆ ప్రకారమే ఈ రోజు పదివేలమంది రథికులను చంపుతాను. ఆద్వైర్యపదకు,” అన్నాడు.

అవతల పాండవ యోధులందరూ అమీద కూచుని ‘నాన్న’ అని పిలిస్తే, ‘నేను రోజు భీముళ్ళి చంపటమే తమ లక్ష్మీగా

పెట్టుకుని అయిన్నపైకి వచ్చారు. అలాగే కొరవ యోధులు ఆయనను రక్షించుమే తమ లక్ష్మింగా పెట్టుకుని, భీమ్యుడిపైకి వచ్చే శత్రు యోధులకు ఆద్యపడి ప్రాణాలపై ఆశ వదిలి యుద్ధంచేశారు. ఈ విధంగా అ వదవరోజు యుద్ధమనే జూదంలో భీమ్యుడు పుంఅయాదు.

ఆర్పునుడు శిఖండితే, "సితో భీమ్యుడు యుద్ధం చేయాడు. నువ్వు ఇవాళ ఆయనను చంపితిరాలి. ఇతర కొరవ యోధులందరూ కలిని నిన్ను ఆడ్డినా వారినందరినీ నే విక్రట్టే ఎదురొచ్చిని, వారిపల్లి సీకేమీ ప్రమాదం రాకుండా చూస్తాను. ఎలాగైనా ఈనాదు భీమ్యుడై చంపి నీవు శాస్త్రం కీర్తి సంపాదించాలి!" అని హెచ్చరించాడు.

ఆ రోజు ఆర్పునుడు శిఖండిని వెన్నాడే ఉన్నాడు. పాండవపక్షాన గల యోధులందరూ భీమ్యుడై చంపటానికి కంకణం కట్టుకుని ఆయన్నపైకి వచ్చారు. అదేవిధంగా కొరవ వీరులందరూ ఆయనను రక్షించుటానికి కంకణం కట్టుకుని పాండవ వీరులను పొచ్చారా పొచ్చారి ఎదిరించారు. ఆ రోజు దుశ్శాసనుడు ప్రత్యేకించి భీమ్యుడై అంటి పెట్టుకుని ఉండి అధ్యాత్మమైన శౌర్య ప్రతాపాలు ప్రదర్శించాడు. ద్రేషుడికి భీమ్యుడా

రోజు యుద్ధంలో వడిపాతాడని ఎందుకో నందహం కలిగింది. ఆయన తన కొడుకైన అశ్వత్థామతే, "నాయనా, ఏ తండ్రి కూడా కొడుకు మరణం కోరడు. ఈని ఇవాళ నీవు నీ ప్రాణాలను కూడా లక్ష్మించేయక భీమ్యుడై కాపాడాలని నా ఆజ్ఞ !" అన్నాడు.

తన పక్షపు యోధులు పాండవయోధులను ఎదిరించి పొరాడుతూంటే భీమ్యుడు తన ప్రాంబూలకిపోనం కొంచెంకూడా లక్ష్మి పెట్టక మృత్యువిపరం చేప్పు తాను అనుకున్న ప్రకారం పదివేల మంది శత్రురథికులనూ చంపాడు, విరాటుడి తమ్యుడైన శతానికుడై చంపేశాడు.

ఆయన ఒంటరిగా ఉభయ సైన్యాల మధ్య నిలబడి పాండవసేనలను మారణ చౌమం చేస్తున్న సమయంలో కిఫండి రథం వెనుకగా కృష్ణుడు ఆర్ద్రనుడి రథాన్ని తేలుకుంటూ ఆయనను సమిపించాడు.

భీష్ముడు కిఖండితే యుద్ధం చెయ్యిలేదు, కాని ఆతని గుర్తాలహూ సారథిని కొట్టాడు. ఆర్ద్రనుడు కిఖండి వెనుకముంచి భీష్ముడి చెతిలోని విల్లు విరగగొట్టాడు. ఆయన ఎన్న విల్లులు ఎత్తితే అన్నితని తన బాణాలతే విరగగొట్టాడు. ఈలోపుగా కిఖండి భీష్ముడి శరీరంనించా బాణాలు గుచ్ఛేష్టున్నాడు, కాని భీష్ముభ్రాత అవి బాధించలేదు, అయితే ఆర్ద్ర నుడి బాణాలు తగిలినప్పుడ్లూ ఆయన బాధతే నెచ్చుకుని, "ఈ బాణాలు కిఖండివి కావు," అన్నాడు.

"మీరంతా భీష్ముడిపై తలపడంది, మీకేమీ ప్రమాదం రాదు!" అని ధర్మరాజు తన వక్షు యోధులను చెచ్చరించాడు.

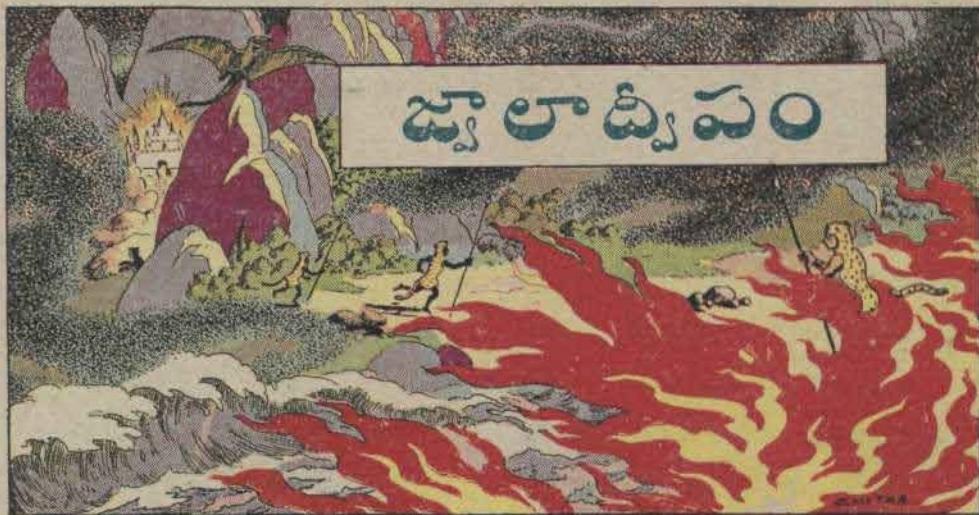
రెండు గడియలపాఠు భీష్ముడి చుట్టూ అతి భయంకరమైన యుద్ధం చెలరేగింది. ఆ తరవాత దుర్యోధనాదులందరూ చూస్తూండ గానే భీష్ముడు తూర్పుపై తలఉంచి రథం మీదనుండి కిందికి ఒరిగిపోయాడు. అయితే ఆయన దేహం సేలకు తగలకుండా ఆయన శరీరంలో గుచ్ఛుకున్న బాణాలే ఆపాయి. ఎక్కువ రెండంగులూ భూఢి లేకుండా ఆయన శరీరంనించా బాణాలు గుచ్ఛుకున్నాయి. అవే ఆయనకు అంప శయ్య ఆయాయి.

భీష్ముడు పడిపోగానే సైన్యంలో హహ కారాయ చెలరేగాయి. అది దక్కించాయన కాలం, మహానీయులు ఉత్సాయబంలో ప్రాణాలు వదలగేరుతారు.

భీష్ముడు ప్రాణవరిత్యాగం తన చెతిలో ఉన్నవాడు. అందుచేత ఆయన ఉత్సాయబం వచ్చేదాకా జీవించి ఉండటానికి నంకల్పించాడు.

జ్యోలాట్విపం

4

[శాయిలు చిత్రసేనుపితో ఉగ్రాక్షుడు తమ వశపులమూ, మనుమలమూ ఎత్తుకుపొతున్నద్దు చెప్పారు. చిత్రసేనుడు, ఉగ్రాక్షుడ కోటకు వెళ్ళాడు. రాజ్యంలో వశపులమూ, మనుమలమూ ఎత్తుకుపొతున్నది జ్యోలాట్విపం నుంచి పశ్చన్న భయంకర మాసపులని ఉగ్రాక్షుడు ఆన్నాడు. నాళ్ళను మాపుతానని అతడు చిత్రసేనుడికి మాట డుబ్బాడు. తరవాత—]

ఉగ్రాక్షుడు చిత్రసేనుట్టే, అతడి వెంట వచ్చిన పరివారాన్ని, భట్టులమూ వెంటపెట్టు ఉని దారికి తన కోటలోని వెలలెని రత్నరాషు లమూ, వెండి బంగారాలమూ చూపించాడు. ప్రపంచం పుట్టినప్పటినుంచే, తనాటివరకూ రాక్షసులాడనవిధరకాల అయ్యుధాలూ, విచిత్రమైన శిరస్తాఖాలూ చూచి, చిత్రసేనుడు చాలా అబ్బురపడ్డాడు. కానీ, అతట్టే ఆన్ని బికస్తి ఆస్పర్యువరిచింది రాక్షసుడికోటలో పున్న ధనరాషులు. రాక్షసు

లకు ధనంతో ఏం పని? "ఉగ్రాక్ష! రాక్షసులన మీకు, ఈ ధనకనకాలతో ఏం పని?" అని అడిగాడు చిత్రసేనుడు.

ఈ ప్రశ్న ఏంటూనే ఉగ్రాక్షుడు పెద్దగా నవ్వి, "ఏనాటికైనా, మా రాక్షసభాతి నాగరికులై, మీలాగా పర్తక వ్యాపారాలూ, వ్యవసాయములూ చేయదలినై, ఏటని ఉపయోగించుకుంటాయ. ఆదేక్కుటై కాక, మరో పడ్డనిమిద్దెల్లకు సంభవించనున్న ఒకానేక ముఖ్య సంఘర్షను మనసులో వుంచుకుని

కూడా, ఈ ధన కనుకలను కోటలో భద్ర మయింది. ఉగ్రాకుడు, తన అతిథికి, అతడి పరిచాను,” అన్నాడు.

వద్దెనిమిదేళ్ల తరవాతి ముఖ్య సంఘ టన అంటూ ఉగ్రాకుడు మాట్లాడగానే, చిత్రసేనుడికి, యిందులో ఏదో మోసం వున్నదన్న ఆనుమానం కలిగింది. అయినా, తన ఆనుమానాన్ని రాక్షసుడు పసికట్టేలా ప్రవర్తించటం మంచిదికాదు. తను వద్దెనిమి దేళ్ల తర్వాతో ఎప్పుడే, నిజంగా తన కొడు లను ఆతడి పరం చేస్తానని, వాడు నమ్మితే నమ్మినీ ఆనుకున్నాడతడు.

చిత్రసేనుడు రాక్షసుడి కోటలోని అద్యా కాల స్నేహాలోపల సూర్యాస్తమయ

మయింది. ఉగ్రాకుడు, తన అతిథికి, అతడి ఆనుచరులకూ గొప్ప విందు చేశాడు. ఏందు మధ్యలో ఉగ్రాకుడి సేవకుడెకడు, యజమాన దగ్గిరకు పరిగెత్తుకుపచ్చి, “ప్రభో! జ్యోలాచ్ఛ్వాప వాసులు ఎక్కివచ్చే భయంకర పకి ఒకటి కుంఠికుప్ప ప్రాంతంలో కనిపించింది. ఆక్ష్మాధ కాపలా వాళ్లు మంటలు వేసి, ఆ సంగతి తెలియపరిచారు,” అన్నాడు.

సేవకుడి మాటలు వింటూనే ఉగ్రాకుడు ఆదినిపడి, “చిత్రసేనా! మనం త్వరగా బయలుదేరటం మంచిది. నీ రాజ్యంలో ప్రజలను ఎత్తుకుపోయే, మహా క్రూరుల్ని నీకు మాపెడతాను,” అన్నాడు.

అందరూ క్షణలమీద భోజనాలు చేసి ఉగ్రాక్షిడి వెంట బయలుదేరారు. ఉగ్రాక్షిడి, తనవెంట చిత్రసేనుభై, కొద్దిమంది ఆయుధధారులైన తన సేవకుల్ని తీసుకుని తతిమ్మావారిని, తన అనువరులవెంట మరో దిక్కుగా పంపాడు.

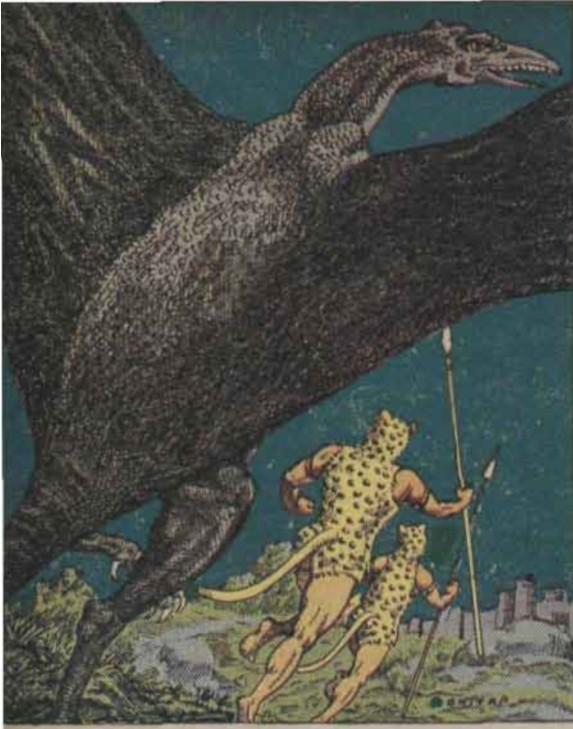
ఉగ్రాక్షిడి, చిత్రసేనుడూ కోటి వదిలి తూర్పుదిక్కుగా కొంతదూరం ఆడివిలో నడిచేసడికి, హతాత్ముగా కోటుపైపునుంచి పెద్ద రెక్కల చప్పుడూ, కిమునే ఎక్కుత ధ్వనులూ ఏనిపించాయి. అందరూ చెట్ల మధ్య ఆగి కోటకేసి చూశారు. కోటమీద తిమ్మావారికారంగా రెక్కలు చాచిన కాన్ని

వింత ఆకారాలు ఎగురుతున్నవి. కోటు రక్కలైన రాక్షసులు పాచుగాటి దివిటీలు గాలిలోకి ఎత్తి, కేకలు పెడుతూ ఆవి కిందికి దిగుకుండా భయపెడుతున్నారు.

"ఉగ్రాక్షి! ఈ వికృతాకారాలు భయాత్మాతం కలిగించేలా వున్నవే! అవసీ కోట మీద దిగి, దాన్ని అక్రమించుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నవా?" అన్నారు చిత్రసేనుడు.

"జ్యోలా ద్వీప వాసులు, ఆలంబి ప్రయత్నం లోగడ ఒకటి రెండు స్తార్లు చేశారు. కానీ, నా సేవకులు పెద్దపెద్ద కాగ డాలూ, ఈ శైలూ పుపయోగించి, ఆ భయం కర పటులపై స్వారీ చేస్తున్న ఒకట్టి కింద

పదగోట్టారు. వాళ్లి గానుగకు కట్టి నాలుగైదు చుట్టు తిప్పేసరికి, తను ఎక్కుడినుంచి వచ్చింది చెప్పాడు. కానీ, తతమ్మా వివరాలు తెలుపుకునే లోపలే వాడు చావటం జరిగింది. ఇప్పుడు, వాడి ఆనుచరులు నామిద పగ తిప్పుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారు, అంతే. వాళ్లు సాహసించి కోటలో దిగరని నానమ్మకం," అన్నాడు ఉగ్రాక్షి.

ఉగ్రాక్షి మూటలు ముగించి ముగించక ముందే, ఆ చుట్టుపట్లగల చెట్లుచేములు గాలికి పూగిపోయిన్నాయి. ఆ వెంటనే గుండెలవినే రాంటి భీకర ధ్వనులతో రెండు పక్కలు, అల్లంత ఏండలో కిందికి దిగిన్నాయి. వాటి వీపుల

మీదినుంచి, పులిచర్చాలు ధరించిన నలుగురు మనుషులు దిగారు.

వెంటనే ఉగ్రాక్షి దు, చిత్రసేనుట్టి తన అనుచరులనూ వెత్తుగా వున్న చెట్లమాటుకు తీసుకుపోయాడు. వింత పక్కలనుంచి దిగిన మనుషులు నేలబారున పడుకుని చుట్టూ చెట్లలోకి కొద్దిసెపు బాగ్రతుగా పరికించి మాసి, తరవాత లేది ఏమో సంప్రతించు కుని, ముందుకు నడిచారు. వారి వెనకగా రెక్కులల్లాడిన్నా పక్కలు బయలుదేరిన్నాయి.

నీజానికి రెక్కులున్నా వాటిని పక్కలనేందుకు పీట్లేదు. వాటి ముక్కులు దాదాపు మూడుడుగుల పొడవున్నవి. ముక్కులు తెరిచినప్పుడల్లా, వాటి నేళ్లులో పులికోరల్లాంటి పళ్లున్నవి. శరిరంమీద ఎక్కుడా తాకలు లేపు. జంతుపులకున్నట్టు వాటికి చిన్న తోక ఒకటి పున్నది. అవి పక్కలలాగే రెండు కాళ్ల మీద కొంచెం ముందుకు వంగి నడుస్తున్నవి. వాటి ఎత్తు ఏడెనిమిది అడుగులుంటుంది.

"నీజమైన ప్రమాదం ఆ పులిచర్చం గాళ్లనుంచి కాదు, ఈ వింతపక్కల నుంచి. అవి వాళ్లకు వాహనాలుగానూ, రక్షకులుగానూ పనిచేస్తువి. ఎవరైనా ఆ త్రారుల్ని ఎదుర్కొంటే, ముందుగా పచ్చి మీద పడెవి ఈ పక్కలు. రకరకాల ఊలలతో వాటిని

తమ శక్తువులమీదికి ఆ పులిరాయుష్మ
ఉనికొల్పుతారు. నా సేవకుల్లో కొండర్చి ఈ
పక్కలు తమ ముక్కుల్లో, ఈలి గోళ్లతో
చిల్చి ముక్కులుముక్కులుగా చేసినే,”
అన్నాడు ఉగ్రాక్షరు.

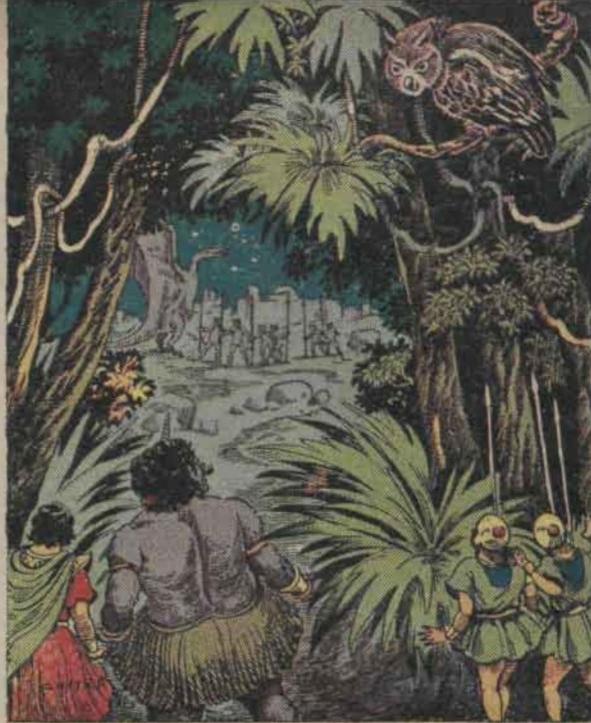
ఉగ్రాక్షరు ఇలా మాట్లాడుతున్నంతల్ల,
వింత పక్కలమీదనుంచి దిగినపాశ్శు మెల్లగా
శలలువేస్తూ, చెట్లలోకి సదవసాగారు.
పక్కలు రెండూ ఒకసారి ముక్కులు పైపెత్తి,
రెక్క లాడించి వాళ్ల వెనకగా కదిలినే.

“అదుగ్గే, ఆ కొండ పాదంలో పున్న
గూడింకేసే వీళ్ల ప్రయాణం మరికొండరు
నీ పొరులు మాయమప బోతున్నారు,”
అన్నాడు ఉగ్రాక్షరు.

“అయితే, మనం చూస్తూ వూరుకో
వలసిందేనా?” అన్నాడు చిత్రసేనుడు
ఉద్దేశకంగా.

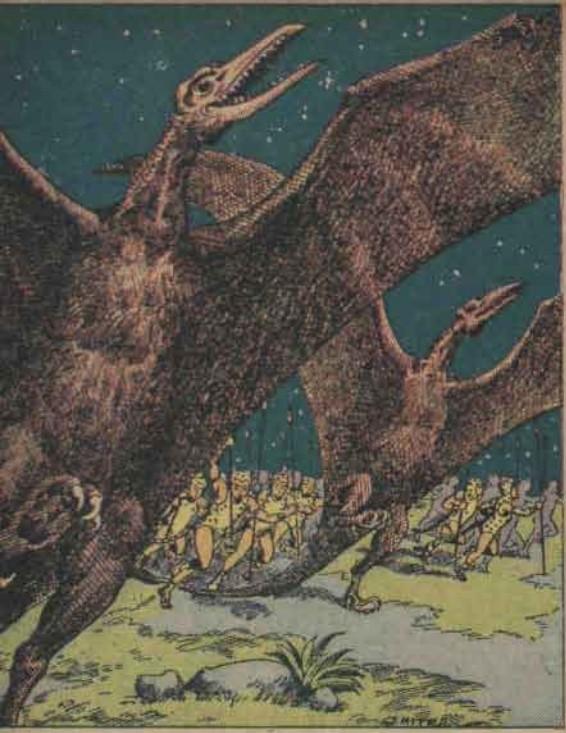
“ఆ అంతకన్న చేసేదేముంది? వాళ్ల
వెంట ఆ భయంకర పక్కలుండగా, మనం
చెయ్యగలిగిందేమీ లేదు. ఆ ద్వీపవాసులు
బంటరిగా డరికితే, నా బోటనవేలుతే నెక్కి
చూర్చం చూర్చం చేయగలను,” అన్నాడు
ఉగ్రాక్షరు కోపంగా

ఇంతలో ఉగ్రాక్షరు, చిత్రసేనుడూ
నిలబడిపున్న చెట్లు మీదినుంచి చెప్పలు

గింగుల్లాటెలా గుట్టగూబ ఒకటి అరిచింది. ఆ
అమ్మ వింటూనే, పులిరాయుష్మ చప్పున
వెనుదిరిగారు. వాళ్ల చేతుల్లోని బరిసెలు
చికిత్స తలతల మెరిసినే. భయంకర
పక్కలుకూడా ఆగి, పెద్దగా ముక్కులు
తెరిచి, విక్కుతంగా కూతపెట్టినే.

“ఇక్కడెవరో పున్నట్లు వాళ్లు పసి
గొట్టాడు!” అన్నాడు ఉగ్రాక్షరు. ఆ వెంటనే
తన సేవకుల్ని దగ్గిరకు పెలిచి, రఘుస్యంగా
ఏపో చెప్పాడు. వాళ్లు రెండు ముఖాలుగా
చిలి వెళ్లిపొయారు. మరుషులం భయంకర
పక్కలు ముక్కులు సాచి, ఉగ్రాక్షరు,
చిత్రసేనుడూ పున్న చెటుకు పరిగెత్తి

సాగినై. వాటి వెనకగా పులిచర్చం ధరించినవాళ్లు బరిసెలు ఘ్రాపుతూ ముందుకు దూకుతున్నారు.

విత్రసేనుడు కత్తి దూకాడు. ఉగ్రాక్తు దిక్కులు పక్కటిల్లేం రంకెషేసి తనచేత గల రాతిగద ర్యు లిపిస్తూ, కుప్పించి ముందుకు దూకాడు. అతడు రాతి గదతో తలమీద ఐలంగా కాప్పేసరికి, ఒక భయం కర పక్క పక్కకు పడిపోయింది. కానీ, రెండేది అతడి కుడిఖుబాన్ని కాళ్లతే గట్టగా తస్తుతూ, ముక్కతే బలంగా తలమీద పొడిచింది. అదే కేసాన ఉగ్రాక్తుడి సేవకు లైన రాక్షసులు, గుండె లదిరెలా అర్పుస్తూ, తమ రెక్కలతే, ముక్కలతే, కాళ్లతే

వెనకనుంచి రెండు ముతాలుగా వచ్చి, పులి చర్చాలు ధరించిన వాళ్లమీద పడ్డారు. ఇదే అదనుగా చిత్రసేనుడు కూడా ముందుకు లంఘించి, తన కత్తితో ఒక శత్రువును ఆడ్డంగా నరికాడు.

ఆ తరవాత కూరాతికూరమైన పొరు ప్రారంభమైంది. ఉగ్రాక్తు తనకు తగిలిన గాయాలను సరకు చేయక, థికరంగా రంకెలు వేస్తూ, తన చేత గల రాతి గదతో భయంకర పశులను మోదసాగాడు. అవి అతడి దబ్బలను తప్పుకుంటూ, పక్కకు ఎగిరి అంతలోనే వచ్చి ఆతడిమీద కలబడ సాగినై. వాటి ముక్కపొట్టకూ, కాలిగేళ్లు దెబ్బలకూ, ఒక్క ఉగ్రాక్తుడే కాక, అతడి సేవకులుకూడా గురి అయారు. కొందరు బాధతే ఆరున్న కింద పడిపోయారు.

చిత్రసేనుడు తన కత్తి దెబ్బుకు ఒక శత్రువు కింద పడగానే, తలమ్మావాళ్లమీడికి పురికాడు. వాళ్లు తమ బరిసెలతే అతడి కత్తినుంచి రక్షణ చేసుకుంటూ, విచిత్ర మైన తలలు వేస్తూ వెనక్క తగ్గసాగారు. వాళ్లను చుట్టుచుట్టాలన్న ప్రయత్నం పశులు ఆడ్డురావటంతే, చిత్రసేనుడికి, ఉగ్రాక్తుడి అసుచరులకూ సాధ్యంకాలెదు. అవి తమ రెక్కలతే, ముక్కలతే, కాళ్లతే

పారిని చితక బాదుతూ, తమ యఃపమాను అతేషాటు వెనక్కు వెల్లపాగినై.

ఆది మాసిన ఉగ్రాక్షుడు భయంకరంగా మూర్ఖీల్లాతూ, రాతి గదను రెండు చేతులతో రిప్పురిప్పుమనితిప్పుతూ, ముందుకురికాడు. ఆసరకి చావగా మిగిలిన శత్రువులు ముగ్గురు, పక్కల రెక్కలమీదిక ఎగబాకారు. వాళ్లు కిమమంటూ పెద్దగా ఈల వేయగానే పక్కలు గాలిలోక లేచినై. ఉగ్రాక్షుడు రాతి గదను గాలిలో గిర్దున తిప్పి, వాటికేసి విసి రాడు. ఆ ఊష్టకు ఈతడు వెల్లకిలా పడిపో యాడు. బాణంలా మీదిక వస్తున్న గదను ఒక భయంకర పక్కి ముక్కుతో గట్టిగా పాడి చింది. ఆ వెంటనే రాతిగద దభిమంటూ కింద పడిపోయింది.

గాయాలపల్లి రక్తం పరదలై పారుతూ కింద పడిపున్న ఉగ్రాక్షీ, చిత్రసేనుడు నమిపెంచి, "ఉగ్రాకా! ప్రాణపాయకరమైన దెబ్బలెమీ తగలలెదుగదా?" అని అడిగాడు.

"ప్రాణపాయమా!" అంటూ ఉగ్రాక్షు బాధతో మూలిగి, "ప్రాణపాయం ఏమీ లేదు. బహుళా, పదిరోజులపాటు మంచం పట్టపలసిపున్నంది. నా సేవకు తెంతమంది చచ్చారు?" అని అడిగాడు.

"ఇద్దరిని భయంకర పక్కలు, ముక్కు లతే చీల్చివేసైనై. సలుగురు గాయాల బాధతో మూలుగుతున్నారు," అంటూ సమీ పానికి పస్తున్న రాక్షసులకేసి తెరిగి, "శత్రువుల్లో ఒక్కడేగదా, చచ్చింది?" అని అడిగాడు చిత్రసేనుడు.

"అప్పను, రాజు!" అన్నారు వాళ్లు.

"భీ, పరికపండల్లారా! ఇంతమంది రాక్షస ఏరులం పుంటగా, ఎక్కడనుంచే వచ్చిన మానవమాత్రులు మనల్ని చావచితక కొట్టటమా? భీ!" అంటూ ఉగ్రాక్షు లేవ వీయాడు. అంతలో, ఆతడి సేవకులు దగ్గిరకు వచ్చి, ఆతషీ నయమూ, భుజాలూ పట్టుకుని లేవనెత్తి, నిలబెట్టారు. —(ఇంకా వుంది)

వాసవదత్త

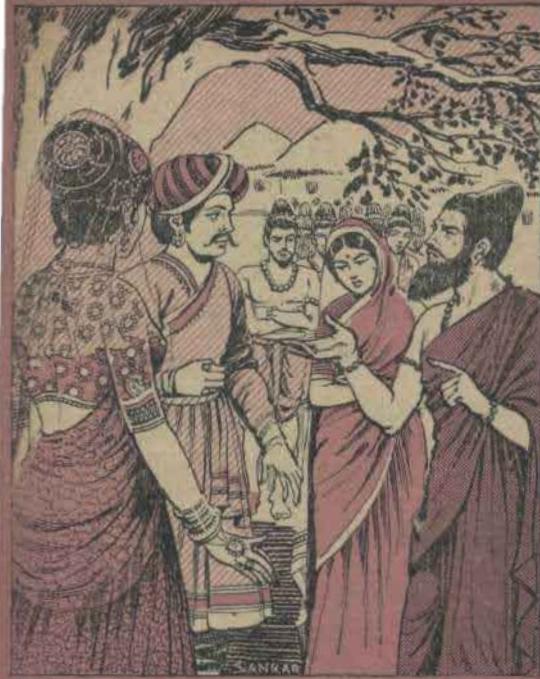
ఉదయన వాసవదత్తుల వివాహం జరిగాక కొంతకాలం వినేద విలాపాలతేనూ, వెట తేనూ వెడుకగా గడచిపోయింది. ఈ సమయంలో ఆరుటి అనేవాడు వత్సరాజుంలో చారాభాగం అప్పారించి కొంటి రాజధానిని కూడా ఆక్రమించుకున్నాడు.

వత్సరాజుకు ఆతని రాజ్యం తిరిగి సంపాదించి పెట్టేటందుకు ఆయన మంత్రులైన యోగంథరాయణ, రుషుణ్యంత, వసంతుకులు ఆలోచన చేశారు; మగధ రాజైన దర్శకుడికి పద్మావతి అనే చెల్లెలున్నది, ఆమెకూ ఉదయన మహారాజుకూ ఎలాగైనా వివాహం జరిపించినట్టయితే, మగధరాజు సహాయంతే ఆరుటిని జయించి వత్సరాజ్యాన్ని తిరిగి సంపాదించవచ్చునని వాడు నిశ్చయించారు.

ఆయితే వత్సరాజుకు ప్రియభార్య వాసవదత్త ఉండగా తన చెల్లెలు పద్మావతిని

జప్యనని దర్శక మహారాజు ఖచ్చితంగా చెప్పేశాడు. అందుకని మంత్రులు ఒక నాటకం ఆడారు: లావాకం వద్ద వత్సరాజు వెటాడుతున్నాడు, ఆ సమయంలో శిబిరం నిప్పు అంటుకుని అందులో వాసవదత్త మరణించినట్టూ, ఆమెను రకించబోయి యోగంథరాయణుడు కూడా చనిపోయి నట్టూ వత్సరాజుకు మిగిలిన ఇద్దరు మంత్రులూ తెలిపారు. ఇందుకు వాసవదత్త కూడా ఒప్పుకున్నది.

వత్సరాజు వెటనుంచి శిబిరానికి పచ్చలోపుగా యోగంథరాయణుడు బ్రాహ్మణుడు తాపసి వేషం ధరించాడు, వాసవదత్త బ్రాహ్మణాస్తీ వేషం ధరించి ఆహంతిక అని పేరు మార్చుకున్నది; ఇద్దరూ కలిసి మగధు రాజుధాని ఆయన రాజగృహానికి బయలుదేరారు. వారు రాజగృహం వెలపల ఉండే ఒక ఆక్రమం చేరారు.

వారు ఆక్రమం చేరపచ్చెటప్పుడు రాజు శాదరి పద్మావతి ఆక్రమం చూడపచ్చింది. భట్టులు, "తెలగండి, దారి ఇవ్వండి!" అని కేకలు పెడుతూ ముందు వచ్చారు. అటు పంటి ఆదిలింపు యోగంధరాయిఱుడికి, వాసవదత్తకి కూడా అలవాటు లేదు. కాని వారి వెనకగా వచ్చేది పద్మావతి అని తెలిసి ఇద్దరూ సంతోషించారు.

పద్మావతికి ఆక్రమప్రీతిలు ఆప్యాయంగా స్వాగతమిచ్చారు. అమె వెంట ఉండే కంచుకి ఆక్రమవాసులతో, ఎవరి కేమెమి కావాలో పద్మావతిని అడగమన్నాడు. ఎవరూ ఏమి కోరలేదు, కాని యోగంధ విద్యార్థి చెప్పినాక పద్మావతి ఒక పెద్ద

రాయిఱుడు ముందుకు వచ్చి, "ఆయ్యా, నాబెక మనమి. ఈమె నా చెల్లెలు. ఈమె భర్త దేశంతరాలలో ఉన్నాడు. నేను తిరిగి వచ్చేదాకా ఈమెను రాజుసాదరి తనపద్ధ ఉంచుకోవాలని నా కోరిక," అన్నాడు. పద్మావతి అందుకు సమ్మతించింది.

ఆ సమయంలో ఆక్రూడికి లావాళకం నుంచి ఒక విద్యార్థి వచ్చాడు. అతను కావ టానికి రాజగృహం వాడేగాని, లావాళకంలో వేదవిద్యా భ్రాషం చేస్తున్నాడు. అతను లావాళకం విశేషాలు చెబుతూ, నిచిరంతే పాటు వాసవదత్తాదేవి, యోగంధరాయి ఱుడూ కాలిపోగా వేటనుంచి తిరిగిపచ్చిన ఉదయన మహారాజు తన భార్యలాలూకు కాలిపోయిన ఆభరణాలూ మొదలైనవి గుంచెకు హతుకుని విలపించి, తానుకూడా ఆ మంటలలోనే పడి ఆత్మహాత్య చేసుకో బోయాడని, మంత్రులు ఎంతే బలవంతంగా ఆయనను ఆపారని, ఆయన దుఃఖంతే స్ఫుర్ణ తప్పిపోయాడని చెప్పాడు.

ఇదంతా విని వాసవదత్తకన్నీరు కార్య పరికి అమెది ఎంత నున్నితమైన మనస్సు నని అందరూ అనుకున్నారు. ఉదయన మహారాజుకు తిరిగి స్ఫుర్ణ వచ్చినట్టు ఎవరూ ఏమి కోరలేదు, కాని యోగంధ విద్యార్థి చెప్పినాక పద్మావతి ఒక పెద్ద

నిట్టూర్పు విడిచి, తనకు ఉదయసుడిపై గల అనురాగం బయటపెట్టుకున్నది.

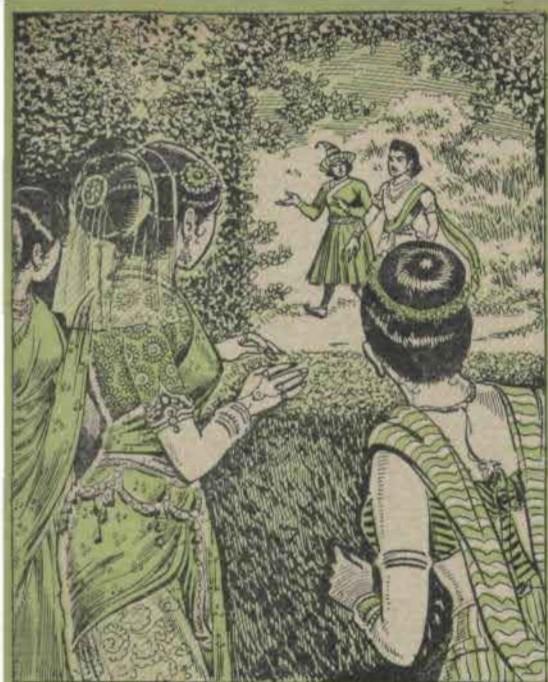
తరవాత యోగంధరాయణుడు పద్మావతి వర్ష సెతువు తీసుకుని ఆశ్రమప్రాంతం నుంచి వెళ్లిపోయాడు.

పద్మావతి వాసవదత్తును తనవెంట తీసుకుపొయింది. పద్మావతి తన భర్త అయిన ఉదయసుళ్లి ప్రేమించి పెట్టాడగేరు తున్నట్టు వాసవదత్త తెలుసుకున్నది. త్వర లోనే వారిద్దరి వివహంకూడా స్థిరపడింది. కాని ఇందుకుగాను ఉదయసుడు ఎలాటి ప్రయత్నమూ చేయలేదు. వత్సరాజున ఉదయసుడు విడే పనిమీద రాజగృహానికి రాగా

దర్శక మహారాజు అతని ఆఖిజాత్యమూ, యోవనమూ, అందమూ చూసి తన సౌదిని చేసుకోమని కోరాడు. పెళ్ళిముహార్టం చేరవస్తున్నకొద్దీ వాసవదత్తకు చీకటి తనను చుట్టుముట్టుతున్న ట్టయింది.

ఆమె ఆందరిమధ్య నిలవలేక ఒంటరిగా వెళ్ళి ఒక పాదరింట కూచుని తన దుస్సతికి విచారిస్తూ ఉంటే ఒక దాసి పూలు పట్టు తుని ఆమెను వెతుకుస్థంటూ వచ్చి. పెళ్ళి కూతురికోసం వివాహ మాల కట్టిమన్నారని చెప్పింది. పాపం, వాసవదత్త మాల కట్టి ఇచ్చి, “ఇకనుంచి నా భర్తకూడా నా వాడుకాదు!” అనుకున్నది.

“ఆ సంగతి నీఁడలా తెలుసూ?” అని పద్మావతి అడిగింది.

వాసవదత్త తెప్పిరిల్లుకుని, “లేకపోతే అయినవారిని కూడా తృప్తికరించి ఆయన వెంట వెళ్ళిపోయి పెళ్ళాడు తుందా?” అని జవాబిచ్చింది.

తరవాత పద్మావతి తన భర్త ఇంకా వాసవదత్తను మరిచిపోతేడని, తాను ఏఱ వాయిస్తానంపై ఆయన పెద్దగా ఒక్క నిట్టురూపు విధివి హొనంగా ఉండిపోయాడని చెప్పింది.

“అలా అయితే ధన్యరాలిని!” అని వాసవదత్త తన మనసులో అనుకున్నది.

ఈ సమయంలో ఉదయసుడూ, వసంత కుడూ పద్మావతిని వెతుకుతూ అటుగా వచ్చారు. తనవెంట వాసవదత్త ఉండటం చేత రాజు కంట పడటం ఇష్టంలేక పద్మావతి తన చెలిక తెలిద్దరితోనూ ఒక పాదరింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది. ఆప్యుటికి వసంతకుడు ఆ పాదరింట్లో వెదుకుదామని సమీపించాడు; పద్మావతి చెలిక త్తెనెతుట్టును రేపే సరికి తెనెటిగలకు భయపడి వసంతకుడు వెసక్కు వచ్చేశాడు.

తరవాత రాజు, విదూషకుడైన వసంత కుడూ రాతితిన్నె పైన కూచుని సంభాషించు

కున్నారు. "ఇక్కడ ఎవరూ లేరు. మిమ్మల్ని ఒక్కమాట అడగాలనిపుంది; అడగనా?"

అన్నాడు పసంతకుడు. ఉదయముడు అడగమన్నాడు.

"నీకు పద్మావతి అంటే ఎక్కువ ఇష్టమా? వాసవదత్త అంటే ఎక్కువ ఇష్టమా?" అని పసంతకుడు అడిగాడు.

ఉదయముడు ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పినిరాకరించాడు. దానినిబట్టి పద్మావతి, ఆయన వాసవదత్తను ఎక్కువగా ప్రేమించాడని అర్థంచేసుకున్నది. తరవాత పసంత కుడు రాజు నెటితోనే ఆ మాట చెప్పించాడ. అది విని వాసవదత్త, "ఆహ,

ఇన్ని కష్టాలు పడ్డందుకు ఈ ప్రతిఫలం చాలు!" అనుకున్నది.

పద్మావతి దాసిమాత్రం, "చూడపమ్మా, మహారాజుగారు ఎంత ఆన్యాయంగా మాట్లాడుతున్నారో!" అన్నది.

"సుగుణవతి అయిన వాసవదత్తాదేవిని అయిన ఇష్టటికీ మరిచిపోకుండా ఉండటం గాప్యవిషయం కాదుటే!" అన్నది పద్మావతి.

వాసవదత్త ఎంటనే పద్మావతితో, "అమ్మా, ఎంత ఉత్తమురాలిపే నీ మాటలే చెబుతున్నాయి!" అన్నది. తరవాత అమె పద్మావతిని రాజు ఉన్నచేటుకి పంపేసి తాము అవతలికి వెళ్ళిపోయింది.

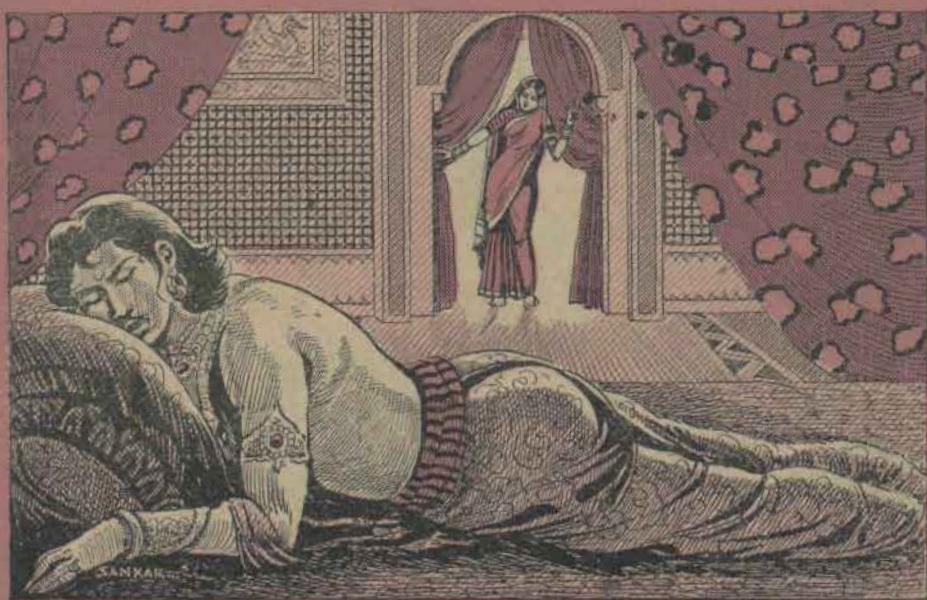

క్షదీరోజులు గడిచాయి. పద్మావతి లో వెదనతే బాధపడుతూ సముద్ర గృహంలో పడుకుంటాననీ, ఆపంతికను పిలుచుకు రమ్మని, ఆమె చక్కని కథలు చెప్పి తన బాధ సయంచేస్తుందనీ దాసీలతో చెప్పింది. రాజును పిలుచుకు రమ్మని ఒక దాసి వెళ్లి వసంతకుడితో కూడా చెప్పింది.

ఉదయసుధూ విధాషకుధూ సముద్ర గృహానికి వచ్చేసరికి ఆక్కుడు ఏవరూ లేరు, పక్కమాత్రం ఉన్నది. ఉదయసుధూ పక్కమీద పడుకుని, పద్మావతి వచ్చేదాకా ఏవైనా కథలు చెప్పమన్నాడు. విధాషకు దైన పసంతకుడు ఏదో చెబుతూ అడగా

రాజుకు నిద్ర వచ్చేసింది. అదిచూసి వసంత కుడు లేచి వెళ్లిపోయాడు.

త్వరలోనే వాసవదత్త ఆక్కదికి వచ్చింది. గదిలో ఒక్క చిన్న దీపం మాత్రమే వెలుగు తుస్సుది. ఆ వెలుగులో ఆమె తన భర్తను పక్కమీద చూసి పద్మావతి అని భ్రమ పడింది. "ఒక గుడ్డిదిపం ఉంచి, ఆమెను ఇంటరిగా విడిచి అందరూ వెళ్లిపోయారు!" అనుకుంటూ ఆమె వెళ్లి పక్కమీద కూచు స్తుది. ఇంతలో ఉదయసుధూ నిద్రలో, "వాసవదత్త! వాసవదత్త!" అని పిలిచాడు. వాసవదత్త చివాలున లేచి నిలబడి, "ఇదినా భర్త! పద్మావతి శాంతా! అయ్యా,

ఆయన నన్ను చూడలేదుగద, చూస్తే పొతుంది. నేను జీవించి ఉన్నానని తెలిసే దర్శక మహారాజు నా భర్తకు సహాయం చెయ్యుదు!” ఆనుకున్నది.

తాని ఆమె ఆక్రూడిసుంచి వెళ్ళిపోలేదు. అక్రూడ ఎవరూ లేదు గనక తన భర్తను తనివితీరా చూద్దామని ఉండిపోయింది. ఆంతేకాదు, నిద్రలో ఉచ్చయనుడు తనతో మార్కాదుతూంటే తానా మాటలకు సమా ధానంకాడా చెప్పింది. ఆఖరుకు తానక్రూడ ఉండటం భావ్యంకాదని తోచినాకకూడా తన భర్త బయటికి చాచిన చేతిని భద్రంగా

మందంమీద పెట్ట యత్నంచింది. ఆమె వెళ్ళిపోతూంయగా ఉచ్చయనుడు కళ్ళు తెరిచి, “ఆగు, వాసపదత్తా, ఆగు!” అని కేక పెట్టాడు; ఉచ్చయనుడు లెది ఆమె వెళ్లిన దిక్కుగా పరిగెత్తి, తలకు తలుపు తగలగానే తాను ఒకవేళ కల గన్నానెమో నని అనుమానించాడు.

ఇంతలో వనంత కుడు వచ్చి రాజు చెప్పినదంతా ఏని, ఆదంతా కలే ఆయు ఉంటుండన్నాడు.

ఆరుటింటే యుద్ధానికి ఉచ్చయనుడి మంత్రి అయిన రుమణ్యంతుడు సైన్యాలను ఆయుత్తం చేసుకుని వచ్చాడు. దర్శక

మహారాజు తన సైన్యాలను కూడా నిష్టం చేసి, ఈ సేనలన్నిచికి నాయకత్వం వహించ మని కోరుతూ ఉదయసుడికి కబురు పంపాడు. ఉదయసుడు పక్కమీది సుంచి లెచి వెళ్లిపోయాడు.

యుద్ధంలో వత్సరాజు గలిచి, పోయిన తన రాజ్యాన్ని తిలిగి సంపాదించుకున్నాడు. తలవని తలంపుగా అతని విష ఘోషపత్రి కూడా దెరికంది. ధానిని ఎవరో నర్జుదా తిరాన చూసి పట్టుకుపచ్చి కొశాంబీ రాజు సాథం దగ్గిర మోగిన్నంటే ఉదయసుడు విని గుర్తించాడు. ఘోషపత్రిని చూడగానే అతనికి వాసవదత్త జ్ఞావకం పచ్చి దుఃఖం ఆగలేదు.

ఆదే సమయానికి ఉజ్జయినినుంచి ప్రద్వేశుడు రెండు బోమ్మలు పంపాడు. అది వాసవదత్త ఉదయసులవి; వాటని పెట్టే ఉజ్జయినిలో వివాహకాండ జరిపించారు. వాసవదత్త బోమ్మను చూస్తూనే పద్మాపత్రి వాసవదత్త బోమ్మను చూస్తూనే పద్మాపత్రి

ఆవంతికను పోల్చుకుని, "వాసవదత్తాదేవికి ఈ బోమ్మకూ పోలికలున్నాయా?" అని భర్త నడిగింది.

"పోలిక లుండటం కాదు, ఈ బోమ్మ అచ్చు వాసవదత్తే," అన్నాడు ఉదయ నుడు. పద్మాపత్రి తెట్టుపడుతూ, "ఇలాటి ప్రీ ఇక్కడే ఉన్నది," అన్నది. వెంటనే ఆవంతికను పెలుచుకురమ్మని ఉదయ నుడు కోరాడు. పద్మాపత్రి వెళ్లి ఆవంతికను తెచ్చింది.

బ్రాహ్మణులు వేషంలో యోగంధరాయు బుడు కూడా అక్కడికి వచ్చాడు.

నిజం బట్టబయల యింది. యోగంధరాయులు తాను ఎందుకి నాటకమంతా ఆదినదీ వివరించి రాజును కీమాపలి కోరాడు. ఉదయసుడు కీమాపలి నిరాకరించి అయునకు తన కృతజ్ఞత తెలిపాడు.

తరవాత ఉదయసుడు తన ఆద్దరు భార్యలతో సుఖంగా ఉన్నాడు.

చెద్ద శిష్యుడు

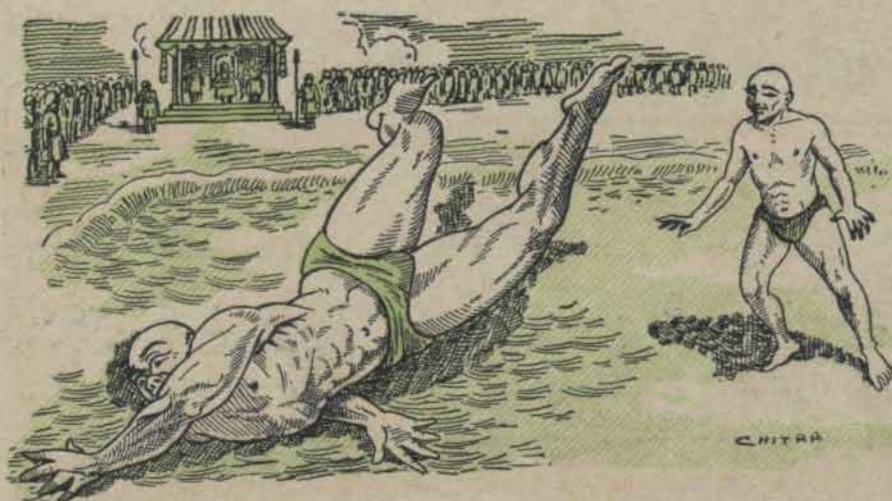
ఒక రాజ్యంలో పెదుమోసిన వస్తుదు ఒకటుండెవాడు. అతడి దగ్గిర మల్లవిద్య నేర్చుకునేందుకు అనేక ప్రాంతాలనుంచి యువకులు పత్రాండెవారు. వస్తుదుకు నూట నలభైబక్క కుస్త్రివట్టు తెలును. వాటిలో నూట నలభై పట్టను తన శిష్యుల్లో మంచివాడని భావించినవాడికొడికి నేర్చాడు. కొన్నాళ్ళ తరవాత ఆ శిష్యుడు రాజుగారి దగ్గిరకు పొయి, “మహారాజ! రాజ్యంలో నన్ను మంచిన వస్తుదు మరొకడు లేదు. ఆఖరిక నాకు విద్య చెప్పిన గురువులైనానరే ప్రథించగలను. కానీ, ఆయన ముసలివాడు కావటంవల్ల, నాకు విద్య నెర్చిన వాడవటంవల్ల కృతజ్ఞతకండికి ఆయనమీద నవాలు చేయదలవలేదు,” అన్నాడు.

శిష్యుడికి మాటలు ఏంటూనే రాజుగారికి మండిపోయింది. అంత విద్య నెర్చిన గురువుపై కృతజ్ఞతాభం లేసందుకు అతణ్ణి కోప్పడి, “ఆయినా, నీ మాటల్లో పున్న నిజం ఎంతో తెలిసిపోతుంది. మీ శాస్త్రరికి కుస్త్రి ఏర్పాటుచేశాను,” అన్నాడు.

గురుశిష్యుల లుస్త్రి చూసేందుకు చాలామంది జనం వచ్చారు. యువకుడు, బలచాలీ ఆయన శిష్యులు వినుగుపల్లులా ముసలి గురువుపొదికి దూకాడు. గురువుకు తను బలంలో శిష్యుడికి తీసికట్టిని తెలును. అందువల్ల అతడు శిష్యుడికి నేర్చుకుండా వదిలిన ఆ ఒక్క కుస్త్రివట్టు ప్రయోగించి, అతణ్ణి గాలిలోకి ఎత్తి దూరంగా విసిరివేశాడు.

“ఈ పట్టు నువ్వు నాకు నేర్చులేదు, ఇది అన్నాయం!” అన్నాడు శిష్యుడు, పద్మచేటునుంచి లేచి మన్న దులుపుకుంటూ.

“ఇలాంటి సమయం రావచ్చనే ధాన్యి నీకు నేర్చులేదు,” అన్నాడు ముసలిగురుపు. రాజు, చూడవచ్చిన ప్రజలూ గురువును మెచ్చుకున్నారు.

వత్తికారం

వజ్రగిరి రాజున విక్రమసింహుడికి పద్మ ముఖి అనే కుమార్తె ఉండేది. అమె అస మాన సాందర్భపతి అని దేశదేశాలా పేరు మొసింది. అమెను పెళ్ళాడాలని నానా దేశాల రాజుకుమారులు ప్రయత్నించారు. వారిలో రత్నగిరి రాజుకుమారుడైన ఇంద్ర వర్షును మాత్రమే అమె పెళ్ళాడ నిశ్చ యించింది.

అమెను పెళ్ళాడగోరిన వారిలో శృంగ పురపు రాజున కాలకేతుడు కూడా ఉన్నాడు. అతని తల్లి అతనితే, "నాయనా, నీకు పద్మ ముఖి వంటిదే భార్య కావాలి. అందుచేత నీవు వెళ్ళి విక్రమసింహుడితో మాట్లాడు. నీ సంబంధానికి వారు తప్పక ఒప్పుకుం బారు!" అని ప్రిత్యహించి వంటింది. కాల కేతుడు పజ్జగిరికి వచ్చి తన కోరికను విక్రమసింహుడికి తెలుపుకున్నాడు. విక్రమ సింహుడు అతని కోరిక నిరాకరించాడు.

కాలకేతుడు తల వంచుకుని వచ్చిన దారినే వెళ్ళిపోయాడు. అ తరవాత విక్రమ సింహుడు రత్నగిరి నుంచి ఇంద్రవర్షును పిలిపించి, పద్మముఖిని అతనికి ప్రధానం చేశాడు. ఇంద్రవర్ష సంతోషంతో రత్నగిరికి తిరిగిపచ్చి పెళ్ళి ప్రయత్నాలు ప్రించాడు.

ఇంతలో కొండరాజు దండులు వచ్చి రత్నగిరిపై దాడిచేశాయి. రత్నగిరి లలాలు ఏరోచితంగా పొరాదినప్పటికి విజయం తను మానస్పదంగా కనబడింది. అందుచేత ఇంద్రవర్ష తన కాబోయే మామగారికి కబురుచేసే సహాయం అడిగాడు. వెంటనే వజ్రగిరినుంచి విక్రమసింహుడూ, ఆయన కొడుకు శక్తిసింహుడూ తమ బలాలతో సహకదిలి ఇంద్రవర్షకు సహాయం వెళ్ళారు.

ఈ సంగతులన్నీ శృంగపురంలో తెలి కాయి. కాలకేతుడితో అతని తల్లి, "నాయనా,

జప్యుడు వజ్రగిరి కోటకు రక్షణ ఏమీ తెదు. నీవు కొద్ది బలాలతే వెళ్లి కోటను వశపరుచు కుని పద్మముఖిని విత్తుకురా. మీకిద్దరికి ఇక్కడే పెళ్లిచేసి ఆ విక్రమసింహుడికి గట్టి ప్రాయస్థిత్తం చేస్తాం!” అన్నది.

తల్లి సలహాప్రకారం కాలకేతుడు వజ్రగిరిక వెళ్లి బలాత్మారంగా పద్మముఖిని బంధించేసి శృంగఫురానికి తెచ్చాడు. ఆతను వెళ్లిన పని సాధించుకు వచ్చినందుకు ఆతని తల్లి, చెల్లెలు ఇందుమతి ఎంతగానే వంతేషించారు.

ఈ లోపల రత్నగిరివద్ద జరిగిన యుద్ధం లో విక్రమసింహుడు ప్రాణాలు కోల్పోయాడు, ఇంద్రవర్ష రాజ్య భ్రమ్మ దయాడు. ఈ వార్తకూడా శృంగఫురానికి వచ్చి చేరింది. ఈ పరిస్థితిలో చంద్రముఖి కాలకేతుణ్ణు తప్పక పెళ్లాడు తుందని ఆందరూ అనుకున్నారు. కానీ చంద్రముఖి ఆతన్నీ పెళ్లాడుటానికి ఎంతమాత్రమూ ఒప్ప లేదు. “నేను పెళ్లాడితే ఎప్పుటికైనా ఇంద్ర వర్షనే పెళ్లాడతాను! ఆలా జరగకపోతే సమ్మానిగా జీవిస్తానుగాని మరికలిని ఎన్న ఉక్క పెళ్లాడను!” అన్నది.

కాల కేతుడు ఆఖిమానం కలవాడు. ఆతని తల్లి వారిద్దరికి బలాత్మార వివాహం రాత్రి ఎంతో పాద్మపాయినదాకా బట్టలు

చెయ తలపెట్టింది, కాని అందుకతను సమ్మతించలేదు; “ఏనాటకైనా ఆమె ఇష్టంమీదనే పెళ్లాడతాను,” అన్నాడు.

ఆతని తల్లి చంద్రముఖిని నయాన వంచ లెక భయపెట్టి జూసింది, కాని చంద్రముఖి భయపడలేదు. అందుచేత ఆమె చంద్రముఖితే, “నీవు నా కోడలివై నీ మర్మాద దక్కించుకుంటా పనుకున్నాను. అందుకు సమ్మతించావు కాపు గసక ఇక్కనుంచీ నీవు మా బానిసపు మాత్రమే,” అంటూ ఆమెచేత అధ్యమైన చాకిరి చేయించసాగింది.

చంద్రముఖి నిద్ర లెచినది మొదలు రాత్రి ఎంతో పాద్మపాయినదాకా బట్టలు

ఉతకటమూ, వంట చెయ్యటమూ, అంటు తేమటమూ మొదలైన పనులు చేసి, ఒక మూల పదుకుని నిద్రపోయేది. ఇవి చెయ్యి బానికైనా అమె ఒప్పుకున్నది గాని కాల కేతుణ్ణి పెళ్ళాడటానికి ఒప్పుకోలేదు.

తల్లి అమెను ఇలా చూడటం కాలకేతు దికిగాని, అతని చెల్లెలైన ఇందుమతికిగాని ఇష్టంలేదు. ఇందుమతి ప్రైకేమీ అనలేదు; కాలకేతుడు మాత్రం తల్లితే, "అమ్మా, ఆ పిల్ల రాజకుమారే. ఆమెను గౌరవంగా చూడటం మనకే గౌరవం!" అన్నారు. కాని తల్లి, "నీకు తలియదురా, నాయనా! దానికి

బుద్ధి రావాలంటు ఇదే దారి. ఎప్పుటికైనా దాన్ని నీ భార్య చేసి తిరుతాను, చూస్తూ ఉండు!" అన్నది. కాలకేతుడు తల్లికి మారాడలేదు.

చంద్రముటి మూడెళ్ళపాటు ఈ యమ చర అనుభవించింది. అమె విచారంతోనూ, చాకిరితోనూ చికిత్స శల్యమయింది. ఒక నాటి ఉదయం ఆమె బట్టలు తీసుకుని ఉతకటానికి నది పద్మకు వెళ్ళింది. నదికి దిగువగా కొంత దూరంలో ఒక తెప్ప కదులుతూ ఉండటం ఆమె మొదటనే చూసింది. అయితే ఆమె ఒక్కొక్క బట్టె ఉతికి ఒడ్డున పెదుతూ మధ్యలో తలవెత్తి

చూసేసరికి ఆతెప్ప తపకు చాలా సమీ అమె బతికి బాగున్నదా?" అని శక్తి పంలో కనబడింది. ఆతెప్పలో ఇద్దరు సింహాదు మళ్ళీ అడిగాడు.

మనుషులున్నారు. అమె లేచి నిలబడి వారి కేసి ఆశ్వర్యంతో చూడసాగింది. ఎందుకంటే ఆతెప్పలో ఉన్నది తన తమ్ముడైన శక్తి సింహాదు, తనకు భర్త కావలనే ఉండిన ఆంద్రవర్షా.

వారుమాత్రం అమెను గుర్తించలేదు. శక్తిసింహాదు అమెతో, "అమ్మా, ఇది కాల కెతుదు ఏలి శృంగపురంకాదా?" అన్నాడు. అప్పునన్నది చంద్రముటి.

"కొంతకాలంక్రితం వారు వజ్రగిరి రాజు కూతు తు రు పద్మముటిని ఎత్తుకుపచ్చారు.

"బాగానే ఉన్నది. మహారాణి కావటా నికి ఇష్టంలేక బట్టలు ఉతుకుతూ, రాజు కుటుంబానికి ఉడిగం చేస్తున్నది!....నన్న గుర్తించలేదా, శక్తి?" అన్నది చంద్రముటి.

శక్తిసింహాదు ఆక్రూను కొగలింఘుకుని ఏడ్చాడు. ఇంద్రవర్షకు కూడా కట్టు చెమ్మి గెల్లాయి. అమె వారిద్దరికి జరిగిన సంగతి అంతా చెప్పింది.

"ఆయిందేదో ఆయింది. ఇక మనక్కాలు గడ్డెక్కినట్టే. కొండరాజును అందరమూ కలిసి ఉడించాం. ఇప్పుడు రత్నగిరికి

ఇంద్రవర్మ రాజు. నీ జాగు తలిసెడాకా అతను రాజ్యాభిషేకం చేసుకోదలచలేదు. మేము సైన్యంతోనే పద్మం. కాని నీకొమం కోరియుద్ధం ప్రకటించలేదు. నీపు కనిపించావు గురక యుక్తితో శత్రువును లోలరుచు కుంటాం!” అన్నాడు శక్తిసింహుడు.

“శక్తి, మనకు యుద్ధంతో పనిలేదు సరికదా, యుక్తితోనూ పనిలేదు. చంద్ర ముఖిని ఈ తెప్పలోనే ఎక్కించు కుని వచ్చినదారే పొదాం!” అన్నాడు ఇంద్రవర్మ.

“అందులో ప్రతి కారం ఏమున్నది, ఇంద్రా? నా సాదరిని ఇంత చేసిన ఆ రాక్ష ససీ, దాని పంటాన్ని విడిచిపుచ్చుతామా?

అది కళ్ల!.... రేపు జాము పాద్మక్షేపరికి ఆకస్మికంగా కోట్టపైపచ్చి పడతాం. మైము పచ్చేదాకా ఎలాగే ఆత్మరక్షణ చేసుకో!” అని శక్తిసింహుడు తన అక్కతో అన్నాడు. తెప్పు వెళ్ళిపోయింది.

“నా దుర్గినాలు అంతరించాయి. ఇక నేను దాసిని కాను. ఒక రాజకుమారుడి అక్కను, మరాక రాజుకు కాబోయే భార్యను!” అంహా చంద్రముచి తాను తెచ్చిన బట్టలన్ని సదిలో గిరవాటువేసి ఇంటికి తరిగి వెళ్ళిపోయింది.

ఆమెను చూస్తూనే రాజమాత, “ఇంత సేపు బట్టలు ఉతకలమా? మిగతా పను

ఎన్నో ఎప్పుడు చేద్దామనుకున్నావు? నీకు గట్టిగా బుద్ది చెప్పాలి," అన్నది.

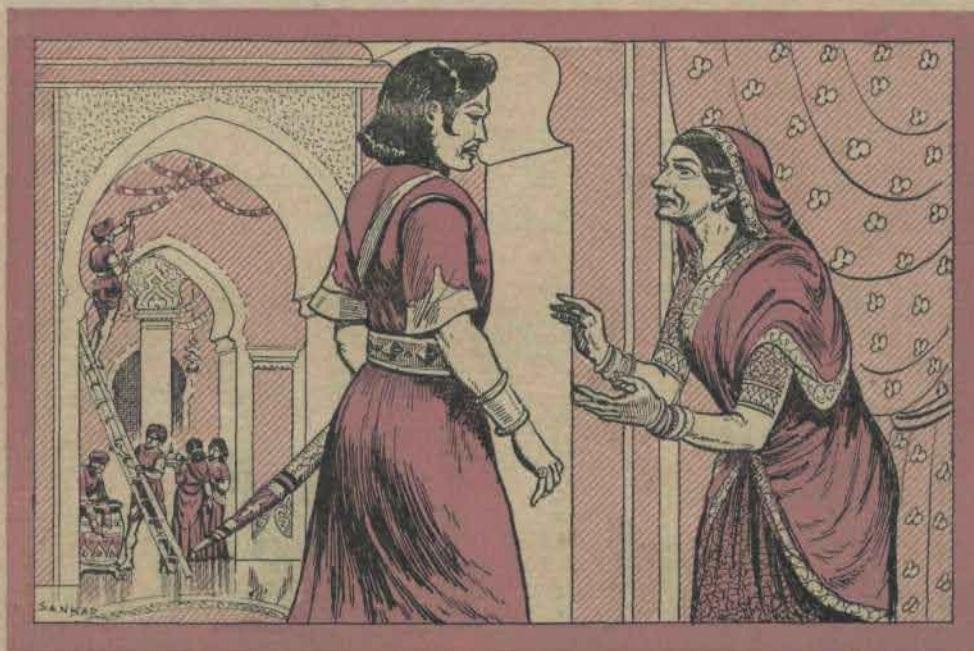
"నాతి మర్యాదగా మాటలు!" అన్నది చంద్రముఖి కొరడాతే కొట్టినట్టు.

"నీకంత పాగరా?" అంటూ రాజమాత చంద్రముఖిని కొట్టించటానికి భటులను ఏలి చింది. చంద్రముఖి ఆమెతే, "నేను రెపే రాణని కావటానికి నిశ్చయించాను. ఇప్పుడు నామీద ఎవరన్నా చెయ్యి చేసుకున్నారో రెపు తప్పక వారి ప్రాణాలు తీసేయాలాను, జాగ్రత్త!" అన్నది.

ఈ మాటలు వినగానే రాజమాతకు ఎక్కుత లేని ఆనందమూ పాంగివచ్చి కాల

కేతుదికి కబురుచేసింది. అతను కూడా చంద్రముఖి తనను పెళ్ళాడటానికి ఎలా గైతేనేం ఒప్పుకున్నదిగదా అని సంతోషించి మర్మరు వివాహం జరపుకొటానికి చిర్మాట్లు ప్రారంభించాడు.

మర్మరు తెల్లవారింది. రాజ ప్రాంగణ మంతా పెళ్ళి సన్నాహంలో సందడిగా ఉన్నది. జాము పాద్మక్రింది. భటులు రోజు కుంటా వచ్చి రాజభవనంయిందు యుద్ధం జరుగుతున్నదని, పెద్ద సేన వచ్చి దాడి చేసిందని చెప్పారు. రాజభవనంలో ఉన్న పురుషులందరూ రాజు గారి వెంట శత్రు సైన్యాన్ని ఎదురైనటానికి పరిగెత్తారు.

ఆయవాళ్ళందరూ అంతపురంలో నక్క భయంతే వఱకుతున్నారు. యుద్ధ కోలా హలం అంతకంతకూ దగ్గరిగా ఎనవస్తున్నది. మర్యాద ద్వా సైనికులు వచ్చి అపజయ వార్తలు తెలుపుతున్నారు. కాలకేతుడు మరణించిన వార్తకూడా వచ్చింది. రాజుత ముఖం భయంతే పాలిపోయింది.

కొద్దిసేపట్లో ఒక సేనాపతి ఆక్కడిక వచ్చాడు. అతను శ్రీజనంకేసి నిశితంగా చూసి, “మీలో చంద్రముట్టిదేవి ఎవరు? అమెనూ, అమె దాసీలనూ తప్ప మిగిలిన అందరు శ్రీలనూ తల తీయమని శక్తిసింహ మహరాజు ఉత్తరుపు!” అన్నాడు.

ఎవరూ మార్గాయలేదు. ఇందు మతి మాత్రం చంద్రముట్టికేసి ఒకసారీ, సేనాని కేసి ఒకసారీ చూసి తల వంచుకున్నది.

చంద్రముట్టి ఒక్క ఆడుగు ముందుకు వచ్చి, “నేనే చంద్రముట్టిని. ఆక్కడ ఉన్న శ్రీలంతా నా దాసిలే!” అన్నది. సేనాని

వంగి ఆమెకు నమస్కారం చేసి ఆక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోయాడు. అతనివెంట ఉన్న సైనికుడు రాజుమాత మొదలుకొని దాసీదాని వరకూ అందరికి సంకెళ్ళు తగిలించి తినుకుపోయాడు.

తరవాత కొద్దిరోజు లకే ఇంద్రపర్మ చంద్రముట్టిని పెళ్ళాడి రాజ్యాఖిషేకం చేసు కున్నాడు. చంద్రముట్టి తన తమ్ముడికి ఇందుమతిని చూపించి, “ఈ పిల్ల నన్ను తన వదినెగా చేసుకోవాలని ఎంతే ఉబ లాట పడింది. నాకు ఏనాడూ కొంచెంకూడా బాధ కలిగించలేదు. ఈమెను నుపు పెళ్ళాడితే నెను సంతోషిస్తాను!” అన్నది. శక్తిసింహుడు ఇందుకు సమ్మతించి ఇందు మతిని పెళ్ళాడి వజ్రగిరికి రాణిని చేశాడు. కాలకేతుడి తల్లి మాత్రం బతికి ఉన్నంత కాలమూ ఉడిగం చేసింది. ఆమెకు చంద్రముట్టి సరి అయిన ప్రతి కారం చేసింది.

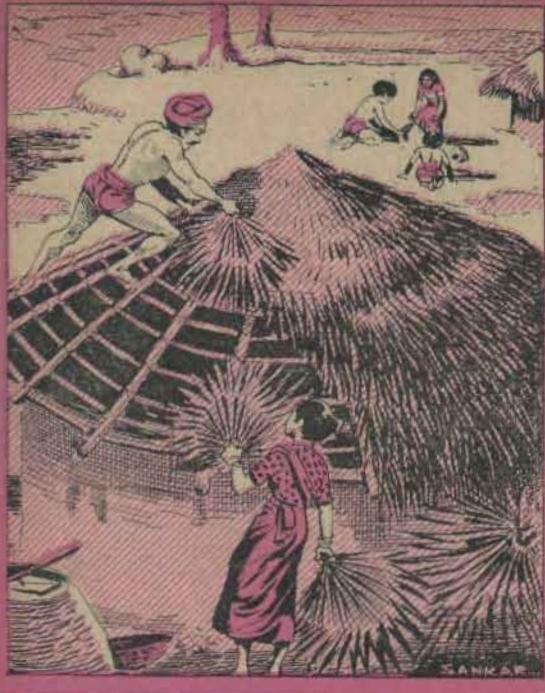
పేదవాడి ఒరువు

వినుగు చెందని విక్రమార్గుడు చెట్టు వద్దకు తిరిగి వెళ్లి, శవాన్ని దించి భుజాన వేసుకుని, ఎప్పటిలాగే మోసంగా శ్కానం కేసి నడవసాగాడు. అప్పుడు ఈపంతోని బేతా లుడు, “రాజు, నీ సహానం నిజంగా నిరుప మానం. నిన్నుచూస్తే వెనకటి మిత్రవిందు తనె చెస్తవాడు జ్ఞావకం వస్తున్నాడు. నీకు శ్రీమతెలియకుండా ఉండగలందు లకు మిత్రవిందుడి కథ చెబుతాను విను,” అంటూ ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు:

పూర్వం తూర్పు సముద్ర తీరాన మిత్ర విందుడనే వల్లివాడుండేవాడు. వాడు చాలా పేదవాడు. రోజుా సముద్రంమీదికి తెప్పలో వెళ్లి చెపలు పట్టి తెచ్చి వాటితో తన భార్యానూ, అయిదుగురు బిడ్డలనూ పొషిన్నాడు. సముద్రంలో ఒక్కచేటనే చెపలు దొరికేవి. వాడికి ఆ స్ఫులం తెలుసును, అందుచేత ఎంత గాలివానలోనైనా సరే

చేతొళ్ళ కథలు

అక్కడికి వెళ్లి చేపలు తెచ్చుకునేవాడు. వాడి ఆర్యన కుటుంబం పోషించటానికి లోటు బోటిగా సరిపోతూ ఉండేది. అందువల్ల ఏనా దైనా వాడికి చేపలు దెరక్కపోతే ఆనాడు వాడు, భార్య, పెల్లలూ పసులు పడుకో వలసి పచ్చేది.

ఈ విధంగా మిత్రవిందుడు రోజుసా సముద్రంతో ఘుర్చుఱిపడుతూ ఆత కష్టంమీద సంసారం ఈదుకొన్నున్నాడు. వాడికి ఇతర పల్లెవాళ్లకూడా సాయం లేరు. ఎందుకంటే, అది పదిమంది పల్లెవాళ్లకు ఘుక్క ఇవ్వగల తిరం కాదు. వాడి భార్య ఒక్కటే వాడికి సమస్తమూనూ. ఆమె వాడి వలలు బాగు

చేసేది, గాలాలు జాగర్తపరిచేది. తన భర్త సముద్రం మీదికి వెళ్లి ఇంటికి పచ్చేదాకా, “నా మొగుదు ఎంత కష్టపడుతున్నాడు! విమ్మెపోతాడో!” అనుకుని ఆరాటుపడేది.

మిత్రవిందుడు కూడా ఇల్లు బయలు దేరినది మొదలు ఇంటికి పచ్చేదాకా తన భార్య అస్తమానం పడే శ్రమసు గురించి ఆలోచించుకుని జాలి పడేవాడు; తన భార్యనూ పిల్లలనూ ఇంకా ఎక్కువ సుఖ పెట్టలేనందుకు విచారించేవాడు.

భార్యాభర్త లిధ్యరూ మంచి హృదయం గలవాళ్లు.

ఒకసారి ఆ సమీపంలో ఉండే ఒక పెద వాడు చనిపోయాడు. వాడి భార్య, ఇద్దరు పిల్లలూ బోత్తిగా దిక్కురేనివాళ్లుయి పోయారు. మిత్రవిందుడు వాళ్లకోసం తన ఇంటికి కొంత దూరంలో ఒక గుడిసె వేసి ఇచ్చాడు. అంతకంటే వాడు ఆ అనాధులకు ఏమీ చెయ్యులేకపోయాడు. ఆ అనాధ శ్రీతన ఇద్దరు పిల్లలనూ తనకు చాతనయినట్టు సాకుతూ వచ్చింది.

కోద్ది రోజులు గడిచాయి. ఒక నాడు మిత్ర విందుడు తెప్పు వేసుకుని బయలుదేరగానే పెద్ద గాలివాన సాగింది. మిత్రవిందుడి భార్య చికట పడగానే పిల్లలందరికి ఇంత

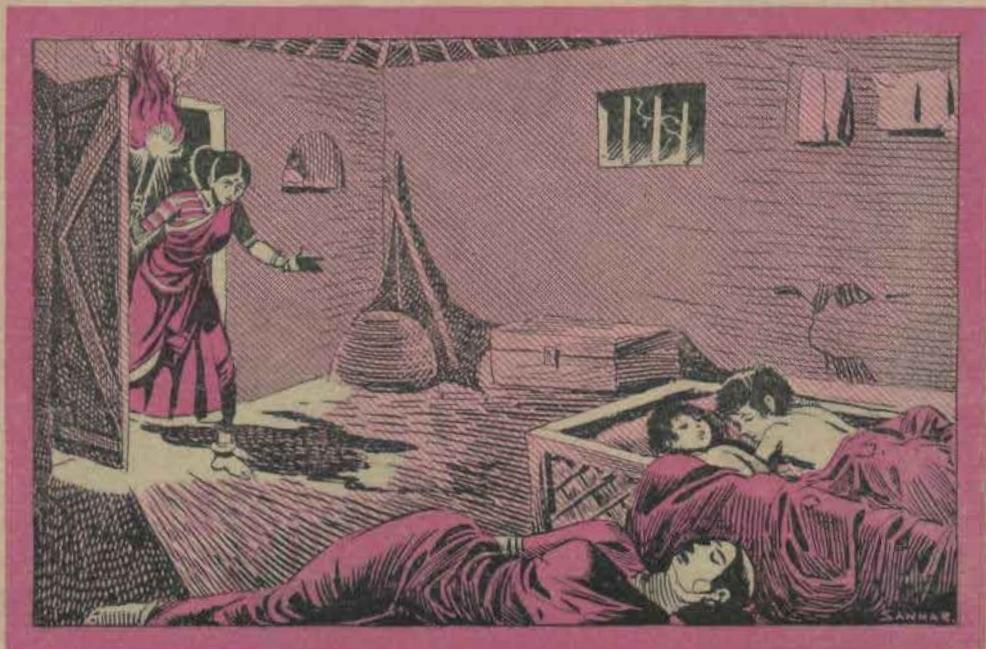

గంజ కాచి పొని, వాళ్ళని వెచ్చగా పడుకో బట్టి భర్తకోసం ఎదురుచూస్తూ కూచున్నది. తమకోసం అంత తుఫానులోకూడా తన భర్త సముద్రంమీద శ్రమ పడుతూండటం తలుచు కుంటే అమె గుండె కరిగి నీరయింది. పిల్లలు పెద్దవాళ్లయి కాన్న చెతికి అందివస్తే తన భర్తకు కొంత శ్రమ తగ్గుతుందిగదా అనుకున్నది.

ఆర్ధరాత్రి ఆయినా మిత్రవిందుడు తెరిగి రాలేదు. అమెకు భయం జాస్తి ఆయింది. అమె ఒక చిన్న దివిటి తయారుచేసుకుని దానిని వెలిగించి వట్టుకుని సముద్ర తీరానికి బయటుదేరింది.

మధ్యదారిలో ఆమెకు అనాధార్మి ఉండే గుడిసె తగిలింది. గుడిసె వాకిలి త్తలుపుగాలికి అటూ ఇటూ కొట్టుకుంటూ ఉండటం చూసి ఆశ్చర్యపడి, మిత్రవిందుడి భార్య తన దివిటిలోనహ ఆ గుడిసెలోకి అడుగు పెట్టంది. మరుక్కులుమే గుడిసె మధ్యను పడి ఉన్న అనాధార్మి శవం కానవచ్చింది. కర్మలో కంతలుండటం చేత ఆ శవం ముఖాన వాసనిరు పడి ఆ దిక్కులేని మనిష కన్నిరులాగా కందిక కారుతున్నది.

ఒక పక్కగా వాన కురవని చేత ఒక గంపలో గుహ్యలలో పడుకుని ఆమె విడ్డ లిద్దరూ కనిపెంచారు. వారు నిశ్చింతగా నిద్ర

పూతూ నిద్రలో నవ్వటం మిత్రవిందుడి అనూ గంచలోనుంచి ఎత్తి గుడ్లలలో చుట్టి భార్య చూసింది.

ఆమెకా బిడ్డలను చూడగానే గుండె గుభేలుమన్నది. అదివరకే తరణ్ణిని పొగట్టు కున్న బిడ్డలకు ఇప్పుడు తల్లికూడా లేకుండా పోయింది. అభమూ సుఖమూ ఎరగని ఆ పిల్లలకు తమకు రాబోయే కష్టాలేపి తెలి యువు గద! ఇక వాళ్ళకు దిక్కెవరు? ఏయ కూడా తల్లిలాగే దిక్కులైని చాపు చావ వలసిందేనా?

ఈ మాట అనుకోగానే ఆమెకు తన అయిదుగురు పెల్లలూ జ్ఞావకం వచ్చారు. ఆమె ఇంకేమీ ఆలోచించక ఈ ఇద్దరు పెల్ల తప్ప లేదనుకున్నది. భర్తచేత తనులు

లనూ గంచలోనుంచి ఎత్తి గుడ్లలలో చుట్టి భద్రంగా పట్టుకునె తన ఇంటికి వచ్చేసి, నిద్రహాయే తన పిల్లల పక్కనే ఆ ఇద్దరినీ కూడా పడు కోబట్టింది. అప్పటికగాని ఆమెకు తన భర్త జ్ఞావకంరాలేదు.

సముద్రపు చౌఱు తుఫాను చౌఱులో కలిసి వినపస్తున్నది. మధ్యమధ్య తరగలు ఫెల్ఫెలా ఏరిగి పడుతున్న చప్పుడవు తున్నది. అయిదుగురు పిల్లల్ని పెంచచానికి ఇన్ని ఉక్కట్టు పడుతున్న తన భర్త ఇంకా ఇద్దర్ని తెచ్చినందుకు మండిపడతాడేమో! అతను ఇంటికి వచ్చి తనను చితకతన్నినా తప్ప లేదనుకున్నది. భర్తచేత తనులు

తినవలసి పస్తుండన్న భయంకంటె అతను కాస్తా తగింది. అయితే అయిందిలే! తెల్పు ఇంటికి తిరిగి రాడేమానన్న భయం ఆమెకు బీకి దేవుడే ఉన్నాడు!" అన్నాడు మిత్ర జాస్తి అయింది.

తూర్పు తెల్ల వారు తుండగా మిత్ర విందుడు ఇంటికి చేరి తలుపు తట్టాడు. భార్య తలుపు తెరిచి బయటికి వచ్చి తదిని ముద్ద అయిఉన్న తన భర్తను చూసి,

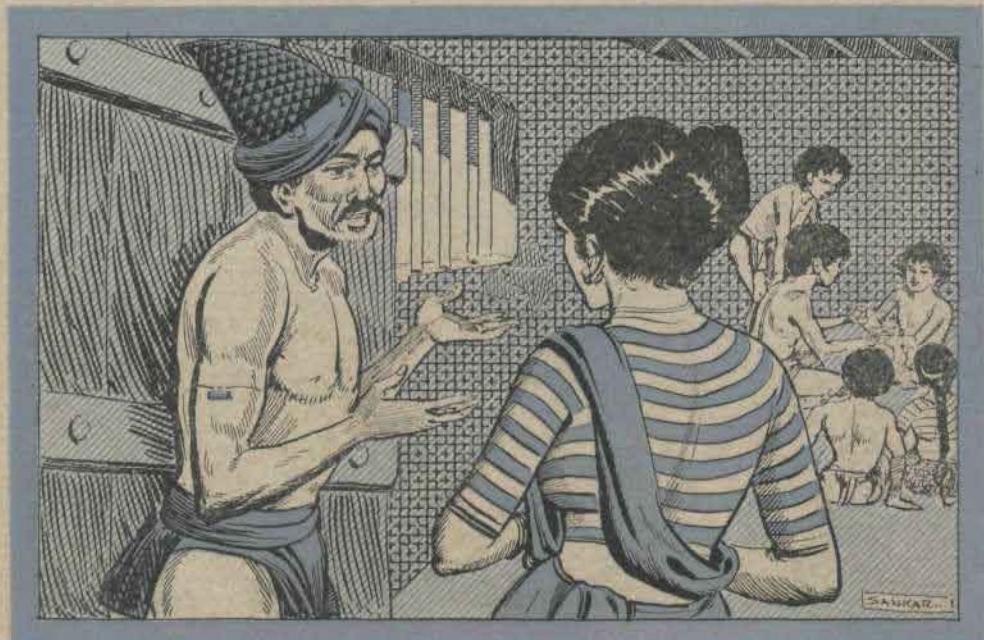
"ఎంతసేచటికి రాకపోతే ఏమైనాబే అని భయవడి చప్పున్నాను," అన్నది.

"ఎంత గాలి! ఎంత వాన! ఈ వానలో నుహూ పిల్లలూ ఎట్లా. ఉన్నారోనని నాకు ఒకటే దిగులు! ఒక్క చేప దెరకలెదు. వలంతా చిరిగిపోయింది. తెప్పకట్టు తాడు

కాస్తా తగింది. అయితే అయిందిలే! తెల్పు బీకి దేవుడే ఉన్నాడు!" అన్నాడు మిత్ర విందుడు నిస్సింతగా.

"పాపం, ఆ దిక్కులేని ఆడమనిచె రాత్రి చచ్చిపోయింది. ఇట్టరు పిల్లలూ కళ్ళు తెరవని కూనలు! పాపం వాళ్ళగత ఏంకాను?" అన్నది భార్య.

మిత్రవిందుడు ఆదుర్చాగా, "ఆయ్యా, పాపం! వెంటనే వెళ్లి వాళ్ళను తీసుకురా. అయిదుగురికి విడుగురపుతారు. మనకు గంజి ఇచ్చిన రోజున దేవుడు వాళ్ళకెవ్వక పోతాడా? అవనరమైతే ఇంతకన్న ఇంకా ఎక్కువ శ్రమవడి ఏదోవిధంగా పొషిస్తాను!"

అన్నాడు. భార్య కదలకపోవటం చూసి వెంటనే వెళ్ళి ఆ పిల్లల్ని తీసుకురా!" అని మళ్ళీ అన్నాడు.

"నేనేమీ అనుమానించబం లేదు. లోప లికి పచ్చి చూడు!" అన్నది భార్య.

భార్య ఆ దిక్కులేని పిల్లలను అదిపరకే ఇంటికి తెచ్చివందుతు మిత్రవిందుడు పరమానంద భరితుడైనాడు.

బెతాణుడి కథ చెప్పి. "రాజు, మిత్ర విందుడు మూడుడా, లేక దారిట్యుబాధ ఎలాటిదో నిజంగా గ్రహించనివాడా? ఈన్న నంసారాన్నే ఈదశానికి నానా ఆగచ్ఛాయా పదుతూ అనాధ శిశువులను కూడా ఎందుకు చేరదీయిచూనికి సిద్ధపడ్డాడు? భగవంతుడి మీద భారం వేసినవాలైతే ఆ శిశువులను రక్షించే భారం భగవంతుడిపైనే వేసి ఉరుకోవచ్చగా? తన భారం పెంచుకోవడం దెనికీ? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం

తెలిసికూడా చెప్పకపోయావే నీ తల పగిలి పోతుంది," అన్నాడు.

దానికి విక్రమార్పుడు, "మిత్రవిందుడు మూడుడు కాడు. మూడుడైన వాడు తన భార్యనూ, బిడ్డలనూ పొచించటానికి అంత గ్రహ పడడు. తుఫానులో తెల్లవార్లా కోట్లు కుని ఒక్క చెపకూడా దెరకక పలలు తెంచుకుని వచ్చివచ్చాడికి దారిట్యుబాధ బాగానే తెలుసు. వాడు తన ప్రయత్నం తన కుటుంబ పొషులకు చాలని కారణంచేత భగవంతుడిపైన భారం వేచాడేగాని, భగవంతుణ్ణి నమ్ముకుని ముక్కు మూసుకుని కూచున్నవాడుకాడు. తన పిల్లల క్రిమం కోసం అలా ఒఱ్ఱు దాచుకోతుండా వనిచేసే వాడు ఇతర పిల్లలను ఎన్నడూ దెపుడి దయుకు వదలచేయు," అన్నాడు.

రాజుకు ఈ విధంగా హోనభంగం కాగానే బెతాణుడు ఈవంతోసహి మాయమై మళ్ళీ చెట్టుక్కాయ. —(కల్పితం)

nand

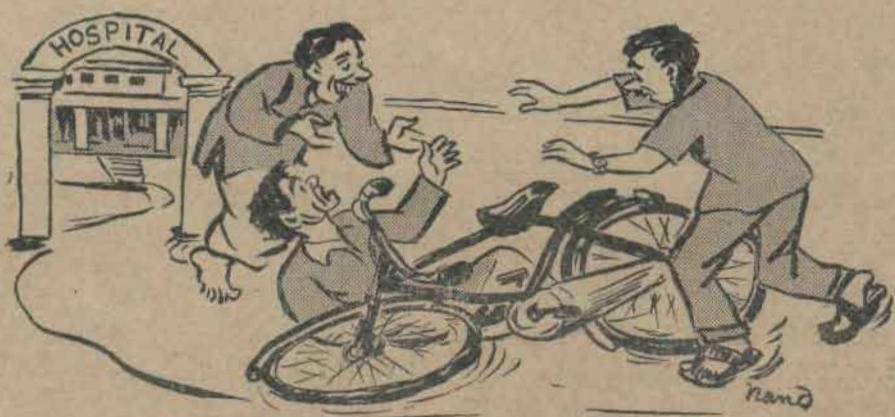

nand

మేఘరు : మన నాటకంలో, బీముడి ప్రాతి
ఎవరు వెస్తారు ?

మధ్యముడు : నేను, సార !

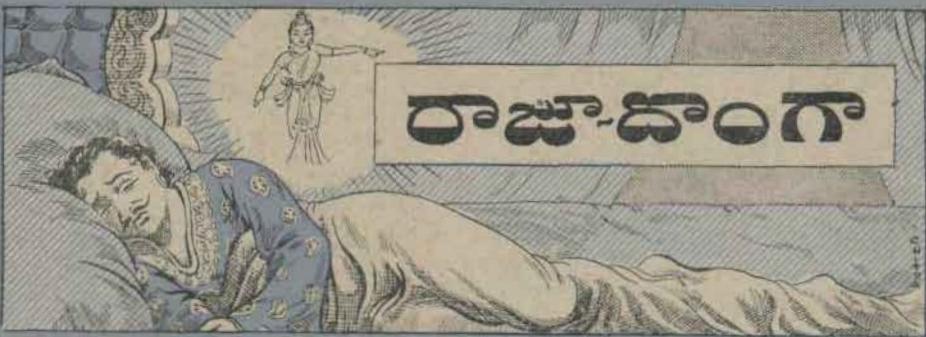
“ ఏమయ్యా, నేరు వినురుకుంటున్నావు ? ”
“ ఉడుకు కావీ ఆగాను.”

nand

“ అద్విత్యచంతుడవి ! అవ్వకి చెరువలోవున్నది.”

రాజు-దాంగ

పూర్వం పాటలిపుత్రంలో ఈగ్రసేనుడనే మహావీరులైన రాజు ఉండేవాడు. ఆయన కింద ఉండే సామంతు లందరూ యోధాను యోధులే. అందుచేత ఈగ్రసేన మహారాజును చూసేకట్టుపులకు సింహస్వప్పుంగా ఉండేది. ఆయతే ఆయనకుగల సామంతు లలో ఆవిసీతిపరులూ, ప్రజు పీడకులూ అయివారు కొండ రుండేవారు. రాజుగారి అభిమానానికి పొత్తులైన కారణంగా వారు నిరంకుశంగా ప్రవర్తించసాగారు.

ఈగ్రసేనుడిపట్ల ఆమిత విన్యాసం గల చిల్లరయోధులలో సహదేవుడనే యువకుడు ఒకడున్నాడు. దుష్టులైన సామంతులూ తమ దుర్మాగ్ధాలతో మహారాజు పరిపాలనకు తీరని కళంకం తెచ్చిపెయుతున్న రనిపించి ఈ యోధుడు ప్రజలను కాపాడటానికి, దుర్మాగ్ధులను శించించటానికి కంకణం కట్టుకుని, ప్రజాపీడకు లందరినీ దేచబమ్మా, ఆయన మల్లి కన్ను మూర్ఖడి లేదే, అదే

చికిత్సప్పుడల్లా శించబటమ్మా సాగించాడు. దానితోబాటు తాను కొల్లగట్టినది పేదప్రజలకు పంచుతూ వచ్చాడు.

సహదేవుడు గజదెంగలాగా తయారయాడని ఫిర్మాదులు రాగానే మహారాజు అతనిని పట్టుకునేటందుకు భట్టులను పంపాడు. ఆయతే సహదేవుడు వారికి అందకుండా తిరుగుతూ రఘుస్వామితం గడపసాగాడు. దానిమిదట మహారాజు సహదేవుల్లో గజదెంగగా ప్రకటించి, రాజ్యంలో ప్రతి పొరుడికి అతనిని చంపే అధికారం ఇచ్చేశాడు.

కొంతకాలం గడిచింది. ఒకనాటి రాత్రి ఈగ్రసేన మహారాజుకు కలలో ఒక దేవతకనిపించి, “రాజు, తే! వెళ్లి దెంగతనం చేసిరా! ఇది ఈశ్వరాజు!” అన్నది. మహారాజు ఉలికిప్పడి లేచి ఈ విపరితమైన కలను స్వరించి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. కానీ ఆయన మల్లి కన్ను మూర్ఖడి లేదే, అదే

దేవత మళ్ళీ కనిపించి, "రాజు, నిష్ఠ వెళ్లి దొంగతనం చేసి రాక పోయావే, నికు రాజ్యమూ, ప్రాణమూకూడా దక్కువు! ఇది ఈశ్వరాజు!" అన్నది.

రెండుసార్లు పచ్చిన ఈ కలను గురించి ఏమనుకోవాలో మహారాజు నిశ్చయించ లేకపోయాడు. అయిన మళ్ళీ నిద్రపోవ టానికి యత్తించేనికి, మూడవసారి మళ్ళీ అదే కల వచ్చింది. ఇందులో ఏదో దైవప్రేరణ ఉన్నదని, ఆ దేవత ఆబ్బప్రకారం దొంగతనం చేసి తీరాలనీ మహారాజు నిర్ణయించుకుని, పక్కమీదినుంచి లేచి చప్పడు కాకుండా భవనం వెలపరికి వెళ్ళాడు.

"నేను దొంగతనం చెయ్యటమేమిటి? ఇలా దొంగలాగా బయటకి వెళ్లటం చూప్పే నా నౌకర్లు ఏమనుకుంటారు?" అనుకున్నా డాయిన. కానీ అద్యప్పవశాత్తూ ఎవరికంటా పడకుండానే ఆయన ఆశ్చర్యాలను చెరుకుని తన గుర్రంమీద ఎకిక్కి, అర జ్యోం కేసి బయలుదేరాడు. దొంగలాగే ఆయన తన ముఖం కింది భాగాన్ని, నెత్తినీ గుర్తుతే కప్పుకున్నాడు.

ఆలోచించినకొట్టి ఆయనకు దొంగలమీద గారవం పెచ్చింది. దొంగతనం చెయ్యటానికి ఎంత నెఱ్పు కావాలి! ఎంత గుండధైర్యం బాగుండును!" అనుకున్నాడు మహారాజు.

కావాలి! పట్టుబడితే జనం చంపేస్తారు; ఒకవేళ జనం చంపకపోతే రాజు ఉరిత్తియి స్తాడు. తాను రాజే అయినాకూడా దొంగతనం చెయ్యటంలో తనకూ ప్రమాదం ఉన్నది: దొంగతనం చేస్తూ దెరికపోతే, తాను ఫలానా అని తెలిసేలోపుగా అవతలి వాళ్ళు చంపెయ్యిపచ్చ; ఒకవేళ, వాళ్ళు చంపేలోపుగా తాను రాజునని రుజువు చేసుకో గలిగినా బతికిఉన్నంత కాలమూ తీరని అవమానం!

"నేను ఒంటరిగా దొంగతనం చెయ్యి లేను. నాకెవరైనా దొంగ ఒకడు జతపడితే ఎంత నెఱ్పు కావాలి! ఎంత గుండధైర్యం బాగుండును!" అనుకున్నాడు మహారాజు.

కాని ఆయనకు దారిలో ఎవరూ ఎదురు తగలలేదు. కాని అరబ్బం ప్రవేశించిన కొద్ది సేపబికి, ఒక సల్లగుర్రం ఎక్కు, ముఖం గుర్తించటానికి లేకుండా కప్పుకుని ఒక వ్యక్తి ఎదురయాడు.

"ఇంత రాత్రివేళ ఎక్కుడిక పోతున్నావు? నీ పని ఏమిటి? పేరేమిలి?" అని రాజు ప్రశ్నించాడు. కాని రెండవ మనిషి నమూ ధానం ఇవ్వాలేదు. రాజు వాడిమిదికి కలియ

బడి, "చాత్నైతే ఆత్మరక్షణ చేసుకో!" అన్నాడు. ఇద్దరూ గుర్రాలపైననే ఉండి పోయినవాడు.

కొంతసేపు యుద్ధంచేశారు, తరహత నెల

గారే గలిచాడు. రెండేవాడు పడిపోయి రాజుకు చికిత్స," నీ కంటే మంచి యోధుల్లో నేనెన్నాడూ ఎదుర్కొల్పాలేదు. కావాలంటే నన్ను చంపెయ్యా, నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు," అన్నాడు.

"నీ ప్రాణాలు తీస్తే నాకేంలాభం? నీపు మంచి యోధుడవే, నీ స్నేహం నాకు లాభించవచ్చు. నీ పేరేమిలి?" అని మహా రాజు ఆడిగాడు.

"నా పేరు నమాదెపుడు," అన్నాడు ఓడి

మీద దిగి యుద్ధంచేశారు. చివరకు రాజు కాపు. ఇద్దరమూ ఎత్తైనా పోయి దొంగతనం

చేద్దాం పద. రాజుగారి ఇంటికి కన్నం వేద్దా
మంటావా?" అని రాజు అడిగాడు.

"వద్దు, మహారాజుకు నేనెన్నదూ ఎలాటి
ద్రోహమూ చేయలేదు. కావలినై శూరసే
సుండి ఇంటని దేచుకుండాం," అన్నాడు
సహదేవుడు. శూరసేనుడు ఉగ్రసేనుడి
పామంతులలో ముఖ్యుడు. మహారాజు చెల్లె
లిని పెళ్ళాడి దగ్గిరబంధుపుకూడా అయాడు.

"రాజుమీద ఎంతో భక్తి ఉన్నట్టు కని
పస్తావే, అయిన వెల్లెలి భర్తను ఎలాడేస్తాపు?
ఇదేనానీ రాజబక్తి?" అని రాజు అడిగాడు.

"నా రాజబక్తి శూరసేనుడి రాజబక్తి
కన్నా ఎక్కువే. అవసరమైతే ప్రాణం ఒడ్డి

రుజువుచేస్తాను. పాపం, రాజుగారి చెల్లెలు
ఆ భర్తతో ఏమీ సుఖపడుటంలే దని
విన్నామ," అన్నాడు సహదేవుడు.

ఈ మాటలకు రాజు ఆశ్చర్యపడ్డాడు;
శూరసేనుడు తన కుడిభుజంలాటవాడని,
తతనికి భార్యామీద ఎంతో ఆభిమానమనీ
అయిన అనుకుంటూ వచ్చాడు. కాని సహ
దేవుడు చెప్పేది మరాకపిథంగా ఉన్నది.
"సరే, ఆక్కడే దంగతనం చేద్దాం పద!"

అన్నాడు రాజు.

ఇష్టరూ గుర్రాలకిన్ని శూరసేనుడి కొటను
చేరుకున్నారు. సహదేవుడు అరితెరిన దంగ
కావటంచేత పహరావాళ్ల కణ్ణుకప్పి రాజును

తన వెంటబట్టుకుని కొటను ప్రవేశించాడు. వాడి సమర్థతకు రాజు ఆశ్చర్యపడి, "విదు వెంట ఉండకపోతే నేనిపాటికి పహారా వాళ్లకు చిక్కి ఉందును!" అనుకున్నాడు.

సహదేవుడు ప్రైకి అనలేదుగాని, తన అనుచరుడికి దెంగతపంలో అనుభవం అంతగా లెదని తెలుసుకున్నాడు. అతను మహరాజును ఒక చీకటి స్ఫురంలో చేర్చి, "నేను వెళ్లి క్షణంలో ధనం తెస్తాను. నేను పచ్చినదాకా ఇక్కడే ఉండు; కడలకు!" అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

కొద్దిసేపబికల్లా వాడు బరువైన మూర్ఖులతో ధనమూ, సగలూ అని మోసుకు

పచ్చాడు. రాజుకు వాళ్లి మాస్తే అపరిమిత మైన ఆశ్చర్యం కలిగింది. "మనం ఈ బరువును గుర్తాలమీద వేసుకుని త్వరగా వెళ్లక పాతే చిక్కిపోగలం!" అన్నాడాయన.

"తొందరపడకు. ఇంకొక్కు దెంగతనం ఉన్నది. మేడమీద పడకగదిలో శూరసేనుడి బంగారు ముహ్వల జీను ఉంటుంది. దాన్ని అపహరించకుండా వెళ్లటం నాకు అపహారికరం. ఇప్పుడే వస్తాను," అంటూ సహదేవుడు మళ్లీ మాయమయాడు.

అతను కొంచెంకూడా చప్పుడు చేయకుండా పై ఆంతస్తు చేరుకుని శూరసేనుడి పడకగది ప్రవేశించాడు. మంచంమీద శూరసేనుడూ, భార్య నిద్రపోతున్నారు. సహదేవుడు బంగారుముహ్వల జీను ఎక్కుడున్నది తెలుసుకుని, దాన్ని తీసుకుని ఎత్తుతూండగా ముహ్వలు చప్పుడయాయి. ఆకాశపై చప్పుడుకే శూరసేనుడు చివాలున తేచి కూచుని, "ఎవరక్కడ? ఏది కత్తి?" అని కేకలుపెట్టాడు.

ఈ కేకలకు భార్య నిద్ర మేలుకుని, "ఏమిటది? ఎందుకు కేకలు పెడుతున్నారు?" అస్సుది.

"గదిలోక ఎవడే చేరాడు. ఏదే చప్పు దయింది!" అన్నాడు శూరసేనుడు.

"గాలిక చెట్ల కొమ్మలు కదిలింటాయి. కాకపోయినా ప్రతిరాత్రి మీరేడో పీడ కలలు కనటమూ, ఉలికివడి లేపట మూన్మా! మీ మనసులో ఏదె రగులుతూ బాధపెడుతున్నది. అదేమితో నాకూర్కడా కాప్తచెప్పకూడదా? ఒంటరిగా ఎంతకాలం భరిస్తారు ఆ బాధ?" అన్నది భార్య.

శూరసేనుడు వికటంగా నవ్వి, "నీ కెందుకు దిగులు? రెపబితో నా బాధలన్న అంతమఘుతాయిలే. రెపు సాయంకాలం లోపల అర్జు రాజ్యం నాడైపోతుంది!" అన్నాడు.

"రెపు మహారాజు కొలువుకు వెళుతున్న నన్నారుగాని, ఈ అర్జురాజ్యం ఇస్తన్నారని చెప్పారుకార?" అన్నది మహారాజు చెల్లలు ఆశ్చర్యపోతూ.

"ఒకరి చ్చేదే మిటి? మేమే పుచ్చు కుంటాం. నేనూ నా మిత్రులు కొండరూ కలిసి రెపు కొలువులో మహారాజును హత్య చేసి రాజ్యం వంచుకుండాం!" అంటూ దుష్టుడైన శూరసేనుడు తన భార్యకు కుటులో పాల్గొంటున్న సామంతులందరి పేర్లూ చెప్పాడు.

"నా వందెలో ఉపిరి ఉండగా మా అన్నను హత్యచేయనివ్వును," అంటూ శూర

సేనుడి భార్య లేపబోయింది. శూరసేను దా మెను స్పృహ తప్పిపోయినదా కా కొట్టాడు. ఆయన మళ్ళీ పడుకోగానే సహా దేపుడు పచ్చిన దారినే కిందికి దిగివెళ్లి, తన తేటి దొంగతో తాను చూసినది, విన్నదీ పూనగుచ్ఛివట్టు చెప్పేసి, "నా కత్తి నా కిచ్చేయ్యి, ఆ రాజుద్రోహిని ఇప్పుడే చంపి పస్తాను. ఒకవేళ నేను తిరిగి రాకపోతే చచ్చిపోయాననుకుని నీ దారిన నువ్వు వెళ్ళిపో!" అన్నాడు.

శూరసేనుడు రాజుద్రోహం కోసం కుట్ట పన్నుటమే గాక కొంతమంది సామంతులను అప్పుడే కూడగట్టాడనికూడా విని రాజు తన

చెప్పలను తానే నమ్మలేకపోయాడు. కాని సహదేవుడు అబద్ధమాడవలసిన వనే మున్నది? అందుచేత ఈ వార్త నిజమేనని రాజు నమ్మపలసిపచ్చింది.

ఆయన సహదేవుడితో, "నీకెమైనా మతి పోయిందా ఏమిటి? రాజుకోసం నీ ప్రాణాలు బలిచేస్తానంటున్నాపు, ఆ రాజు నీకెం ఒరగ బెట్టాడు?" అన్నాడు.

"సుఖు నా ప్రాణాన్ని దానంచేశాపు గసక సరిపోయిందిగాని, ఈ మాట అన్నందుకు చంపేసి ఉందును. రాజు సత్కరుషుడు. ఆయనకు కిడు రావటానికి వీల్లదు. నా కత్తి అచ్చెయ్య," అన్నాడు సహదేవుడు.

"వద్దు, మనం వెళ్లి ఈ వార్త రాజుకే చెబుదాం. రాజుకైపుల సంగతి ఆయనే చూసుకుండాడు," అన్నాడు రాజు.

"తన మిత్రుయా, బావమరిద్ అయిన శూరసేనుడిమీద నేను ఆరోపణలు చేస్తే రాజు వింటాడా? నేను దంగను, దేహపొష్టర శిక్ష పూందినవాణ్ణి. నన్ను చూప్పునే రాజుగారు ఉరితీయిస్తాడుగాని, కుటులను గురించి నేను చెప్పేదంతా వింటూకూచేదు," అన్నాడు సహదేవుడు.

"నేను దేశ బహిష్మారం పాందినవాణ్ణి కాను. నేనె వెళ్లి ఆయనను పొట్టరిస్తాను," అన్నాడు రాజు. తరవాత దీంగ లిద్దరు-

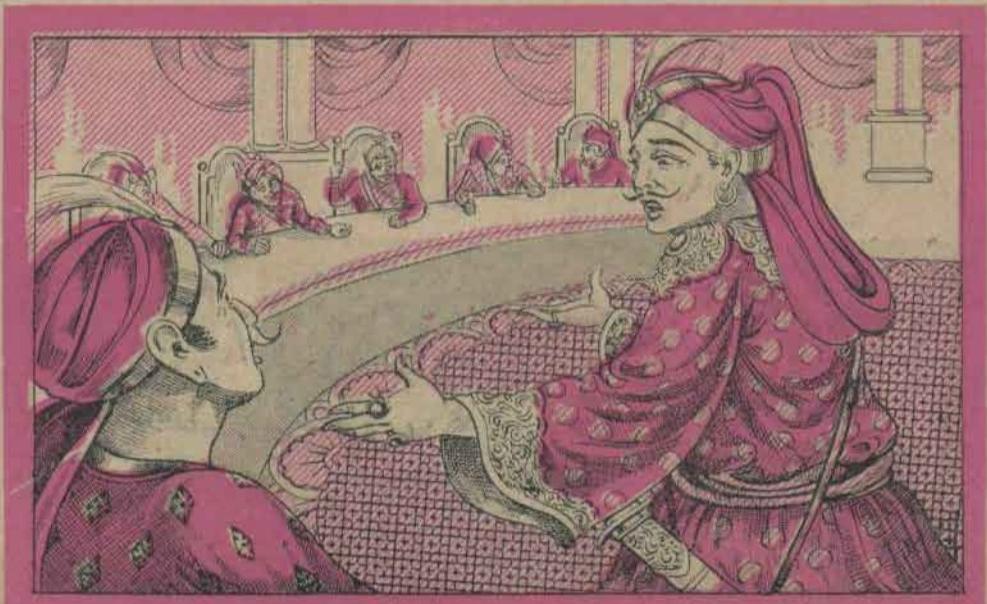

ఆరణ్యంలో ఒక చేట కలునుకునేటందుకు కూడా సంకేతం ఏర్పరచుకున్నారు.

తెల్లవారకముందే, ఎవరికంటా పద కుండా రాజు తన భవనానికి లెరిగి వచ్చాడు. కుట్టలో చెరిస సామంతుల పేర్లు అయినకు తెలుపు గనక, వారిని ఏమినహాయించి ఏమిగి లిన సామంతులను అప్పటికప్పుడే పెలి పించి వారితో తనకు వచ్చిన కల గురించి, తాను నహాదేవృష్టి కలునుకోవటం గురించి, శూరసేనుడి కుట్టి విషయం గురించి అంతా చెప్పాడు. సామంతులు శూరసేనుడితోనూ ఇతర కుట్టదార్లతోనూ ప్రాణాలకు తెగించి పొరాడతామని శపథాలు చేశారు.

"గోరుతో పోయేదానికి గొడ్డలి దేనికి? కుట్ట దారులు మనమీదికి దంపత్తి రాయకదా! ఒకరోకరే వస్తారు; ఒకొక్కరి అయిధాతే లాగేసుకుంటే సరిపోతుంది,"" అన్నాడు ఉగ్రసేన మహారాజు.

అలాగే జిరిగిందికూడా. కుట్ట దారు లందరూ వెంట ఆయిధాలు దాచుకుని వచ్చి, నలుగురూ చుట్టుచుట్టేసరికి వాటిని బయటికి తీసి ఇచ్చేశారు. ఆఖరుకు వచ్చిన వాడు శూరసేనుడు. అతన్ని పట్టుకుని రాజు వద్ద ఉంచారు. తన అనుచరులు తనకన్న ముందే బంధిలుగా చిక్కి పోయారని గ్రహించి అతను, "ప్రభూ, ఏమిటీదౌర్జన్యం?

మీ బావమరిది, మీ సామంతునూ అయిన నాకు ఇలాగేనా స్వాగతమిచ్చేది?" అన్నాడు.

"కాదు, ఇది రాజు ద్రోహులకి చ్చే స్వాగతం," అన్నాడు రాజు.

"ఎవడా మాట ఆస్తుది? వాళ్లి పిలిపం చండి, నా క త్రుతే వాడికి సమాధానం చెబు తాను," అన్నాడు శూరసేనుడు.

రాజు తన మనిషిని ఆరణ్యంలోని సంకేతస్తులానికి పంపాడు. వాడు ఆక్ష్యుడికి చేరి సహదేవుళ్లి చూసి, "రాజుగారు ఏమ్మల్ని రమ్మంటున్నారు!" అన్నాడు. తన అనుచరుడు రాజుగారికి దెరికిపోయి ఉంటాడనీ, తననికూడా పట్టుకునెటందుకు ఎత్తు వేళాడనీ సహదేవుడు సంకోచించాడు. కానీ రాజు అంత నీచానికి ఒడిగట్టడనుకుని, రాజు మనిషివెంట రాజుభవనానికి వచ్చాడు.

ఆతను రాజుతే, "మహారాజా, నేను దెంగను. దేశబిహిష్టరం పాందినవాళ్లి. అయినా తమ ఆజ్ఞ సనుసరించి, మీ మంచి ఒకడుగా చేసుకున్నాడు.

తనంలో విశ్వాసం ఉంచి వచ్చాను," అన్నాడు. "పచ్చివాడా, నిన్నరాత్రి చరువు కుండా విడిచిపెట్టినవాళ్లి, ఇవాళ చంపి స్తోపా?" అన్నాడు రాజు.

"నిన్నరాత్రి ఆడవిలో కనబడింది మీరా?" అన్నాడు సహదేవుడు ఆశ్చర్యంతో.

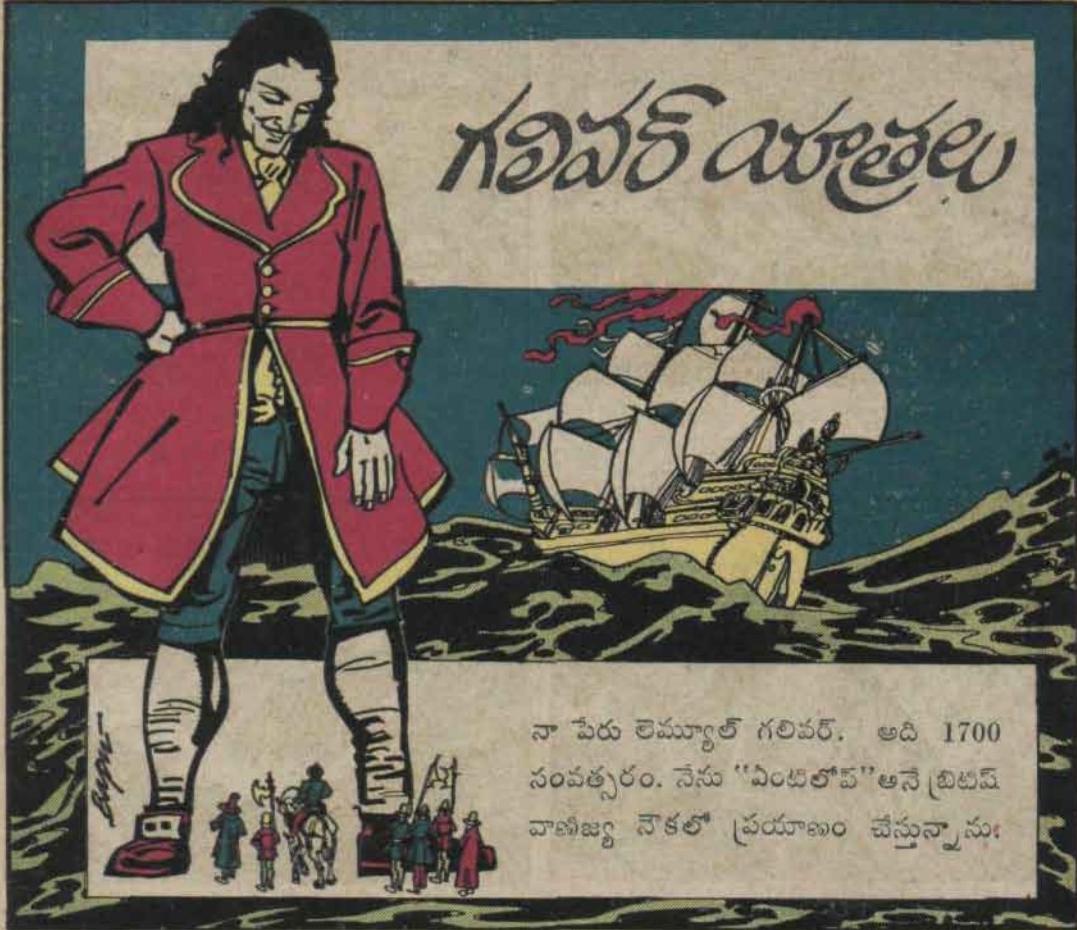
"అపును, నెన్న నాకు దొంగ తనం నేర్చాపు. ఈపూట ఇంకోక సహాయం నీవల్ల కావాలి. ఈ రాజుద్రోహితే ద్వంద్వయుద్ధం చేస్తావా?" అని రాజు అడిగాడు.

సహదేవుడు సంతోషంగా సమ్మతించి శూరసేనుడితో కత్తియుద్ధం సాగించాడు. చాలాసేపు ఇద్దరూ సమ ఉళ్ళిబుగా పొరాదిన తరవాత అద్విత్తపవాత్తు శూరసేనుడు సహదేవుడి చేతిలో ప్రాణాలు వదిలాడు.

సహదేవుడు ఇస్తే అంకులన్నీ ఉపసంహరించి ఉగ్రసేన మహారాజు ఆతనికి శూరసేనుడి ఖాగిరిచ్చి తన సామంతులలో ఒకడుగా చేసుకున్నాడు.

గియర్ ఎంట్లు

దారిలో పెద్ద గాలి తుఫాను పచ్చింది. ఆ హడా వ్రుదిలో మా ఒడ సిల్చ మధ్యానున్న రాతికి కొట్టుకుని బద్దలైండాయింది.

నేను ఇంకో అయిదుగురిపో కలిని ఓ పడవలో దూకాను. # కినంతా వుపయాగించి తెర్రెను ఆ రాళ్ళకి దూరంగా పడవ నడిపాము.

మా ఓడ చాలా వంతు మనిగిపోయింది.
చాలామంది మనిగిపోయారుకూడా.

ఆరగంటి తరవాత నుహారు మూడు మైళ్లి
దూరంలో తీరం కనబడింది.

మేఘందరం జాగా భరిసిపోయాం. పెద్ద కెరటం
వచ్చి మా పడపని తలకిందులు చేసింది.

నా తేటపారు మనిగిపోయారు. అయ్యప్పాత్తూ
నేను చుక్కని కర్ర దెరకబుచ్చుకొన్నాను.

ఎంతనేపు తయాత కాళ్ళకి నెల తగినింది,
యిక మైలు స్క్లోలో సంధిచి బ్యాపు చేయకున్నాను.

ఒట్టు దాటి ఏ ఆరమైలు పడవానుగానీ మనుష్య
నంచారం ఏమి కనబడశేయ.

బగా అలనిపోయి వున్నావేమా కళ్ళచూసుకు
పోశాగాయి. అక్కడే గడ్డి మీద నడ్డివాల్చాను.

కళ్ళు తెరిచెన్నటి బగా తెడ్డవారింది, లేద్దమని
ప్రయత్నిస్తే కదల్లేకపోయాను.

చుట్టూరా సన్మటి గంతుకలు వెళ్లిగా చినిషస్తున్నాయి. కళ్ళు ఉట్టా అటూ తిప్పిచూఢ్చుస్తగద,
చెఱులూ కాళ్ళూ సన్మటి తాడ్చుతే కట్టిసిపున్నాయి. పొయగాట నా జుట్టుకూడా అలాగే కట్టిసిపున్నది.

ఆరంగుళాల ఎత్తున్న మరిచి కత్తితే నా
ముఖంవైపు వచ్చున్నాయి.

అతని వెనకాల అలాచివాళ్ళే మరికొందరు
రావడం కనిపించింది. నేను గట్టిగా అరిదాను.

వెంటనే తాళ్లు తెంపుకునే కుద్దేశంతే అటుగా ఇటుగా గింజుకున్నాను. ఎడం చేతిని పున్న తాళ్లు చాలామటుకు ఫట్ మని తెగాయి. ఎడంవైపు జూట్లుని కట్టేసిన తాళ్లుకూడా కొన్ని వధులయ్యాయి.

"బోల్లో ఫొనాక్" అనేకెకలు వినబడ్డాయి. చిన్న చిన్న బాణాలు మొహనికి గుచ్ఛుకున్నాయి.

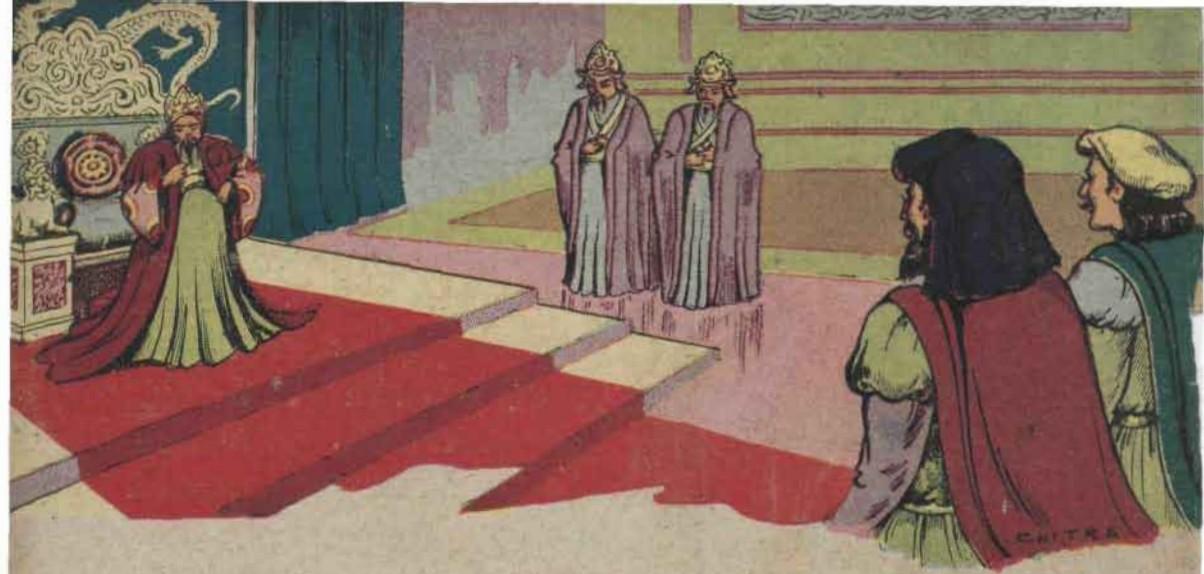
ఆదుగున్నర ఎత్తు మంచెమిద ఒపోయన ఎక్కు ఉపన్యాసం ఇద్దాడు.

వాకు అకలి వేస్తోందని అతడికి సంజ్ఞులు చేశాను.
పా కుద్దేశం అతడికి అర్థమయి పుంటుంది.

ఓలెడుమంది బూలి బూల్లి మనుమలు అపోర
పానీయాలతే నా దేహం మీదకు ఎక్కుసాగారు

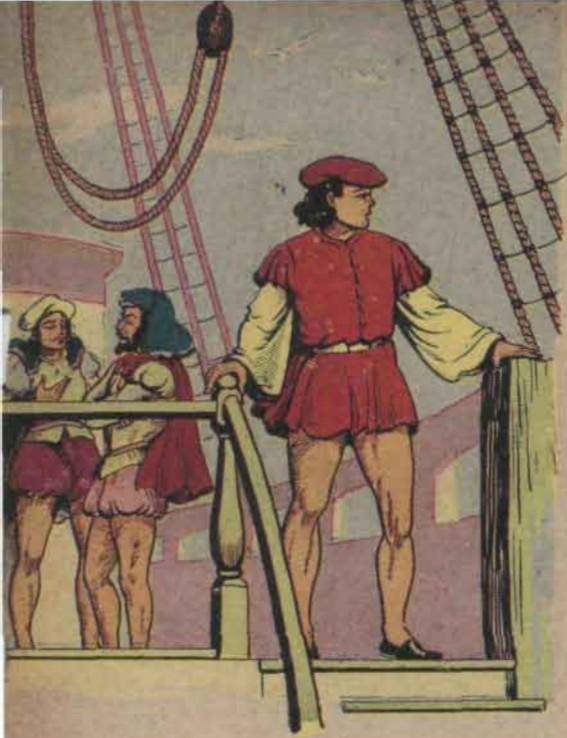

వీదువందల విళ్ళక్రితం వెనిన్ నగరంలో ఇద్దరు అన్నదమ్ము లుండేవారు. పెద్దవాడు నికోలో పోలో, చిన్నవాడు మధియో పోలో. వారు వర్కం చేస్తూ అనేక దేశాలు తిరిగారు. వారు 1260 లో వర్కంమీద కాన్స్టాంటి వెపుల దాకా వెళ్ళి, అక్కడనుంచి తలపని తలంపుగా ఏఢాడిపాటు ప్రయాణం చేసి ఎక్కడే చినాదెశంలో ఉన్న తాతార్ చక్ర పరి కుబిలాయ్ భాన్ పద్ధకు వెళ్ళటం తటి పైంచింది. ఆ కాలంలో యూరపు దేశం నుంచి ప్రాచ్య దేశాలకు ఆ విధంగా వెళ్ళిన వారెపరు తెఱు.

తాతార్లు మంగోలియా దేశానికి చెందిన ఒక తెగ. వారు అనాగరికులు. 1206 లో వారు తమ పుల్యాష్ట్రమైన కారకోరం మైదా సంలో సమావేశమై తమ నాయకుడుగా చింఫుజీభాన్ అనేవాళ్ళి ఎన్నుకున్నారు.

చింఫుజీభాన్ పరిపాలన ప్రారంభమైన పన్నెండెళ్ళ లోపల వారు చీనా ఉత్తర ప్రాంతంలోని స్వతంత్ర దేశమైన కాతెను జయించి ఆక్రమించుకున్నారు. ఆ తరవాత వారు ప్రపంచమంతబీసి జయించుకొనికి తిర్మానించుకుని, ఇండోచీనా, ఇండియా, ఆరెబియా, పశ్చిమ యూరపు తప్ప మిగతా యూరపు ఆసియా ఖండాలను జయించేశారు. ఏ రాజ్యమూ లేకుండా దిగ్఩ిజయానికి పూనుకున్న తాతార్లు రెండు తరాల కాలంలో, అదివరకు గాని ఆ తరవాతగాని ఎవరూ పరిపాలించనంత విస్తృతమైన సామ్రాజ్యాన్ని ఏర్పరచుకున్నారు. చింఫుజీభాన్ వారసులకు "పెద్ద భాన్" అన్న బిరుదు సంక్రమించింది. కాతె ఆయన కింద ఉండేది. మిగిలిన సామ్రాజ్యమంత ముగ్గులు చిన్న భానుల పరిపాలనకింద

మార్కోపో సాహస యాత్రలు

సింది. అందుచెత వారు ఎనిషినగరానిక
తిరిగి వెళ్లి, అక్కడ కొద్దికాలం ఉండి, పెద్ద
భాను కనిపెట్టుకుని ఉంటాడన్న భయంతే
మళ్లీ కాతేకు ప్రయాణమయారు.

ఈ ప్రయాణంలోనే వారివెంట మార్చై
పోలో బయలుదేరాడు. పోలో సాపరులలో
పెద్దవాడైన నికిలోకు మార్చై కుమారుడు.
ఈ మార్చై పోలోయే తన తండ్రులవెంట
కాతేకు వెళ్లి, అక్కడ పదిహెళ్లపాటు
పెద్ద భానుకింద కొలుపు చేసి ఆనంతరం
స్వస్థతానికి వచ్చి తన ప్రపంచ పర్యాటన
అనుభవాలు రాశుకున్నాడు.

* * *

పంచారు. వారు పెద్దభానుకు లోబడి పాలన
సాగించారు.

కాతేను పరిపాలించిన పెద్ద భానులలో
కుబిలాయ అయిదేవాడు, ఆయన చింఘుజే
భానుకు మనవడు. ఆయన పోలో సాధరు
లమ గొప్పగా ఆదరించి, వారి ద్వారా
ప్రపంచ రాజ్యాలను గురించి అనేక విష
యాలు తెలుసుకుని, వారిని లోపునగరంలో
ఉండే పొచ్చ పద్ధకు తన దూతులుగా వెళ్ల
మని కోరాడు.

పోలో సాధరులు జందుకు సమ్మతించి
ప్రయాణమై వచ్చేసరిక పొచ్చ చనిపోయాడనీ,
కొత్త పొచ్చ ఎన్నిక జంకా జరగతెదని తెలి

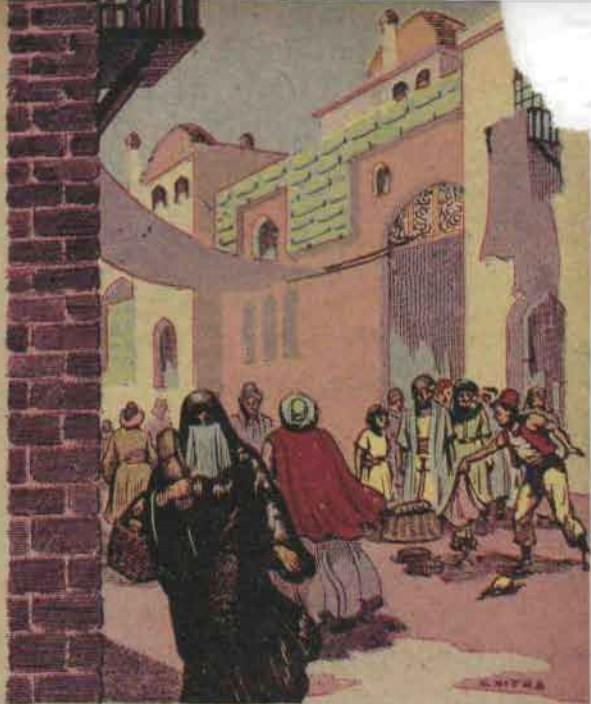
జార్మి భాను పరిపాలించే రాజులందరికి
దేవిడ్ మాలిక (డేవిడ్ రాజు) అని పేరుం
డేది. ఈ రాజు తాతార్ల సాముంతు. జార్మియా
ప్రజలు అంద మైనవాళ్లు. ముంచి
యోధులు. అత్మగ్ంండరు పదమటి దేశాల
పైకి దండతెత్తిపాతూ జార్మిభాగుండా వెళ్ల
లేకపోయాడు. ఎందుచెతనంపే అతను
వెళ్లువలిసిన దారి ఇరుకైనది; ఒక పక్క
సముద్రం ఉన్నది, దెండవపక్క ఎత్తయిన
కొండలూ, అక్కారోహకులు ప్రవేశించటానికి
సాధ్యంగాని అరబ్బాలూ ఉన్నాయి. కొండ
లకూ సముద్రానికి మధ్య 14 మైళ్లు పాడ

పున ఉన్న ఈ ఆరుకుదారిన ఏంతమంది పచ్చినా కోద్దిమంది సైనికులు ఆటంకపరచ వచ్చు. అఎదుకే అలెగ్గాండరు ఆ దారిన వెళ్లేతెకపొయాడు. జార్జి మావారు తనపైన పచ్చి పచకుండా ఆలెగ్గాండరు ఇక్కుడ ఒక బురుజా, కోటూ నిర్మించాడు. దాన్ని ఇనప ద్వారం అనెవారు.

బార్టి యాకు ఉత్తరంగా నల్లపము ద్రమూ, తూర్పుగా బకూసముద్రమూ, ఉన్నాయి. ఈ బకూ (కాస్పియన్) సముద్రం నిజంగా సముద్రం కాదు, ఒక బ్రహ్మండ మైన పరమ్మ; దాని చుట్టుకోలత 2,800 మైళ్లు. దీనిలో ఇనం నివసించే లంకలూ, అందమైన సగరాలూ ఎన్నో ఉన్నాయి.

బాగ్గాదులో ముత్యాలకు రంధ్రాలు వేసే నిష్పత్తిలు లుండెవారు. ఆండియానుంచి ముత్యాలు ఇక్కడికి పచ్చి ఇక్కడినుంచి క్రైస్తవ దేశాలకు ఎగుమతి ఆయైవి. ఇక్కుడ బంగారు పోగులతోనూ, వెండి పోగులతోనూ వస్తూలు నేసివారు. ఆ ప్రాంతాల అంత గాప్పు సగరం మరొకటి లేదు. ఆక్కుడ ముస్లిము మతధర్మాలే గాక, ఇంద్రజాల విద్యా, ఇతర రాష్ట్రాలూ నేర్చుకునేవారికి లొకర్మాలుండేవి.

ప్రపంచంలో ఏ ప్యక్కట్టా లేనంత సంపద భలించాపడ్డ ఉండెది. 1258 లో ఒక

పంఘుటన జరిగింది. హులగుళ్లాన్ అనే దాడు గాప్ప తాతారు సైన్యంతో బాగ్గాదు పైకి దండెత్తి వచ్చాడు. ఇతను మొంగు ఖాన్ తమ్ముడు. వారు నలుగురు అస్స దమ్ములు. వారు కాలేను జయించినాక ప్రపంచాన్యంతా జయించ బూనుకుని, నాలుగు దిశలూ నలుగురూ పంచుకున్నారు. దక్కిణాదిశ హులగు పంతుకు పచ్చింది. ఆయన దిగ్గిజయం చెనుకుంటూ బాగ్గాదు దాకా వచ్చాడు. బాగ్గాదు బలంతో వశం కావటం దుర్బటమని ఆయన దానిని యుక్తికే జయించ నిశ్చయించాడు. ఆయన పెంట కాల్పంం కాక, ఇరవైవెల ఆశ్విక

పైనికులున్నారు; అయినా ఆయన తనవెంట చాలా స్వల్ప బలాలున్నట్టు ఖలీఫాకు తోచే లాగ చేశాడు. బాగ్గాదు చేరబోయేముందు ఆయన తన పైనికులలో హెచ్చుమండిని దారికి ఆమూళటూ గల చెట్ల తోపులలో దాచాడు, మిగిలిన సైన్యంతో ఆయన బాగ్గాదు ద్వారంపై దాడిచేశాడు.

ఖాన్ వెంట ఉన్న సైన్యం చాలా కొద్ది పాటించిన ఖలీఫా అలక్ష్మణగా తన బలాలతో శత్రువును ఎదురోడుచేశాడు. ఇది మాచి పులగు పారిపోతున్నట్టు అభినయించాడు. ఖలీఫా బలాలు మోసపోయి శత్రువును వెంబడించి, మాటులో చికుండ్కుపోయాయి. వారిని పులగుఖాన్ బలాలు చుట్టుముట్టి నిర్మాలించేశాయి. బాగ్గాదు నగరంతోబాటు ఖలీఫాకూడా తాతార్ల వశమయాడు.

తరవాత పులగు ఒక బురుజునిండా బంగారం దాచిఉండటం చూసి నిధ్యంత

పోయాడు. బంధి ఆయన ఖలీఫాను తన పద్ధకు రపించి, “ఖలీఫా, ఈ బంగార మంతా ఇలా ఎందుకు పెర్చి పెట్టావు? దినితో ఏంజెప్పా మనుకున్నావు? నిన్న దోచుకోవటానికి నేను సైన్యాలతో వస్తున్నా నని ఎరగవా? దినినంతా నీ పైనికులకూ, యోధులకూ పంచిపెట్టి నగర రక్షణ చేయ మని ఎందుకు కోరలేదు?” అని అడిగాడు.

చినికేమనాలో తెలియక ఖలీఫా ఉలకక పలకక ఉఱుకున్నాడు.

“నీకు ధనమంటే అంత ప్రీతి గనక నీ ధనం నీవే భోజనం చెయ్యి!” అంటూ పులగు, ఖలీఫాను బురుజులో బంధించ మని, త్రినేటందుకేమీ ఇవ్వపడ్డనీ ఉత్తరువు చేశాడు. నాలుగు రోజులపాటు ఆ బురుజులోనే ఉండి అనంతరం ఖలీఫా మరణించాడు. ఆ తరవాత ఖలీఫాలు మరి లేరు.

—(ఇంకా పుండి)

గంగావతరణము

తృతీయా శ్వాసము :

అని పలికిన మునికి ప్రేమిక్క
అంశుమంతు దిల్లినియెను :
“ఓ మహాత్మ ! సేలవీయుము
తామెఱుగని దెదిలేదు.

స్వామీ ! మా తండ్రులకిక
శాంతియొట్లు లభియించును ?
దుర్గతులగు మావారిక
స్వర్గమొట్లు లభియించును ?

ఒక ఉపాయ మేదైనను
ఉపాచేసి ఆపతిమ్ము” .
అనియదిగిన కపిలరియు
అలోచన చేసి పలికి :

“ఒక ఉపాయమున్నదేయి
ఒనరింపగలేరు మీరు
ఇట గంగను పారించిన
ఎల్లరకును శాంతికలుగు.”

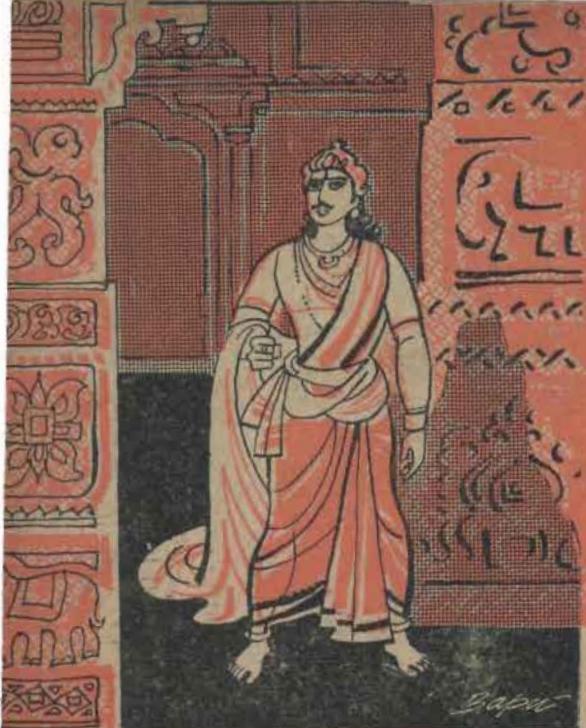
“గంగ ఎప్ప ”రనె నాతడు
కపిలర్థియు చెప్పేనిట్లు ;
“గంగానది విష్ణుమూర్తి
కాలినుండి జన్మించెను.

బ్రహ్మ తన కమండలమున
వట్టయుంచుకొనె ధానిని
ఆ గంగను ఇటుతెచ్చిన
అందఱకును శాంతికలుగు.”

అని కపిలుడు చెప్పినంత
అంశుమంతు ద్వాత్రముపడి
“ఏ విధమున , గంగ నిటకు
తెవలయునే తెల్పు ”దనెను.

“గంగ నిటకు గనితెచ్చుట
కష్టమ్ముది ఓ కుమార !
బహుతపమ్ము చేయవలయు
బ్రహ్మను మెచ్చించవలయు.

ఉత్సాహాయణవార్య

దివి నుండిన గంగానది
ఖుచి మీదిక వితెంచిన
భూలోకము స్వగ్రమగును
పుణ్యమగును మీవారిక.”

ఆని చెప్పిన కపిలర్షిక
ఆతడపుడు బ్రేమిక్కినాడు
దీవనలిడి సెలవిమృని
దివ్యర్థిని ఆడిగినాడు.

ఆ మహార్షి దీవనలిడి
హయమునివ్యి పంచించెను
గంగ నిలకు తెవలనను
కాంక్షితేడ అతడెగెను.

చతుర్భాక్యానము :
సగరరాజు యజ్ఞమెల్ల
సంపూర్ణమృయా పొయెను
అంశుమంతు రాజు జేసి
అత దడపుల బది పొయెను.

ఆంత కొంత కాలమునకు
అంశుమంతు దడవి కేగి
బ్రహ్మము మెచ్చించ దలచి
బహుతపమృయ గావించెను.

ఎంతయొ తప మతదు చేసె
వింద్లు పూంద్లు గడవి పొయె
బ్రహ్మదేవు దప్పరికిని
ప్రత్యక్షము కాకపొయె.

అంశుమంతునికి పెమ్మటు
అతని పుతుడగు దిలీప
రాజు కూడ తపము చేసి
లాభమృయను పొందడాయో.

ఆ దిలీపరాజు కొడుకు
అతనిపేరు భగీరథుడు
పట్టుదలను విడువనట్టి
దిట్టుతనముగల యోధుడు.

తన పూర్వులు ముక్కి తెండ
తన తాతల కోర్కె దీర
గంగ నిటకు తెవలనని
గట్టి పట్టు పూనె నతదు.

తన కొదుకును రాజు చేసి
పనమునకును పోయినాడు
బిందునరోవరము చెంత
పెద్ద తపము హృనినాడు.

బదలు కట్టె సిగ యంతయు
పడలిపోయె ఒళ్ళంతయు
రోజురోజు కతడు దివ్య
తేజముతో మొఱసిపాయె!

అన్నపానములను వదల
కన్నగవను విప్పుకాయె
దినదినమున కతడు దివ్య
తేజముతో మొఱసిపాయె!

మంథుచెండలోన తపమె
మంచులోన తపమె తపమె!
జాతివానలలోన తపమె
చలిగాధుల తపమె తపమె!

తప మాతని రూపు దాల్చె
తపము రూప మత డయ్యెను
ఎప్పడు తపమె ఎప్పడు తపమె
తపము! తపము! తపము! తపము!

ఆతని తపమునకు స్వరము
ట్టుడికినయు ట్టుడికెను
సతలకు భయ మయ్యెను
సింద్రుడు అదిరిపడెను!

పాశనమగు గంగానది
పంపించము భువి మీదిక
మావారిది గంగానది
మానపులకు దుర్లభ మది.

అని తలంచి దేవెంద్రుడు
తనదు సభకు రమ్మటంచు
ఊర్యుశియను అప్పరసకు
ఉత్తరుషును పంపించెను.

అందాలకు నెలవైనది
అప్పరసలలో చిన్నది
ఒయ్యారపు నడకలతో
ఊర్యుశి ఆరుచెంచినయిది.

చంద్రమామ

దేవందుని కామ ప్రొక్కి

"దేవతి! ఏమి ఆజ్ఞ

సెలవి"మ్యుని అడిగినంత

చచ్చి నిట్లు దేవందుడు :

"బిందుసరసు చెంత నెకడు

పెద్ద తపము పూనినాడు

వలపుల గాలిపించి సీవు

వాని తపము చెఱపి రమ్ము."

'చిత్త'మంచు నామె మరల

చెతులు బోడించి ప్రొక్కి

ఆ క్షణమున అచ్చేటికి

హంసపీతె ఎగిరిపోయె.

బిందుసరమునం డెల్లడ

అందమ్ములు ఇనుమడించె

వన మెల్లను విరియు బూచి

కనులపండు గయ్యె నపుడు !

తివ తివ పూలు పూచె

పూపు పూపు పొళ్ళు రాల్చి

కొమ్ముకొమ్ము కోయిలమ్ము

కోకోయని కూయుసాగె !

అప్ప డూర్యుశి ఏతంచెను

తపస రూపు పరికించెను

గజ్జెలు ఘులుఘుల్లనంగ

కాలు కదిపి నర్తించెను.

భగీరథుడు కనులు మోడ్డి

బ్రిహ్మము ధ్యానించుచుండె

అతని యొదుట నామె సాగను

అడవి గాయు వెన్నె లాయు !

ఆట నాపి ఊర్యుశి యొక

పాట బాడ సాగించెను

చెవిటికి సం కూదినట్లు

చివర కదియు వ్యుద్దమాయు !

ఆడ యాడి అలసి సాలని

పాడి పాడి ఆ యూర్యుశి

కోప్పులోని దండ తీసి

కోపముతే ఏసరివైచె. —(సంచమం)

మన దేశపు అద్భుతాలు :

5. గోల్ గుంబజ్

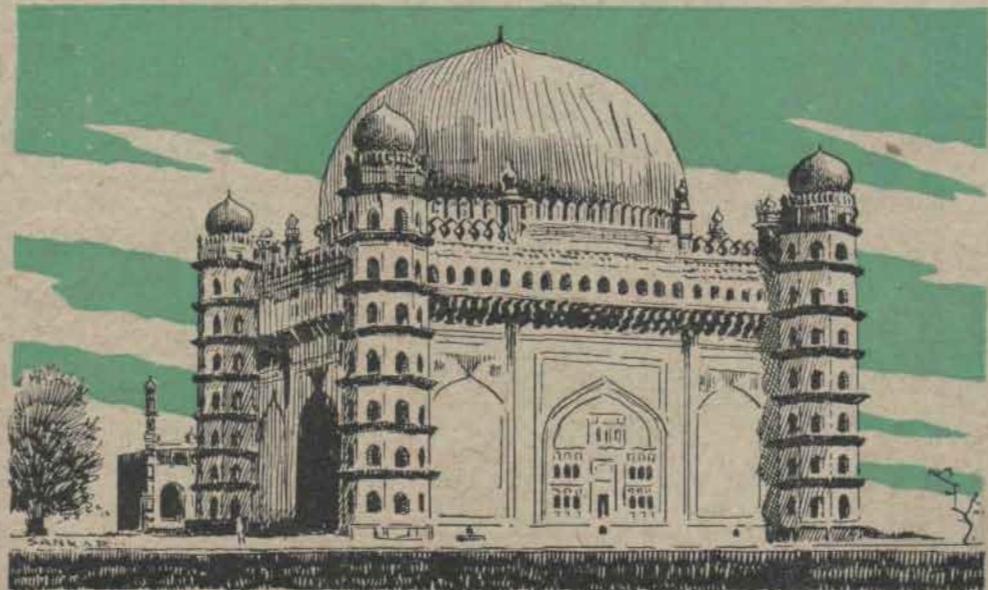
బొంబాయికి నుమారు 300 పైల్ల దూరాన ఆగ్నీయ దిశగా ఉన్న వీషాపూరు 16వ శతాబ్దంలో ముస్లిముల రాజులకు రాజవానిగా ఉండేది. వీషాపూరును స్వతంత్రరాజ్యంగా చ్యాప్టాపించినవాడు యూసుద్ అదిల్పా అనే నుహ్రును.

ఈక్కడ ఉన్న కట్టడాలలో ఒగద్విశ్వాత నంపాదించుకున్న కట్టడం గోల్ గుంబజ్. ఇది నుహ్రును మహమ్మద్ అదిల్పాయుక్క నమాది. దీని నిర్మాణం 1626 లో ప్రారంభమై, ముప్ప్రవీళ్ల అనంతరం 1656లో పూర్తి అయింది.

ఇది సలచదరమైన కట్టడం. ఏకైక చూసినా 600 అడుగులు నిదివి గల దిమ్ముపై ఈ కట్టడం కట్టబడింది. ఈ దిమ్ము నాలుగు కోణాలలోనూ నాలుగు బురుజులు కట్టించున్నాయి; అవి ఏడేసి అంతస్తులు గలవి.

కట్టడం లోపలిభాగంలో విశాలమైన సలచదరపు పొలున్నది. ఇది 135 అడుగుల పొడుగు, 135 అడుగుల వెడలూ ఉన్నది. ఈ పొలుకు ఎగువగా ఒక పెద్ద గుమ్ముటం (డెమ్) ఉన్నది. ప్రపంచంలో ఎక్కడా ఇంత చెద్దగుమ్ముటం లేదని చెబుతారు. ఈ గుమ్ముటం వ్యాపం 124 అడుగులు. ఇది పొలుకు 178 అడుగుల ఎత్తున ఉన్నది. బయటిసుంచి చూసినట్టయితే ఈ గుమ్ముటం ఎత్తు 198 అడుగులు.

వీషాపూర్లో ఇంకా అనేకమైన ప్రశ్నాత శిథిలాలున్నాయి.

గుణవారం

ఏనిమిదివందల విశ్వక్రితం చీనాలోని హంగేచో మహానగరం సూంగ్ సామ్రాజ్యం నికి రాజుడాని. ఆది సకల పంపదలతోను తులతూగుతున్నప్పటికి అక్కుడ అంతులేని విచ్చగాళ్లు ఉండేవారు. ఈ విచ్చగాళ్లకు ఒకడు రాజుగా ఉండేవాడు. విచ్చగాళ్లు రోజు సంపాదించేదానిలో ఆతము ఒక వంతు తీసుకుంటూ ఉండేవాడు, ఆ ఉబ్బు పద్ధిల కిచ్చి వ్యాపారం చేస్తూండేవాడు. ఈ విధంగా విచ్చగాళ్లకు రాజులునవాడు ఎంతే సంపన్నుడు కావలానికి అవకాశం ఉండేది. అనేక తరాలుగా విచ్చగాళ్లను పరిపాలించిన కుముంబాల సంగతి చెప్పనే అవసరంలేదు.

విచ్చగాళ్ల రాజు వద్ద ఎంత ఉబ్బున్న ప్పటికి వాళ్లు సంఘంలో వెలిగానే ఉండేవారు. ఆతడికి ఇంట్లో ఎంత రాబోపచారంగా జరిగినప్పటికి, బయటికి అఱుగు పెడితె ఎవరూ లక్ష్మీపేట్టువారుకారు.

హంగేచో మహానగరంలో చిన్ లావేతా అనే బిచ్చగాళ్లరాజు ఉండేవాడు. ఏదు తరాలముంచి ఆయున హృద్యకులు బిచ్చగాళ్ల రాజులుగా ఉంటూ వచ్చారు. అందు చేత ఆయునకు ఎన్న భవనాలూ, భావ్యాగారాలూ, పుష్టిలంగా దబ్బాపు, అంతులేని దాసదాసే జనమూ ఉండేవి. నగరంలోని మహా సంపన్నులలో ఆయునకూడా ఒకడు.

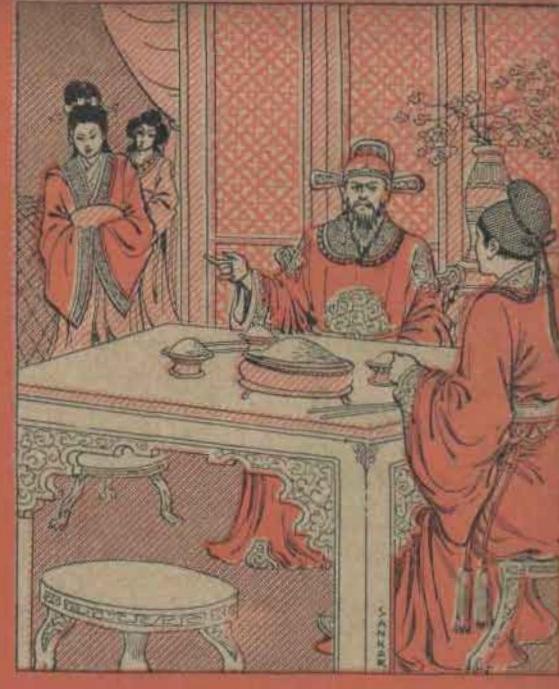
ఆయునకు సంఘంలో పరువు ప్రతిష్ఠలు సంపాదించుకోవాలన్న కోరిక కలిగింది. అందు చేత ఆయున లిచ్చగాళ్లకు రాజుగా ఉండే పనిముంచి విరమించుకుని, ఆ పదవిని తన దాయాదికి ఒకడికి ఇవ్వేశాడు. అయినప్పటికి అందరూ ఆయునను ఇంకా విచ్చగాళ్ల దొర అనే పెలుస్తావచ్చారు.

ఆయునకు యాభై దాటాయి. భార్యాచాలా కాలంక్రితమే పోయింది. కొడుకు లెవరూ లెరు, యిను అనే కుమూరై ఒక్కటి

ఉన్నది. అమె అపురూప సాందర్భయతి. తండ్రి ఆమెను కోట్లకు ఎత్తుగా చూసుకునే చాదు. అమెకు చక్కగా చదువు చెప్పిం చాదు. అన్ని విద్యలూ నెర్చించాడు. ఆమె కవిత్వం చెప్పేది, ఆనేక జంతువాద్యలు చక్కగా వాయించేది.

సర్వలక్షు సమన్వితురాలైన యుసుకు ఎంతే గప్ప సంబంధం తీసుకురావాలని తండ్రి ఆశించాడు. ఆలాటి కన్స్ట గప్పవాళ్ళ ఇళ్ళన్నీ ఘాలించినప్పటికి దెరకని ఘాట నిజమే అయినా, ఆమె తండ్రి బిచ్చగాళ్లకు రాజు కావటంమూరాన గప్ప ఇంచివచ్చివరూ ఆమెను పెళ్ళాడతామని రాలేదు. పద్ధానిమిదేళ్ళ నిండినా ఆమెకింకా ప్రథానం కాలేదు.

ఆ నగరంలోనే ఘోచి అనే యయవకు డెకడున్నాడు. అతను చాలా అందమైన వాడు, కాని నిరుపేద. తల్లిదండ్రులు లేదు. పయసు ఇరవై ఏళ్ళు. కొన్ని ప్రభుత్వ పరి క్లలో ఉత్తర్వుడయాడు. కాని పేదవాడు కావటంచేత ఇంకా పెళ్ళి కాలేదు. ఆతని సంగతి విని చినె తన కుమారెను అతనికిచ్చి ఇల్లరికం ఉంచుకోవటానికి సమ్మతించాడు. తన ఘామగారి వంశం బిచ్చగాళ్ల రాజులని తెలిసికూడా పేదవాడు గనుక అతను వివా

హనికి సమ్మతించాడు. ఆతనికి ఏమీ ఖర్చు తగలకుండా వివాహం జరిగిపోయింది.

భార్య అప్పార్య సాందర్భయతి, సమర్పి రాలు. ఘోచికి స్వర్గంలో ఉన్నట్టున్నది. ఈ సంబంధం చేసుకున్నందుకు అతని స్నేహితులలో హర్షించనివారు లేడు. పెళ్ళి అయాక ఒకనాడు అతను తన స్నేహితు లందరినీ ఆహ్వానించి ఘామగారి ఇంట విందు చేశాడు.

ఈ విందు గురించి ఏలా తెలిసిందే దాయాదికి తెలిసింది. “చిన్ ఎక్కువేమిటి, నా తక్కువేమిటి? సన్మ విందుకు పిలవకుండా ప్రేవాళ్ల సందరినీ పిలుస్తాడా?”

అంటూ కోత బిచ్చగాళ్ళు రాజు తనకింద ఉండే బిచ్చగాళ్ళను యూభై, ఆరవైమంచిని వెంటబెట్టుకుని, కెకలు పెడుతూ చినె ఇంటి మీద వచ్చిపడాడు.

పిళ్ళంతా దండులాగా వచ్చి పదేసరికి మోచి, అతని మిత్రులూ బయటికి పొరి పోయారు. చినె బిచ్చగాళ్ళకు క్షమాపణ చెప్పుకుని, “ఇది మా అల్లుడు ఏర్పాటు చేసిన విందు. మీ అందరికి వేరే విందు ఏర్పాటుచేస్తాను,” అంటూ అందరికి బహు మానాలిచ్చి పంపేశాడు.

ఆ రాత్రి ఏ స్నేహితులతోనే గడిపి మోచి మర్మాడు ఉదధుం తిరిగి వచ్చేసరికి చినె

తన ఆల్లుడి ముఖం చూడటానికి స్ఫ్యు పడాడు. అంతదాకా యును తన గదిలో అవమానంతో కుళ్ళిపొతున్నది. కాని మోచి పైకి ఏమీ అనిటేదు.

ఆది మొదలు యును తన భర్త అఖి పృష్ఠలోకి రాగలందులకు చెయుదగినదంతా చేసింది. అతనికి కావలినిన పుస్తకాలన్నీ కొనిపెట్టింది. పండితులను ఇంటికి పిలి పించి ఆతనిచేత గాపుగాపు గ్రంథాలన్నీ చదివింపజేసింది. అతని పలుకుండి పెరగ టానికి గాపుగాపువాళ్ళు నందరిని తన ఇంటికి ఆహ్వానించింది. మోచి ఉన్నత పరికీలో ఉత్సిర్వత హన్నిన పరిషత్తు అనే దానిలో సమ్ముడయాడు. అతను రోజుాదర్శారు దుస్తులు ధరించి పరిషత్తుకు వెళ్లి వస్తూండేవాడు. విధిలో అలగా పిల్లలు అతన్ని చూసి, “బిచ్చగాళ్ళు దేర అల్లుడు ఉద్యోగి ఆయినాడురోయ్య!” అనేవాళ్ళు.

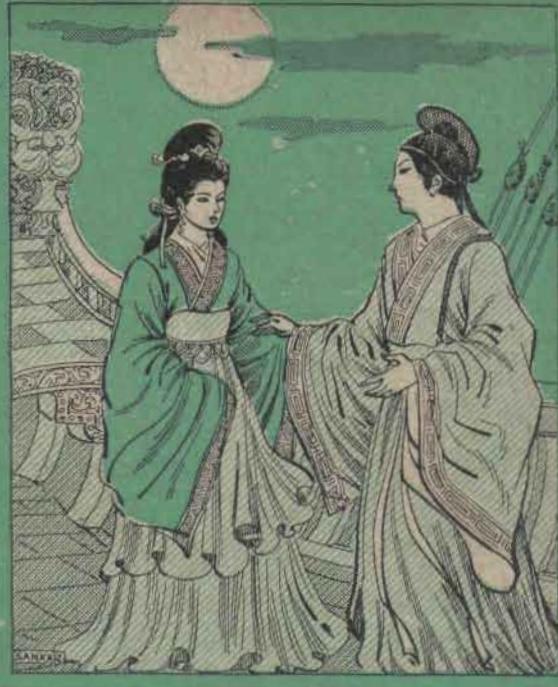
మోచి తన మామగారిపట్ల పైకి ముర్యాదగానే ఉంటున్నా, లోలోపల అలాటివాడి కూతుర్చి చేసుకున్నానే, ఇలా పైకి పస్తానని తెలిస్తే ఇంకా పరువైన సంబంధం చేసు టుందునుగదా అనుకునేవాడు. భార్యను పదిలివెయ్యాలన్నా అతనికి తగిన కారణం దెరకలేదు. తాను పైకి రావటానికి తన

భార్య చేసిన సహాయం యావత్తూ అతను
పూర్తిగా మరిచిపోయాడు.

కొంతకాలమయాక మోచిక పూవెయ్
అనేచేట జనాభా అధికారిగా ఉద్యోగం
వచ్చింది. రాజుధానినుంచి అక్కుడికి నదిపై
వెళ్ళపచ్చ. అతను భార్యతోసహ పడవ
మీద బయలుదేరాడు. కొద్ది రోజుల అనం
తరం పడవ త్యాగిపో కొండవద్ద లంగరు
దించింది. ఆ రాత్రి నిండు పూర్తిమ. మోచి
నిద్ర పట్టక వెన్నెల చూసే ఆనందించటానికి
పడవమీదికి వెళ్ళాడు.

అక్కుడ అతనికి ఒక దుర్ముర్ఖ అల్ల
చన కలిగింది. యును చచ్చిపోతే తాను
మరొకతను పెళ్ళాడి ఈ అవమానంనుంచి
బయల పడవచ్చ ననిపించింది. అతను
కిందికి దిగి వెళ్లి, యునును నిద్ర లేవగట్టి
వెన్నెల చూసే నెపంమీద బలవంతాన పైకి
తినుకుపచ్చి, ఆమెను పడవ అంచునుంచి
నీటలోకి చప్పున తేసేశాడు.

తరవాత అతను కొనులను నిద్ర లేపి,
“త్వరగా పడవను సాగించండి. ఎంత
వెగంగా పోతే అంత మంచి బహుమానం
జ్ఞానము,” అన్నాడు. జరిగిన సంగతి ఏరగక
వాళ్లు లంగరు ఎత్తి, తెల్లు వేస్తూ పడవను
వెగంగా నడుపుకు పోయారు. నాలుగు

వెళ్లు పోయి మళ్లీ లంగరు దించాక మోచి
వారితో తన భార్య చంద్రుణ్ణి చూస్తూ
ప్రమాదవణ నదిలో పడిపోయిన నట్టు
చెప్పాడు. వాళ్లు సజం గ్రహించికూడా పైకి
ఏమి అనలేకపోయారు.

ఆక్కుడ యును నదిలో పడి ముట్టిగి
పోలేదు. ఆమె కాళ్లకింద విదే ఉండి
అమెను ముఱగకుండా చేయటమే గాక
ఒడ్డుదాకా తినుకుపోయింది. ఆమె ఒడ్డుకు
ఎగబాకి అక్కుడ ఒంటరిగా కూర్చుని, తన
దుర్గతికి విలపించ సాగింది. తనను చంపేసి
తన భర్త మరొక పెళ్లి చేసుకోవటానికి నిశ్చ
యంచాడని ఆమె గ్రహించింది.

ఆదృష్టవరాత్ర మోచి పదవ వెళ్లిన కొద్ది సేపటికే ఆ చోటిక మరిక పడవ వచ్చి లంగరు దించింది. ఆ పడవలో ఒక రవాణా అధికారి ఉన్నాడు. ఆయన పెరు మాటపో. ఆయనా, ఆయన భార్య తమ గదిలో నిద్ర పోబోతూ వెన్నెలను చూటచానికి తలలు బయట పెట్టేసరికి ఎవరో ఏదున్న ఉండటం వినిపించింది. వాళ్లు పడవవాళ్లను పంపి బట్టున కూచుని ఏశ్చే యునును పడవలోకి రప్పించారు. ఆమె కథ అంతా విన్నారు. ఆమెకు పొడిబట్ట లిచ్చి, టుదార్చి, "ఏతపకు. నీను మా కూతురిలాగే దగ్గిర ఉంచుకుని, నీకు ఎదోధంగా సహాయపడతాం," అని

చెప్పారు. వాళ్లు పడవవాళ్లతోకూడా ఈ సమా వారం బయటపెట్టేపద్దని చెప్పారు.

కొద్దిరోజులకు మా తన ఉద్యోగస్థానం చేరుకున్నాడు. హువెయ్ కార్యాలయంపైన ఆయన పెద్ద అధికారి, మోచి ఆయనకింద ఉద్యోగి. కొత్త రవాణా అధికారి పచ్చ డనగానే తక్కువ ఉద్యోగులంతా ఆయనను చూడపచ్చారు. వారిలో మోచికూడా ఉన్నాడు. అతన్ని చూసి ఆయన, "వీడు చాలా అందగాడు కూడాను. ఇంత సీచానికి పాల్పడాడెమితో!" అనుకున్నాడు.

కొద్ది మాసాలు గడవనిచ్చి మా తన కింది ఉద్యోగులతో, "నాకు పెళ్లి శాపలి

సన కుమార్తె ఉన్నది. ఆమెకు తగిన వరుడు దీరికినట్టయితే ఇల్లరికం ఉంచు కుండా మనుకుంటున్నాను,” అని మాట వరసగా అన్నాడు.

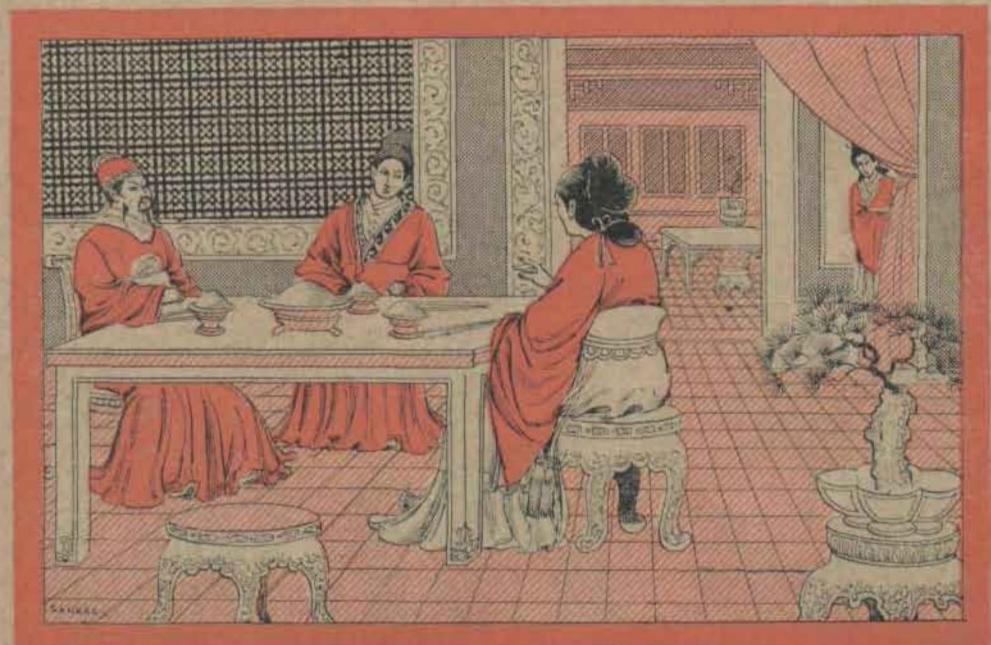
మోచి తన భార్యను పోగట్టుకున్నాడని అందరికి తెలుసు. అందుచేత అందరూ అతన్ని శిఖార్య చేశారు. అతను ఏమంటాడే కనుకోపుని మా వారితో అన్నాడు.

అంత పెద్ద అధికారికి అల్లుడు కావటమనే సరికి మోచి ఎగిరి గంతెశాడు. తనకు అంత ఆద్యష్టం పడుతుండని అతను కలలోకూడా అనుకోలేదు. అతను సమ్మతించినట్టు విని మా, “మా ఆమ్రాయిని గారాబం చేసి పాడు

చేశాం. అతను డాని చెప్పుచేతలలో ఉండ టానికి ఒప్పుకునేటట్టయితనే ఈ పెళ్ళివేసు కోపటం మంచిది. ఉన్న సంగతి ముందే చెప్పాను,” అన్నాడు.

మోచి తన భార్యకు విధేయుడై ఉండ టానికి సమ్మతించాడు.

మా తనకు మళ్ళీ పెళ్ళి చెయ్యబోతు న్నాడని మొదట విన్నప్పుడు యును ససే మీరా అన్నది. “నా వెంట వచ్చిపడిన అమ మానం సహించలేక అయిన నన్ను పది లించుకోవాలనుకున్నారే గాని, నేను అయి నను పదిలి మరకరిని చేసుకోవటం అధర్మం!” అన్వాడామె. ఆమె చేసుకో

బోతున్నది అతనినేనని తెలికాకనే ఆమె పెళ్ళికి ఒచ్చుకున్నది. ఆమె తన కళ్ళు తుడుచుకుని, ఆలంకారాలు చేసుకుని, పెళ్ళికూతురు దుస్తులు భరించింది.

మోచి పెళ్ళికాడుకువేషం వేసుకుని గుర్తం ఎకిక్కి మామగారి ఇంటికి వెళ్ళాడు. మామగారు అల్లుడికి చేయవలిసిన మర్యాద లన్నీ చేశాడు. అతిథులంతా పెళ్ళిపోయాక పెళ్ళికాడుకును పెళ్ళికూతురుండి. చోటికి పంపారు. కాని అతను గదిలోకి ఆడుగు పెట్టు తూండగానే తలుపుల చెనకనుంచి ఏడెని దిది మంది దాసిలు అతనిపైన పడి క్రర అతే బాదసాగారు.

“ఓ మామగారూ! ఓ అత్తగారూ! రకించండి!” అని అతను ఎలుగెత్తి అరిచాడు.

“కొట్టకండి, కొట్టకండి. ఆయనను ఇలా తీసుకురండి!” అని పెళ్ళికూతురు అనటం అతనికి ఏనిపించింది.

అతను పెళ్ళికూతురిని సమీపించి, “నేనేం పాతకం చేసుకున్నాను? నా కెందుకి కిట్ట?” అన్నాడు. కాని ఆమె ముఖంమీదినుంచి మేలపుసుగు తీసేసరిక అతను భయంతే కొయ్యబారిపోయి, “దయ్యం! దయ్యం!” అని పాలకేకలు పెట్టి వణికాడు.

దానిలందరూ గొల్లున నవ్వారు. మాదంపతులు ఈ కేకలు విని పరిగెతుకుంటూ పచ్చి, అతనితే అసలు విషయమంతా చెప్పారు. యును కంటికి మంటికి ఏక ధారగా ఏడవసాగింది. ఆమెను ఎలా ఒంచార్చలో తెలియక మోచి ఆమె కాళ్ళ పట్టుకున్నాడు.

అతన్ని క్షమించమనీ, అతను చేసిన దానికి పశ్చాత్తావ పడుతున్నాడని మాదంపతు లిధ్దరూ యునుకు నచ్చచెప్పారు. ఆ విధంగా ఆ భార్యా భర్తలు తిరిగి కలును కుని యాహజ్ఞించం విఫేదాలు లేకుండా సుఖంగా కాపరం చేశారు.

పోటోవ్యాఖ్యల పోటీ :: బహుమానం రు. 10 లు

1960 జూన్ సంచికలో ప్రకటింపబడే ఛాటోలకు నమూనాలు

★ ప్రతి ఛాటోలకు సరిపన వ్యాఖ్యలు ఒక్క మాటలోగానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. (రెండు వ్యాఖ్యలకూ నంబిందం పుండాలి.)

★ ఏపిల్ నెల 10-వ తెరిలోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. తరువాత చేరే వ్యాఖ్యలు ఎంత మాత్రమూ పరిశీలింపబడవు.

★ మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో అత్యుత్తమంగా వున్న సెట్టుకు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 10 / లు బహుమానం.

★ వ్యాఖ్యలు రెండూ పొష్టుకాట్టుపై ప్రాసి, ఈ ఆదరసుకు పంపాలి:- చందమామ ఛాటో వ్యాఖ్యల పోటీ, మద్రాసు-26.

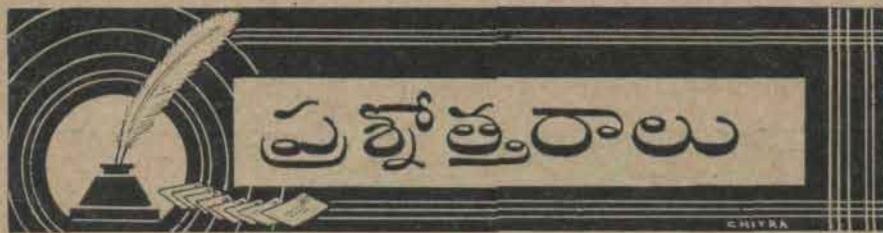
విప్రిత్ నెల పోటీ ఫలితాలు

మొదటి ఛాటో : పట్టు తప్పితే పడిపోతావీ

రెండవ ఛాటో : చచపకచొతే చెడిపోతావీ

పంపినవారు : ఎం. సి. లింకన్, II బి.ఎస్.సి.,
ఉన్నానియూ కాలేజి, కర్నూలు.

బహుమతిమొత్తం రు. 10/- ఈ నెలాళులోగా పంచిలుతుంది.

ప్రశ్నాత్మరాలు

1. ఎ. ఆర్. చేథర్, వేద్యోలు

"చందులామ"ను సంపత్తిరఘువ కొకసారి "ప్రత్యేక జన్మదిన సంచిక"గా వెలువరించగూడదా?

ఈ సారి జాతై సంచికను "ప్రత్యేక జన్మదిన సంచిక"గా వెలువరించబానికి ఆలో చిస్తున్నాము.

2. ది. రామకృష్ణారెడ్డి, గద్వాల్

గొముతేశ్వరుని తండ్రి ఎపరు? అతడు ఏరాజ్యమును పరిపాలించుండెను?

గొముతేశ్వరుడి వాత్సల్యకథ తెలియదు. ఉన్న కథ పుక్కిలిపురాణంలా కనబడుతుంది.

3. ఎ. రామచంద్రారెడ్డి, గద్వాల్

అన్నయ్యా, మీరు ప్రచురించే బేతాళకథలు యధార్మా లేక కల్పితమా?

ఇప్పుడు ప్రచురించే బేతాళకథలు "కల్పితం" అనే ప్రచురిస్తున్నాంగదా.

4. దేశంకెట్టి రామారావు, ఉలవహ్నిదు

'బేతాళ' కథలు'లో మేమేదైన నెక కల్పితకథను పంచిత ప్రచురించుతారా?

ఖగంచే తప్పక ప్రచురిస్తాం. బేతాళకథలాగా చనికివచ్చేవాటని పంపుని మేం దాలాకాలం క్రితమే కోరాం.

5. ఎన్. ఎల్. జయశిల, బిగ్గిగుంఱు

వందులామ అన్నయ్యా! ఘ్రాయకాలము ప్రీతిను ఎందుకు వదవనియ్యా లేదు, ఈ కాలము ఎందుకు చదువనిచ్చుచున్నారు?

వెదకాలంలో ప్రీతి పురుషులకే నమంగా చదుపుకునేవారు. ఆయితే మధ్యకాలంలో జీవితమూ, సాగరికా ప్రంథించిపోయి ప్రీతికు చదుపుతే అవసరమే లేకుండా పోయింది. ఈనాటి జీవితం బాగా విప్రారించుతూ ఉండటంపల్ల ప్రీతికు కూడా చదుపూ, లోకజ్ఞానమూ అవసరమయింది.

6. ఆనంతరాజు మల్లికార్ణనరావు, ఈపూరు

సాహిత్య కీరసాగరాన బహుకాలంగా నివసించుట చేతనమో, సునిశిత్ రచన “చక్రపాణి” చల్లని కథల వెన్నెలల వెదజల్లే “చందమామ” అయినాడు. బావామణిందులు ఇద్దరు ప్యక్కలు కాకుండా ఒక్కడే కావటము చ్ఛిత్ మైన విషయంకదా, చందమామయ్యా?

ఇది కేవలం తపోదికావలితం.

7. జి. ఎ. లింగప్ప, రాబర్డసన్ పేట

“చందమామ” అభ్యుదయానికి కారణకర్త తపరు?

చాలామంది ఉన్నారు. వారిలో పాతకులు నిర్వహించే ప్రాతి గణానియమైనది.

8. కుమారి ఇ. సామృజ్యలభై, పల్చిపత్తు

ధాతోవ్యాఖ్యల పొటీకి ఒక వ్యక్తి కార్యలో ఎన్ని వ్యాఖ్యలు పంపవచ్చు? ఎన్నియినా పంపవచ్చు, ఒకే కార్యలో ఎందరైనా పంపవచ్చు.

9. మందలపర్తి కామేళ్యరి, మచిలిపత్తుం

ఏమంది! మార్చినెల సంచికకు నేను పంపిన ప్రశ్న.....పేరిట ప్రకటించారేం?

ఇద్దరూ ఒకప్రశ్న పంచి ఉంటారు. ముందు చేరినప్రశ్నకు నమాధానం చచ్చి ఉంటుంది.

10. బి. జయరామయ్య, కర్ణలు

మీరు చిత్రించే బోమ్మలు కథ సనుసరించి చిత్రించెదరా, లేక చిత్రించిన బోమ్మల ననుసరించి కథ వ్రాయబడునా?

ముందు కథ తయారపుతుంది, తదవాత బోమ్మలు తయారపుతాయి.

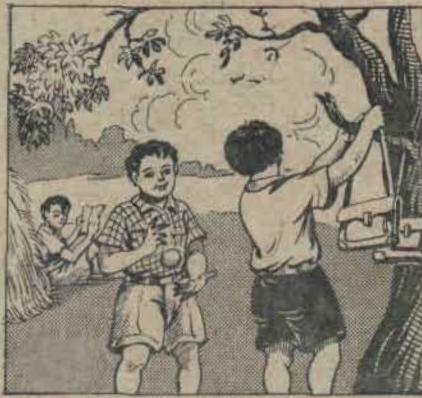
11. డం. గంగాధర్, నవిపేట

అన్నయ్యా, రెడియోను మొట్టమొదటి కనిపెట్టినవారు సర్ ఇగదిసచంద్ర దోసి అని నేను, మార్చిని అని నా ఏత్తుడు వాడించుకుంటున్నాము. తమరు ఎవరితే ఏకిథచించుతారు?

మొట్టమొదటగా రెడియో తరంగాలపే సందేశాలు పంపి వాడు మార్చిని.

* కొత్త శిర్మిక! ప్రకటన పేజీలలో వివరాలు చూడండి—సం.

చిత్రకథ

బకలోజున దానూ, వాసూలు తేటలోక వెళ్లి, పుస్తకాల సంచిని ఒక కొమ్మకు తగిలించి అడుకుంటున్నారు. ఆ పక్కనే పున్న ఒక గడ్డికుప్పనానుకుని అప్పటి పరకా చదువుంటూన్న ఒక కుర్రాడు, దానూ, వాసూలను ఏదిచెంచెందుకు, వాళ్ళ పుస్తకాల సంచిని తీసుకుని గడ్డలో దాచెందుకు వెళ్ళాడు. అతడు గడ్డి కుప్పను నమిచెంచెనరికి, కుప్పలోంచి యింత గడ్డి ఎగిరి పైకి లెచింది. కుర్రాడు హడలుకుని తన పుస్తకాలుకూడా అక్కడపదిలి పారిపోయెంతలో, దానూ, వాసూలు అక్కడికి వెళ్లి, గడ్డలో దాగిపున్న 'ప్తుగర్'ను బయటకి లాగి, పారిపోతున్న కుర్రాళ్ళి పిలిచారు. వాడు 'ప్తుగర్'ను చూసి నప్పుకున్నాడు.

కేశపోషణ

ఒక కళ

మీ 'చూపుల' లాలత్కృన్ని మెరుగులు
దిద్దే ఆ ప్రకాశమానమైన దీర్ఘ కురుల
వంపద అప్పటికప్పుడు అమరసది కాదు.
కేశపోషణకై చెప్పబడిన కేశవరినిచె
సుకుమార ప్రప్తిని చేకూర్చడంవల్ల కల్గిన
ఫలితం.

సంపూర్ణ వరివ్యవ్హారిని కూర్చే లక్ష
ణాలు గల తేశవరిని నల్లటి దీర్ఘ
కురులను ప్రసాదించబడే కాదు,
కేశములను కాంతివంతంగా, కొము
లంగా చేయగల సుగుణము కలిగి
ఉన్నది.

కేశవరిని పోషణతే

మురులు కొలుపు కురులను పెంపాందించుకొనండి

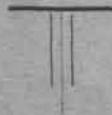
కేశవరిని

చెరాయిల్, షాంపూ, అంజన

కేశవరిని ప్రాదుక్షు,

క్రానికట్ రోడ్సు, కొయంబతూరు.

యువ ప్రచురణలు ఆదునిక రచయితల
అత్యుత్తమ వుష్టకాలు, కేటలాగుకు వ్రాయండి

యువ బుక్సు

29 - 1 - 194, సైఫాబాద్,
హైదరాబాదు - 4

మీ తాంయిలు

స్వాతంత్ర్యవారి రుచకరమైన చీగడ గల
టాపీలు, మీరు పదిలపరుచుకోవడానికి
ఈ స్వాతంత్ర్య తటి రమ్ముమైన
చిన్నులలో దెరకును.

అదీగాక, స్వాతంత్ర్య చిన్నులలో ఏలా
యిలు నగమునగము గాకుండా, పూర్తిగా
నింపుటచే, చీకు ఎక్కువ టాపీలు
లభించును.

స్వాతంత్ర్య కన్ఫెక్షనెరీ కంపనీ
ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
చిత్తారు, అండ్రాప్రదేశ్.

విశాలంద్ర అంతట

విప్రిల్ 2-వ తేది విడుదల

పాదముల దురద చర్యము దురద

మీ చర్యము యొక్క దురద, మంట మీకు హర్తిగా ఆకాంక్ష కలిగించుచున్నదా ? మీ చర్యము వగిలి, రక్తము కారుచున్నదా ? పాదముల వెళ్లనందున పగుళ్లు పిర్పిదినవా ? ఇట్టి పగుళ్లు యింకనూ పొచ్చుచున్నవా ? ఇట్టి చర్య వ్యాధులను కలిగించు క్రిమి వేర్యేరు నామములలో వ్యవహరింపబడుచున్నది. మీ చర్య వ్యాధులు హర్తిగా తెలగుటకు అందుకు కారణభాతములైన కిమి నంపత్తిని నశించ జెయువలయును. శాస్త్రాక్తముగా తయారైన నిక్సోడర్మ (NIXODERM)తో వెయిదఱి హతకే దురద తగ్గి, క్రిములు నశించి చర్యము యథాప్రకారముగా మ్యూదువై శుభ్రమగును. నిక్సోడర్మ (NIXODERM) జయ ప్రఫ్రముగా దురదను పోగట్టి, కాళ్ల పగుళ్లు నయుచు చేయుటకు తోడ్వడి తదితర గజ్జి, మొటిములు, చీడ, కురుపులు, శామర మొదలగు శారీరక చర్య వ్యాధులనుగూడ నయుచు చేయును. మీకు హర్తిగా గుణము నిచ్చి, నంత్రుపై పరచగల నిక్సోడర్మ (NIXODERM)ను నెడె మీ కెమిస్ట్సువద్ద కొనండి.

(N. 30-2 TEL.)

విారు నిద్రించునప్పుడు ఉబ్బసపు తెమడను సడలించును

ఉపెరి బిగదియుటు, దగ్గు, లైమ్స్ ము, గొంతు నెప్పి, ఉబ్బసము, రామ్యు పడిశము, జలుబు మరియు తాపజ్ఞరము మొదలగు వ్యాధులతో బాధపడు వేలకొలది రోగులు యిక వీటికి భయపడ నపునరములేదు. అమెరికా దేశపు ఆధునిక బౌపథముతో శాస్త్రాక్తముగా తయారైన ఈ మందు, గుండె, ముక్కు మొదలగు భాగములకు రక్తము ద్వారా వ్యాపించి లైమ్స్ మును హరించును. మీకు వెంటనే ఉపెరి బాగుగా నటుపును. దగ్గు లైమ్స్ ము తగ్గి పసిబిడ్పుతె నిద్రించగలరు. హర్తిగా తృప్తినిచ్చుటకు గ్రారంటే యివ్వబడిన మొండకో (MENDACO)ను మీ కెమిస్ట్సువద్ద కొనండి.

(M. 33-2 TEL.)

త్వరితో
విడుదల!

జగన్‌మం

భక్తికి మించిన శక్తిలేదని
ప్రశ్నాధించే మహాజ్యాల
విత్తము.....

కద్ర.
తీరాహసంద్. వి.శోభనార్తురామ్. బి.యి.వ్.కొండారెడ్డి. అంబుర్ధామ్

ఎ విధమయిన అచ్చుపనుత్తనను
 అతి చక్కగా...
 అనుకొన్న గడువులో
 మేము చేసి యివ్వగలము

మూర్ఖుదళాభకు కోరుగా చిత్రకళాభ,
 జ్ఞాకు తయారీకాల, లతే-అవిసైత
 నంట్లలు నమకూడి పున్నపే.

డి. ఎన్. కె. ప్రెస్

(ప్రైవేట్) లిమిటెడ్

వందమామ దిల్లింగ్స్

వతుపళని :: మదరాసు - 26

ఫోన్: 88851—4 లైఫ్

ఎక్కడ లైఫ్‌బూయ్ ఉన్నదో అక్కడ ఆరోగ్యము వున్నది!

ఆహా, లైఫ్‌బూయ్ స్ట్రీచం, ఆవందాయకం! దాని పోణగారినే
అషటావ్యా... షంకింపచేసే ఆరోగ్యకర స్ఫూర్యమన మీదు ఇష్టవచలదు!
అందోనైనా, విందోనైనా మరికి అంధకంటా ఎవరూ రఘ్యంచేకోరేదు. లైఫ్‌బూయ్ దొఱక్కు
చెప్పుక్కయిన పురగ మరికిందిని త్రిపులాన కదిగివేసి మీ ఆరోగ్యాన్ని శాపాదుచుంది.
మీ కటుంబమరించి అంధచూ నేడిపుండి లైఫ్‌బూయ్ని వాడకి చుండిది కాదా!

పొందుప్పాన రీవర్ ఇంజెషన్

L. 16-X29 TL

Statement about ownership of CHANDAMAMA (Telugu)
(Rule 8 Form IV), Newspapers (Central) Rules, 1956

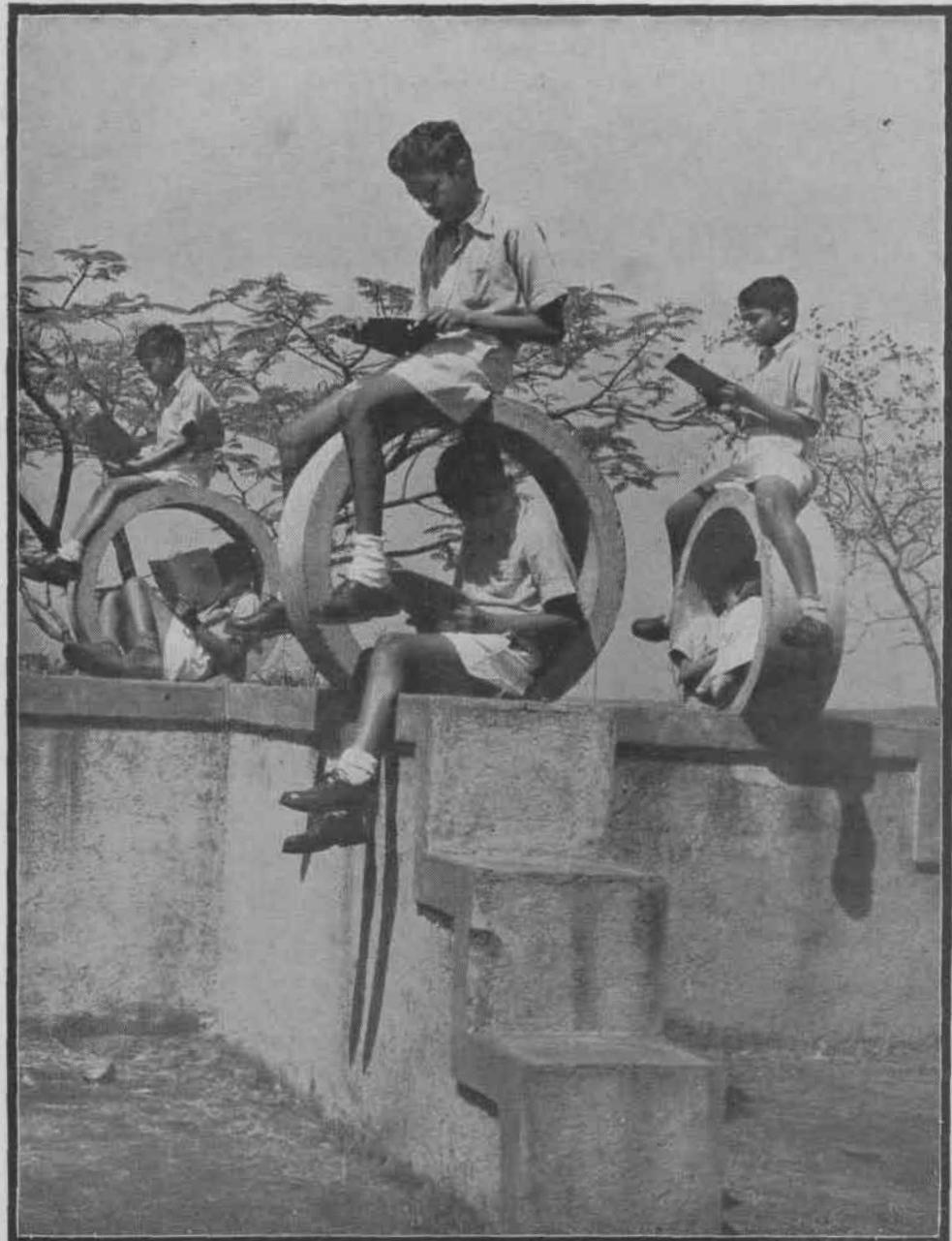
1. *Place of Publication* : 'CHANDAMAMA BUILDINGS'
2 & 3, Arcot Road,
Vadapalani, Madras-26
2. *Periodicity of Publication* : MONTHLY
1st of each Calendar month
3. *Printer's Name* : B. NAGI REDDI,
Managing Director,
The B. N. K. Press (Pvt.) Ltd.
- Nationality* : INDIAN
- Address* : 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani,
Madras-26
4. *Publisher's Name* : B. VENUGOPAL REDDI, Managing
Partner, Sarada Binding Works
- Nationality* : INDIAN
- Address* : 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani,
Madras-26
5. *Editor's Name* : CHAKRAPANI (A. V. Subba Rao)
- Nationality* : INDIAN
- Address* : 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani,
Madras-26
6. *Name & Address of individuals who own the paper* : SARADA BINDING WORKS :
PARTNERS,
 1. Sri. B. Venugopal Reddi.
 2. Smt. B. Seshamma.
 3. Smt. B. Rajani Saraswathi.
 4. Smt. A. Jayalakshmi.
 5. Sri. B. L. N. Prasad.
 ★ 6. Kumari B. Sarada.
 ★ 7. Sri. B. Viswanatha Reddi.
 ★ 8. Sri. B. Venkatrama Reddi.

★ MINORS

I, B. Venugopal Reddi, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

1st March, 1960

B. VENUGOPAL REDDI,
Signature of the Publisher

బహుమతి
పాందిన వ్యాఖ్య

చదవకపోతే చెడిపోతావ

పంపినవారు:
ఎం. సి. లంకన్ - కర్నూలు

మార్చి పోలో సాహసయాత్రలు